

АЛЬМАНАХ

„ГОМОНУ УКРАЇНИ“

НА 1007 ДІВ

А Л Ь М А Н А Х
„ГОМОНУ УКРАЇНИ”
1987

БІБЛІОТЕКА ВИДАВНИЦТВА „ГОМІН УКРАЇНИ”

Ч. 64

LIBRARY OF “HOMIN UKRAINY” PUBLISHING CO. LTD.

№ 64

EDITED BY M. FIGOL

ЗРЕДАГУВАВ М. ФІГОЛЬ

Published and printed by
“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publishing Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

АЛЪМАНАХ

»ГОМОНУ УКРАЇНИ«

НА РІК

1987

* * *

Накладом і друком Видавничої Спілки „Гомін України”

140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3

A L M A N A C

OF

„HOMIN UKRAINY“

1987

МИКОЛА ЩЕРБАК

КИЇВ

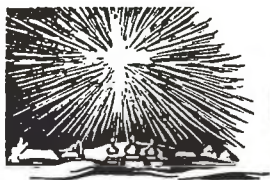
*Я бачу золото церковних бань —
На горах Кия — Лавра і Софія! ...
О, світе мій! У спалахах світань
Горить вогнем моя пекуча мрія.*

*Горить вогнем... І стигнуть небеса.
Проміння бризка — і згасують зорі...
Іде весна — зелений шум в лісах,
І хлопці йдуть, обвітрені, суворі...*

*Ідуть, ідуть... Їм б'є щаслива мить!
Неначе сонце, височіє Київ!
О, сяйво барв! Тебе не затемнить
Ніяка ніч, ніяка лють Батіїв!*

*Ніяка лють!... Поглянь: цвіте майдан,
Де каркав крук, де висла мла похмура...
Прислухайся: встає й гримить Богдан!
І знову Богом даний нам — Петлюра!*

*Поглянь, прислухайся! — дзвенять полки! —
І кришиться, і валиться Голгота! ...
... Я бачу: Воля відчиня в віки
Тобі, Вкраїно, Золоті Ворота!*

Счень - January

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні

Юліанський:

Григоріанський:

1 19 Ч	Боніфатія, мч.	НАЙМ. ХР. ВАС. ВЕЛ.
2 20 П	Ігнатія Богоносця, свт.	Сильвестра папи
3 21 С	Юліянії, мч.	Малахії прор., Гордія, мч.
4 22 Н	Н. пер. РІЗДВОМ – ОТЦІВ	Н. перед ПРОСВІЧЕН.
5 23 П	10 мучеників у Криті	Навечір'я Бог. Теопемта
6 24 В	Навечір'я Різдва, Євгенії, мч.	БОГОЯВЛЕННЯ ГОСП.
7 25 С	РІЗДВО ХРИСТОВЕ	Собор Івана Христителя
8 26 Ч	Собор Пресв. Богородиці	Юрія, Омеляна, Домін., пр.
9 27 П	Степана, первомуч.	Полієвкта, мч.
10 28 С	Мучеників у Нікомидії	Григорія з Нісси, Дометіяна
11 29 Н	НЕДІЛЯ ПО РІЗДВІ	Н. ПО ПРОСВ. † Теодосія, пр.
12 30 П	Анісії, мч., Зотіка, пр.	Тетяни, мч.
13 31 В	Меланії Римлянки, пр.	Єрмила і Стратоніка, мч.
14 1 С	НАЙМЕН. ХР., ВАС. ВЕЛ.	Отців із Синаю і Раїфи, Ніни
15 2 Ч	Сильвестра папи	Павла і Івана, пр.
16 3 П	Малахії прор., Гордія, мч.	Поклін оковам Ап. Петра
17 4 С	Собор 70 Апостолів	† Антонія Великого, пр.
18 5 Н	ПЕРЕД ПРОСВ., Навечір'я	30 п. ЗШЕСТЯ , Атанасія
19 6 П	БОГОЯВЛЕННЯ ГОСП.	Макарія преподобного
20 7 В	Собор Івана Христителя	† Євтимія Великого, пр.
21 8 С	Юрія, Омеляна, Домініки, пр.	Максима, ісп. Неофіта
22 9 Ч	Полієвкта, мч.	Тимотея, ап., Анастасія, пр.
23 10 П	Григорія з Нісси, Дометіяна	Климентія, свц.
24 11 С	† Теодосія Вел. пр.	Ксені Римлянки, пр.
25 12 Н	ПО ПРОСВ. Тетяни, мч.	31 п. ЗШЕСТЯ , † Григорія Бог.
26 13 П	Єрмила і Стратоніка, мч.	Ксенофонта і Марії, пр.
27 14 В	Отців із Синаю і Раїфи, Ніни	† Перен. мощів Івана Золот.
28 15 С	Павла і Івана, пр.	Єфрема із Сирії, пр.
29 16 Ч	Поклін оковам Ап. Петра	Пер. мощів Ігнатія Богоносця
30 17 П	† Антонія Великого пр.	Трьох Святителів
31 18 С	Атанасія і Кирила, Олекс.	Кира й Івана, безр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1909 * Степан Бандера, голова Проводу ОУН 1940-1959
1. 1919 Закон УНР про Автокефалію УПЦеркви
1. 1938 * поет Василь Стус
3. 1918 Договір про з'єднання ЗУНР із УНРеспублікою у Києві
5. 1585 У Львові закладено Ставропігійське Братство
6. 1846 У Києві засновано Кирило-Методіївське Братство
6. 1918 Засновано Держ. Банк УНР, перші укр. гроші (гривні)
7. 1864 * поет Степан Руданський
7. 1918 У Києві почався Всеукр. Правосл. Церковний Собор
8. 1953 † актор і режисер Володимир Блавацький
10. 1946 Російська армія розпочала „Велику бльокаду УПА”
11. 1647 † митр. Петро Могила, ректор Київської Академії
12. 1878 * письменник Василь Пачовський
13. 1906 Перший укр. щоденник у Києві „Громадська Думка”
14. 1649 Тріюмфальний в'їзд геть. Б. Хмельницького до Києва
14. 1880 появився у Львові укр. щоденний часопис „Діло”
15. 1941 Большевицький суд над 59 членами ОУН у Львові
17. 1869 * маляр Іван Труш
17. 1921 відкриття Українського Вільного Університету у Відні
18. 1957 † археолог, антрополог, етнолог Вадим Щербаківський
19. 1912 * Ярослав Стецько, голова УДП у 1941 р. і голова Проводу ОУН
19. 1939 † поет Михайло Драї-Хмара
20. 1897 * поет і есеїст Євген Маланюк
21. 1803 † останній гетьман України Кирило Розумовський
21. 1919 Закарпатські українці рішили приєднатися до УНР
22. 1918 Прогол. самостійности України IV-им Універсалом
22. 1919 Проголошення соборности України і початок Конгресу Трудового Народу України
23. 1921 Большевики вбили композитора М. Леонтовича
23. 1667 Андрусівським договором Польща і Москва поділили між собою Україну (Правобережжя і Лівобережжя)
25. 1942 † мово- і сходознавець Агатангел Кримський
27. 1860 вийшов перший повний „Кобзар” Тараса Шевченка
28. 1919 Труд. Конгрес прийняв Тимчасову конституцію УНР
- 28-3. 2. 1929 I. Конгрес Українських Націоналістів у Відні, на якому створено ОУН під пров. полк. Є. Коновальця
29. 1633 † архієп., вчений, публіцист Мелетій Смотрицький
29. 1918 бій під Крутами
31. 1918 † світової слави рентгенолог проф. І. Пулюй
- 1949 загинув полк. О. Гасин-„Лицар”, шеф Гол. Штабу УПА

Лютий - February

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст дні

Юліанський:

Григоріанський:

1 19 Н	32 після ЗШЕСТЯ, Макарія	32 п. ЗШЕСТЯ, Трифона, мч.
2 20 П	† Євтимія Великого, пр.	Стрітєння Господнє
3 21 В	Максима, ісп., Неофіта, мч.	Симеона й Анни, прор.
4 22 С	Тимотея, ап., Анастасія, пр.	Ісидора, пр.
5 23 Ч	Климентія, свц.	Агафії, мч.
6 24 П	Ксені Римлянки, пр.	Вукола, пр.
7 25 С	† Григорія Богослова	Партенія і Луки, пр.
8 26 Н	про МИТАРЯ Й ФАРИСЕЯ	Н. про МИТАРЯ Й ФАР.
9 27 П	† Перен. мощів Івана Золот.	Никифора
10 28 В	Єфрема із Сирії, пр.	Харлампія, мч.
11 29 С	Пер. мощів Ігнатія Богоносця	Власія, свц.
12 30 Ч	Трьох Святителів	Мелетія з Антіохії, свт.
13 31 П	Кира й Івана, безср.	Мартиніяна, пр.
14 1 С	Трифона, мч.	† Кирила, ап. Слов'ян
15 2 Н	про БЛУДН. СИНА, Стріт.	Н. про БЛУДН. СИНА
16 3 П	Симеона й Анни, прор.	Памфіла і Порфірія, мч.
17 4 В	Ісидора, пр.	Теодора Тирона, вмч.
18 5 С	Агафії, мч.	Льва, папи Римського
19 6 Ч	Вукола, пр.	Архипа, ап.
20 7 П	Партенія і Луки, пр.	Льва Катанського, свт.
21 8 С	Теодора, Страт., Вмч.	Тимотея, пр., Євстахія
22 9 Н	М'ЯСОПУСНА, Никифора,	Н. М'ЯСОПУСНА
23 10 П	Харлампія, мч.	Полікарпа із Смирни, свц.
24 11 В	Власія, свц.	† 1 і 2 Найд. Гол. Івана Хр.
25 12 С	Мелетія з Антіохії, свт.	Тарасія, свт.,
26 13 Ч	Мартиніяна, пр.	Порфірія з Гази, свт.
27 14 П	† Кирила, ап. Слов'ян	Прокопія Декаполіта, ісп.
28 15 С	Онисима, ап.	Василія, ісп.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 2. 1919 Симон Петлюра став головою Директорії УНР
- 2. 1936 на Соловках загинув поет Євген Плужник
- 3. 1067 † кн. Ростислав (внук Яр. Мудрого), основник галицької династії Ростиславичів
- 3. 1864 * письменник Володимир Самійленко
- 7. 1933 † актор і режисер Микола Садовський (Тобілевич)
- 7. 1942 Собор єпископів УАПЦ у Пинську
- 9. 1918 у Бересті Центральні держави визнали укр. державу
- 9. 1918 большевики вимордували в Києві 5000 осіб
- 9. 1942 Гестапо арештувало сотні українців у Києві
- 9. 1963 Прибув до Риму із заслання патріарх Йосиф Сліпий
- 10. 1900 в Харкові засновано Революційну Українську Партію
- 10. 1940 покликано Революц. Провід ОУН під пров. С. Бандери
- 10. 1946 бойкот виборів до Верх. ради СРСР на заклик УГВР
- 11. 1908 † письм., диригент і композитор Анатоль Вахнянин
- 12. 1924 поляки замучили Ольгу Басараб, члена УВО
- 12. 1939 вибори до першого Сойму Карпатської України
- 12. 1945 в бою з большевиками згинув полк. Дм. Клячківський (Клим, Савур), Командир УПА-Північ
- 12. 1871 * письменник Лесь Мартович
- 13. 1795 † письменник Григорій Кониський
- 15. 1968 † поет і есеїст Євген Маланюк
- 16. 1918 проголошення самостійности Кубані
- 17. 1892 * патріарх і кардинал Йосиф Сліпий
- 19. 1900 М. Міхновський промовляв н. т. „Самостійна Україна”
- 20. 1054 † вел. кн. Ярослав Мудрий
- 21. 1942 німці розстріляли в Києві поетесу Олену Телігу
- 21-22. 1940 НКВД арештувало багато осіб, пов'язаних з ОУН
- 23. 1921 Ліга Націй визнала, що Польща окупувала ЗУНР
- 24. 1865 * письменник Іван Липа
- 24. 1574 перша видрукувана у Львові книжка „Апостол”
- 25. 1738 згинув у бою з татарами літописець Гр. Граб'янка
- 25. 1764 Катерина II зліквідувала українські монастирі
- 25. 1871 * поетеса Леся Українка
- 25. 1946 загинув у бою полк. Грегін-Різун (Василь Андрусак)
- 25. 1964 † скульптор світової слави Олександр Архипенко
- 26. 1886 * графік Юрій Нарбут, † 23. 5. 1920
- 26. 1942 † письменник Микола Чирський
- 27. 1664 поляки розстріляли п. Новгородом-Сів. полк. І. Богуна
- 28. 1772 москалі замучили митр. Арсенія Мацієвича

Березень — March

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні

Юліанський:

Григоріанський:

1 16 Н СИРОПУСНА, Памфіла	Н. СИРОПУСНА , Євдокії
2 17 П Теодора Тир. (1-ий день В. Посту)	Теодота, свщ., 1-ий д. В. Посту
3 18 В Льва, папи Римського	Євтропія, Клеоніка, і Вас.
4 19 С Архипа, ап.	Гарасима, пр.
5 20 Ч Льва Катанського, свт.	Конона, мч.
6 21 П Тимотея, пр., Євстахія	42 мучеників в Аморії
7 22 С Відн. мощів у Євгенії	Василія, Єфрема і ін. мч.
8 23 Н 1 ПОСТУ, Полікарпа	Н. 1 ПОСТУ , Теофілакта
9 24 П † 1 і 2 Найд. Гол. Івана Хр.	† 40 муч. із Севасті
10 25 В Тарасія, свт.	Кодрата й інших муч.
11 26 С Порфірія з Гази, свт.	Софронія, патр. Єрусал., свт.
12 27 Ч Прокопія Декаполіта, ісп.	Теофана, ісп.
13 28 П Василія, ісп.	Перен. мощів Никифора, свт.
14 1 С Євдокії, прмч.	Венедикта, пр.
15 2 Н 2 ПОСТУ, Теодота, свщ.	Н. 2 ПОСТУ , Агапія
16 3 П Євтропія, Клеоніка, і Вас.	Савина і Папи, муч.
17 4 В Гарасима, пр.	Олексія, пр.
18 5 С Конона, мч.	Кирила з Єрусалиму, свт.
19 6 Ч 42 мучеників в Аморії	Хризанта і Дарії, мч.
20 7 П Василія, Єфрема і ін. мч.	Отців вбитих у ман. св. Сави
21 8 С Теофілакта, ісп.	Якова, ісп.
22 9 Н ХРЕСТОПОКЛІННА	Н. ХРЕСТОПОКЛІННА
23 10 П Кодрата й інших муч.	Никона, прмч., учнів його
24 11 В Софронія патр. Єрусал., свт.	Захарії, прор., Артемона
25 12 С Теофана, ісп.	БЛАГОВІЩ. ПР. БОГОР.
26 13 Ч Пер. мощів Никифора, свт.	Собор Арх. Гавриїла
27 14 П Венедикта, пр.	Матрони, мч.
28 15 С Агапія й інших муч.	Лларіона, пр., Стефана, чуд.
29 16 Н 4 ПОСТУ, Савина	Н. 4 ПОСТУ , Марка, пр.
30 17 П Олексія, пр.	Івана Лівствичника, пр.
31 18 В Кирила з Єрусалиму, свт.	Іпатія, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 СРСР визнав: в Україні 38% нас. голодує, пом. ½ міл.
2. 1861 скасовано кріпацтво в Україні (під царською Росією)
3. 1947 † композитор і музикознавець Філарет Колесса
- 4-10. 1959 в Івано-Франківському москалі засудили 7 членів Об'єднаної партії за визволення України
5. 1827 * видатний байкар Леонід Глібов
5. 1950 згинув у бою ген. Роман Шухевич — Чупринка, голова Проводу ОУН в Україні, Головний Командир УПА, голова Генерального Секретаріату УГВР
6. 1939 Відкрито в Києві пам'ятник Т. Шевченкові
6. 1967 † маляр Борис Крюків
8. 1169 Суздальський кн. Андрій здобув і зруйнував Київ
- 8-10. 1946 росіяни формально зліквідували УКЦ у Львові
9. 1814 * Тарас Шевченко, геніяльний поет
- 9.3.- 19.4. 1930 судилище над 43 членами СВУ і СУМ у Харкові
10. 1861 † Тарас Шевченко
14. 1923 Рада амбасадорів визнала окупацію Зах. України Польщею
15. 1672 Іван Самойлович обраний гетьманом Лівобережжя
15. 1939 проголошення самостійности Карпатської України
16. 1664 поляки розстріляли геть. Івана Виговського
17. 1874 * Августин Волошин, президент Карпатської України
17. 1917 утворено в Києві Українську Центральну Раду
19. 1864 * Василь Липківський, митрополит УАПЦ
19. 1930 * поетеса Ліна Костенко
19. 1939 в бою з мадярами загинули полк. Михайло Колодзінський-Гузар, Шеф Штабу Карп. України, і його заст. пор. Зенон Тарнавський — З. Коссак, член КП ОУН
20. 1632 * Іван Мазепа, гетьман України
20. 1921 † Адріян Кащенко, автор історичних повістей
20. 1944 УПА зліквідувала нім. генерала „СА” Віктора Люце
20. 1945 розпочалася друга російська офензива проти УПА
21. 1888 * Василь Іванис, голова уряду Кубанського Краю
21. 1908 † історик, археолог і етнограф Володимир Антонович
21. 1942 † письменниця Ольга Кобилянська
23. 1842 * композитор Микола Лисенко
25. 1651 полк. І. Богун переміг поляків під Вінницею
26. 1909 † історик, автор опери „Катерина” М. Аркас
28. 1947 УПА зліквідувала ген. „Вальтера”-Сверчевського
29. 1972 † митр. УГПЦ в Канаді Іларіон (Іван Огієнко)
30. 1973 † Дмитро Донцов, ідеолог і публіцист

Квітень - Април

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 С	Хризанта і Дарії, Поклони	Марії Єгипт. Поклони
2 20 Ч	Отців вбитих у ман. св. Сави	Тита, прп.
3 21 П	Якова, ісп.	Никити, ісп.
4 22 С	Василія, свщ.	Йосифа і Юрія, пр.
5 23 Н	5 ПОСТУ , Никона	Н. 5 ПОСТУ , Теодула
6 24 П	Захарії, прор., Артемона	† Методія, ап.
7 25 В	БЛАГОВІЩ. ПР. БОГОРОД.	Юрія, пр.
8 26 С	Собор Арх. Гавриїла	Іродіона і ін. ап.
9 27 Ч	Матрони, мч.	Євсихія, мч.
10 28 П	Іларіона, пр., Стефана, чуд.	Терентія й ін. мч.
11 29 С	Марка, пр., Кирила, мч.	Антипи, свщ.
12 30 Н	КВІТНА (Вербна) НЕДІЛЯ	КВІТНА (Вербна) НЕДІЛЯ
13 31 П	Іпатія, пр.	Артемона, свщ.
14 1 В	Марії Єгиптянки, пр.	Мартина, папи, ісп.
15 2 С	Тита, прп.	Аристарха і ін. ап.
16 3 Ч	ВЕЛ. ЧЕТВЕР (Страсти)	ВЕЛ. ЧЕТВЕР (Страсти)
17 4 П	ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ	ВЕЛИКА П'ЯТНИЦЯ
18 5 С	ВЕЛИКА СУБОТА	ВЕЛИКА СУБОТА
19 6 Н	ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТ.	ВОСКРЕСІННЯ ХРИСТ.
20 7 П	СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК	СВІТЛИЙ ПОНЕДІЛОК
21 8 В	СВІТЛИЙ ВІВТОРОК	СВІТЛИЙ ВІВТОРОК
22 9 С	Євсихія, мч.	Теодора, пр. Віталія
23 10 Ч	Терентія й ін. мч.	† Юрія, великомученика
24 11 П	Антипи, свч.	Сави Стратилата, мч.
25 12 С	Василія, ісп.	† Марка, ап. і єван.
26 13 Н	НЕДІЛЯ ТОМИНА	НЕДІЛЯ ТОМИНА
27 14 П	Мартина папи, ісп.	Симеона, свщ.
28 15 В	Аристарха й ін. ап.	Ясона і Сосипатра, ап.
29 16 С	Агапії й Ірини, мч.	9 мучеників в Кизиці
30 17 Ч	Симеона, прп. Акакія, еп.	† Якова, ап. брата Івана Бог.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 1-3. 1941 ІІ. Великий Збір ОУН
- 2. 1944 Москва кинула проти УПА 10 дивізій ЧА і НКВД
- 5. 1710 в Бендерах обрано гетьманом Пилипа Орлика
- 5. 1882 * історик Вячеслав Липинський, ідеолог гетьманців
- 7. 1340 † останній галицький князь Болеслав-Юрій ІІ
- 7. 1918 у Владивостоці ств. Далеко-Сх. Укр. Крайову Раду
- 8. 1929 Москва проголосила заборону УАПЦ і її ліквідацію
- 10. 1931 поляки замучили Ст. Охримовича, голову КЕ ОУН
- 11. 1945 росіяни вивезли на Сибір 7 єпископів УКЦ
- 12. 1596 перемога Наливайка і Лободи над поляками
- 12. 1653 союз геть. Б. Хмельницького з султ. Магометом ІV
- 12. 1908 М. Січинський убив ціс. намісника Потоцького
- 15. 1918 † письменник і публіцист Іван Нечуй-Левицький
- 15. 1944 † генерал Ватутін, поран. увівцями командира Енея
- 16. 1946 І. Конгрес АБН
- 17. 1873 † композитор С. Гулак-Артемівський
- 17-21. 1917 Всеукраїнський національний конгрес у Києві
- 17. 1949 згинув полк. Василь Шелест-Сидор, команд. УПА-Захід
- 19. 1885 † історик, письм. і етнограф Микола Костомаров
- 20. 1622 † гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний
- 20. 1891 * ген. Юрко Тютюнник, командир ІІ. Зимового походу
- 20. 1918 полк. П. Болбочан розпочав визволення Криму
- 20. 1922 † композитор Кирило Стеценко
- 22. 1910 † Марко Кропивницький, батько модерного укр. театру
- 22-25. 1944 5000 воїнів УПА звели битву з 30,000 військ НКВД
- 23. 1185 похід проти половців кн. Ігоря Святославича
- 25. 971 битва вел. кн. Святослава проти Візантії за Доростол
- 25. 1913 † письменник Михайло Коцюбинський
- 26. 1890 * Микола Зеров, неокласик-поет і літературознавець
- 26. 1945 † гетьман Павло Скоропадський
- 28. 1132 † тмутороканський кн. Мстислав, брат Яр. Мудрого
- 28. 1915 бої УСС на Маківці проти москалів
- 28. 1922 В Подебрадах на Чехії засн. Укр. Госп. Академію
- 28. 1932 Поляки повісили членів ОУН — Голояда і Пришляка
- 28. 1938 † на заслання митрополит Василь Липківський
- 29. 1648 Богдана Хмельницького обрано гетьманом України
- 29. 1928 Українізація чорноморської флотії. Свято моря
- 30. 1918 Павла Скоропадського проголошено гетьм. України

Травень - Мау

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 П	Івана, Віктора, пр.	Єремії, прор.
2 19 С	Івана Староп., пр.	Атанасія Вел., свт.
3 20 Н	НЕДІЛЯ МИРОНОСИЦЬ	Н. МИРОНОС. , † Теодосія
4 21 П	Януарія, свц.	Пелагії, мч., Славомира
5 22 В	Теодора, пр., Віталія	Ірини, мч., Никифора, пр.
6 23 С	† Юрія великомученика	Йова многострадального
7 24 Ч	Сави Стратилата, мч.	Поява Чес. Хр., Акакія
8 25 П	† Марка, ап. єван.	† Івана Богосл., ап., Арсенія
9 26 С	Василія, свц.	† Перен. м. св. Миколая
10 27 Н	Н. про РОЗСЛАБЛЕНОГО	Н. про РОЗСЛАБЛЕНОГО
11 28 П	Ясона і Сосипатра, ап.	† Кирила і Методія, ап. Сл.
12 29 В	9 мучеників в Кизиці	Єпіфанія і Германа, свт.
13 30 С	† Якова, ап. брата Ів. Богос.	Гликерії, мч.
14 1 Ч	Єремії, прор.	Ісидора, мч.
15 2 П	Атанасія Вел., свт.	Пахомія, пр.
16 3 С	† Теодосія Печ., пр.	Теодора освящ., пр.
17 4 Н	НЕД. про САМАРЯНКУ	НЕД. про САМАРЯНКУ
18 5 П	Ірини, мч., Никифора, пр.	Теодота, Петра, Діонісія
19 6 В	Йова многострадального	Патрікія, свц., й ін. муч.
20 7 С	Поява Чес. Хр., Акакія	Талалея, мч.,
21 8 Ч	† Івана Богослова	† Константина й Олени
22 9 П	† Перен. мощ. св. Миколая	Василіска, мч.
23 10 С	† Симона Зилоти, ап.	Михайла, свт.
24 11 Н	НЕД. про СЛІПОНАРОДЖ.	НЕД. про СЛІПОНАРОДЖ.
25 12 П	Єпіфанія і Германа, свт.	† З Найд. голови Івана Хр.
26 13 В	Гликерії, мч.	Карпа, ап.
27 14 С	Ісидора, мч.	Терапонта, свц.
28 15 Ч	ВОЗНЕСІННЯ ХРИСТОВЕ	ВОЗНЕСІННЯ ХРИСТОВЕ
29 16 П	Теодора Освящ., прп.	Теодосії, преп.
30 17 С	Андроніка, ап.	Ісаакія Далмат., пр.
31 18 Н	НЕДІЛЯ ОТЦІВ	НЕДІЛЯ ОТЦІВ , Єрмія

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1922 відновлено Літ. Наук. Вістник за ред. Д. Донцова
1. 1949 Створено Лігу Визволення України в Торонті
2. 1848 у Львові створено Головну Руську Раду
2. 1967 † педагог Григорій Ващенко
3. 1074 † Преподобний Теодосій Печерський
3. 1924 москалі замордували Миколу Міхновського
3. 1946 відділ УПА зліквідував ген.-полк. НКВД Москаленка
4. 1733 † запорозький кошовий от. Кость Гордієнко
6. 1910 † письменник і громадський діяч Борис Грінченко
6. 1947 ССРСР, Польща і ЧССР підписали договір проти УПА
7. 1840 * драматург Марко Кропивницький
10. 1879 * Гол. От. Симон Петлюра, голова Директорії УНР
12. 1943 Битва УПА з нім. військ. з'єднаннями в м. Колки
13. 1849 * великий письменник Панас Мирний
14. 1871 * Василь Стефаник
16. 1648 Перемога Хмельницького н. поляками п. Жовт. Водами
16. 1954 вибухло повстання політв'язнів у Кінгірі
- 18-25. 1917 І. Український Військовий З'їзд у Києві
20. 1949 відділ УПА зліквідував полк. НКВД Колодяжного
- 20-26. 1961 суд над членами Укр. Робітничо-Селянської Спілки (Л. Лук'яненко, І. Кандиба, С. Вірун, О. Лібович, В. Луцьків, І. Кіпиш, Ю. Босовницький)
22. 1861 з Росії перевезено тіло Т. Шевченка до Канева
22. 1920 поляки замучили композитора Остапа Нижанківського
23. 1938 згинув полк. Є. Коновалець, засновник УВО і ОУН
24. 1125 † вел. кн. Володимир Мономах
24. 1742 † гетьман Пилип Орлик в Яссах під Туреччиною
24. 1964 росіяни спалили бібліотеку Української Акад. Наук
25. 1926 у Парижі загинув Гол. От. Симон Петлюра
25. 1936 розпочався львівський „процес Бандери”
26. 1909 † композитор Денис Січинський
26. 1944 згинув М. Палідович-Карпатський, ред. „Ідеї і Чину”
27. 1946 відділи УПА атакували з польською ВіН м. Грубешів
28. 1634 † гравер, поет і друкар Степан Беринда
28. 1916 † великий письменник Іван Франко
28. 1918 переговори в Києві з Кубанню про об'єднання
29. 1952 † ген.-полк. М. Омелянович-Павленко, Нач. Вождь УГА
30. 1887 * скульптор Олександр Архипенко
30. 1876 цар видав Емський указ про заборону укр. мови
31. 1223 битва княжих військ з татарами над Калкою
- 1922 на Кубані розстріляно десятки тисяч українців

Червень - June

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 П	Патрикія, свщ., й ін. муч.	Юстина Философа, мч.
2 20 В	Талалея, мч.	Никифора, ісп.
3 21 С	† Константина й Олени	Лукиліяна й ін. муч.
4 22 Ч	Василиска, мч.	Митрофана, свт.
5 23 П	Михайла, свт.	Доротей, свщ.
6 24 С	Симеона Дивногор., пр.	Висаріона, Лларіона, пр.
7 25 Н	ЗШЕСТЯ СВЯТОГО ДУХА	ЗШЕСТЯ СВЯТОГО ДУХА
8 26 П	Пресвятої Трійці	Пресвятої Трійці
9 27 В	Терапонта, свщ.	Кирила Олександрійського
10 28 С	Никити, пр.	Тимотея, свщ.
11 29 Ч	Теодосії, преп.	† Вартол. і Варнави, ап.
12 30 П	Ісаакія Далмат., пр.	Онуфрія, пр., Петра Атон.
13 31 С	Єрмія, ап., Ермея, мч.	Акилини, мч.
14 1 Н	НЕДІЛЯ ВСІХ СВЯТИХ	НЕДІЛЯ ВСІХ СВЯТИХ
15 2 П	Никифора, ісп.	Амоса, прор., Ероніма, пр.
16 3 В	Лукиліяна й ін. муч.	Тихона з Аматуни, свт.
17 4 С	Митрофана, свт.	Мануїла, й ін. муч.
18 5 Ч	Пресвятої Євхаристії	Пресвятої Євхаристії
19 6 П	Висаріона, Лларіона, пр.	† Юди Тадея, ап.
20 7 С	Теодота, свщ., Богдана	Методія, свщ.
21 8 Н	2 після ЗШЕСТЯ, Теодора	2 після ЗШЕСТЯ, Юліана
22 9 П	Кирила Олександрійського	Євсевія, свщ.
23 10 В	Тимотея, свщ.	Агрипини, мч.
24 11 С	† Вартоломея і Варнави, ап.	Різдво Івана Хрестителя
25 12 Ч	Онуфрія, пр., Петра Атон.	Февронії, прмч.
26 13 П	Христа Чоловіколюбця	Христа Чоловіколюбця
27 14 С	СОСТРАД. ПРЕСВ. БОГОР.	СОСТРАД. ПРЕСВ. БОГОР.
28 15 Н	3 після ЗШЕСТЯ, Амоса	3 після ЗШЕСТЯ
29 16 П	Тихона з Аматуни, свт.	Петра і Павла, Верх. Ап.
30 17 В	Мануїла, й ін. муч.	† Собор 12 Апостолів

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1630 Тарас Трясило розгромив поляків біля Переяслава
1. 1891 † Василь Мова (Лиманський), укр. поет. і письм. Кубані
- 1-15. 1944 УПА знищила рос. партизанів Кұлагіна-Артаманова
1. 1933 День пам'яті замучених голодом 7 міл. укр. в УССР
2. 1935 † автор історичних повістей Андрій Чайковський
5. 1708 союз І. Мазепи з шведським королем Карлом XII
5. 1775 рос. цариця Катерина II знищила Запорозьку Січ
5. 1956 † історик Борис Крупницький
6. 1937 † поет Богдан Ігор Антонич
7. 1843 † письменник і педагог Маркіян Пашкевич
7. 1930 † маляр Петро Холодний
7. 1942 † Вячеслав Прокопович, голова Ради міністрів УНР
8. 1668 Петра Дорошенка обрано гетьманом України
8. 1855 * письменниця Наталя Кобринська
8. 1919 початок офензиви УГА проти поляків під Чортковом
9. 1919 Євген Петрушевич став диктатором ЗУНР
9. 1944 німці закатували поета Олега Ольжича-Кандибу
- 10-16. 1917 І. Всеукраїнський селянський з'їзд у Києві
10. 1944 загинув полк. Грабець-„Батько”, команд. УПА-Південь
11. 1931 † історик Вячеслав Липинський, теоретик гетьманату
13. 1918 росіяни замордували в Ростові М. Рябовола, голову Законодавчої Крайової Ради Кубані
14. 1569 Люблинська унія
14. 1891 * полк. Євген Коновалець
15. 1934 Г. Мацейко, чл. ОУН, убив польськ. мін. Б. Перацького
- 17-23. 1917 ІІ. Всеукраїнський військовий з'їзд у Києві
- 18-22. 1919 битва УГА з поляками під Бережанами
19. 1205 в бою з поляками під Завихостом згинув кн. Роман
20. 1929 † Євген Чикаленко, письменник, меценат, гром. діяч
23. 1917 І-м універсалом проголошено автономію України
- 23-27. 1934 Світ. конгрес українського жіноцтва в Станіславові
26. 1954 500 українських жінок згинulo в Кінгірі
27. 1709 битва під Полтавою
27. 1964 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні
29. 1918 † Федір Вовк, археолог, антрополог і етнограф
29. 1938 † ген. Мирон Тарнавський, Нач. Вождь УГА
30. 1704 геть. І. Мазепа об'єднав Право- і Лівобережну Україну
30. 1941 Акт відновлення укр. держави; прем'єр — Я. Стецько
- 1955 Націоналісти поч. визв. повст. на Воркуті, табір ч. 3

Липень - July

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 18 С	Леонтія, мч.	Косми і Дам'яна, безср.
2 19 Ч	† Юди Тадея, ап.	† Пол. Ризи Пр. Богород.
3 20 П	Методія, свщ.	Якинта, мч.
4 21 С	Юліана з Тарсу, мч.	Андрея Крит, свт.
5 22 Н	4 після ЗШЕСТЯ, Євсевія	4 після ЗШЕСТЯ, † Атанасія
6 23 П	Агрипини, мч.	Сисоя Вел., пр.
7 24 В	Різдво Івана Хрестителя	Томи й Акакія, пр.
8 25 С	Февронії, прмч.	Прокопія, вмч.
9 26 Ч	Давида, пр.	Панкратія, свч.
10 27 П	Самсона, пр.	† Антонія Печ., пр.
11 28 С	Перен. мощів Кира й Івана	Ольги, кн. Київ., Евфимії
12 29 Н	5 п. ЗШЕСТЯ, Петра і Павла	5 після ЗШЕСТЯ, Прокла
13 30 П	† Собор 12 Апостолів	Собор Архангела Гавриїла
14 1 В	Косми і Дам'яна, безср.	Акили, мч.
15 2 С	† Полож. Ризи Пр. Богор.	† Володимира, кн. укр.
16 3 Ч	Якинта, мч.	Антиногена, свщ.
17 4 П	Андрея Крит. свт.	Марини, мч., Богдана
18 5 С	† Атанасія Атонського, пр.	Якинта і Єміліяна, мч.
19 6 Н	6 після ЗШЕСТЯ, Сисоя	6 після ЗШЕСТЯ, Макрини
20 7 П	Томи й Акакія, пр.	† Іллі пророка
21 8 В	Прокопія, вмч.	Симеона, пр.
22 9 С	Панкратія, свщ.	Марії Магдалини, мирон.
23 10 Ч	† Антонія Печерського, пр.	Трофима, Теофіла, мч.
24 11 П	Ольги, кн. Київ. Евфимії	† Бориса і Гліба, мч.
25 12 С	Прокла й Іларія, мч.	† Успіння св. Анни
26 13 Н	7 п. ЗШЕСТЯ, Соб. Арх. Гав.	7 після ЗШЕСТЯ, Єрмолая
27 14 П	Акили, мч.	† Пантелеймона, влмч.
28 15 В	† Володимира, кн. укр.	Прохора, Ніканора й ін.
29 16 С	Антиногена, свщ.	Калиника, мч.
30 17 Ч	Марини, мч., Богдана	Сили, Силуана й ін. ап.
31 18 П	Якинта і Єміліяна, мч.	Євдокима, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1910 поляки вбили студента Адама Коцка у Львові
1. 1918 засновано Український Унів. у Кам'янці Подільському
1. 1966 † письменниця Наталена Королева
2. 1943 німці спалили кількасот людей в с. Губків (Рівенщина)
5. 1986 † Голова УДП і Голова Проводу ОУН, Я. Стецько
6. 1961 Відкриття пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі
8. 1659 геть. І. Виговський розгромив москалів п. Конотопом
8. 1919 у літунській катастрофі загинув полк. Д. Вітовський
8. 1919 большевики розстріляли літературозн. Вол. Науменка
9. 1920 † ген.-хор. Євген Мешковський, Нач. штабу Армії УНР
- 9-14. 1943 перемога УПА над нім. військ. з'єднаннями
10. 1866 † останній кошовий от. Задунайської Січі О. Гладкий
11. 969 † вел. кн. св. Ольга
- 12-14. 1917 Всеукраїнський з'їзд залізничників у Харкові
11. 1944 створення Української Головної Визвольної Ради
- 13-14. 1943 Міжнародня комісія розкрила Вінницький злочин:
НКВД вимордувало в 1937-41 рр. 9500 українців
15. 1944 І. Вел. Збір УГВР обрав гол. Ген. Секр. Р. Шухевича
17. 1849 * письменниця Олена Пчілка
17. 1907 * Роман Шухевич (ген. Тарас Чупринка)
- 17-22. 1944 битва І. УД УНА з москалями під Бродами
17. 1959 закон Конгр. ЗСА про „Тиждень Поневолених Націй”
18. 1863 „Валуєвський указ” про заборону української мови
18. 1871 † Анатоль Свидницький
18. 1917 у Києві повстання проти російської окупації
21. 1941 † письменник Богдан Лепкий
22. 1944 † поет Олександр Олесь у Празі
5. 1986 † Голова УДП і Голова Проводу ОУН, Я. Стецько
25. 1687 Івана Мазепу обрано гетьманом України
25. 1942 у Києві німці розстріляли Дмитра Мирона-Орлика, Кр. пров. ОУН на СУЗ, 2-го пров. Пох. Групи „Північ”
27. 1147 Клима Смолятича обрано митрополитом Русі-України
27. 1657 † гетьман Богдан Хмельницький
27. 1672 гетьм. П. Дорошенко розбив поляків б. Четвертинівки
27. 1834 відкриття у Києві університету ім. св. Володимира
29. 1015 † вел. кн. св. Володимир Великий
30. 1947 † маляр Федір Кричевський
30. 1899 *адвокат Володимир Горбовий
30. 1944 загинув у бою з москалями ген. Гончаренко (Л. Ступницький), полк. УНР, шеф штабу УПА-Північ
- 1920 засновано УВО під проводом Є. Коновальця
- 1967 судилище у Львові над 9 членами Укр. Нац. Фронту

Серпень - August

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 С	Макрини, пр.	7 Макавейських мучеників
2 20 Н	8 після ЗШЕСТЯ, † Іллі	8 п. ЗШЕСТЯ, Пер. м. Стеф.
3 21 П	Симеона, пр.	Ісаакія, Далматія, Фавста
4 22 В	Марії Магдалини, мирон.	7 молодців з Ефезу, мч.
5 23 С	Трофима, Теофіла, мч.	Євсигнія, мч.
6 24 Ч	† Бориса і Гліба, мч.	Преображення Господне
7 25 П	† Успіння св. Анни	Дометія, прмч.
8 26 С	Єрмолая, свц. Параскевії	Єміліяна, ісп.
9 27 Н	9 п. ЗШЕСТЯ, † Пантелейм.	9 після ЗШЕСТЯ, † Матія
10 28 П	Прохора, Ніканора й ін.	Лаврентія, архид., і мч.
11 29 В	Калиника, мч.	Євпла, мч.
12 30 С	Сили, Силуана й ін. ап.	Фотія й Анікити, мч.
13 31 Ч	Євдокима, пр.	Максима, ісп.
14 1 П	7 Макавейських мучеників	Перен. мощів Теодосія Печ.
15 2 С	Перен. мощів Стефана	УСПІННЯ ПР. БОГОРОД.
16 3 Н	10 після ЗШЕСТЯ, Ісаакія	10 після ЗШЕСТЯ, Діюмида
17 4 П	7 молодців з Ефезу, мч.	Мирона, мч.
18 5 В	Євсигнія, мч.	Флора і Лавра, мч.
19 6 С	Преображення Господне	Андрея Страт., мч.
20 7 Ч	Дометія, прмч.	Самуїла, прор.
21 8 П	Єміліяна, ісп.	Тадея, ап., Васси, мч.
22 9 С	† Матія, ап.	Агатоніка, мч.
23 10 Н	11 після ЗШЕСТЯ, Лаврентія	11 після ЗШЕСТЯ, Луппа
24 11 П	Євпла, мч.	Євтиха, свц.
25 12 В	Фотія й Анікити, мч.	Вартоломея і Тита, ап.
26 13 С	Максима, ісп.	Адріана і Наталії, мч.
27 14 Ч	Перен. мощів Теодосія Печ.	Пімена, пр.
28 15 П	УСПІННЯ ПР. БОГОРОД.	Мойсея, пр., Августина, еп.
29 16 С	Діюмида, мч.	† Усік. Голови Івана Христ.
30 17 Н	12 після ЗШЕСТЯ, Мирона	12 п. ЗШЕСТЯ, Олександра
31 18 П	Флора і Лавра, мч.	† Пол. Пояса Пр. Богородиці

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1876 * Володимир Чехівський, голова Ради міністрів УНР
1. 1913 † Леся Українка
1. 1914 у Львові утворено Головну Українську Раду
1. 1931 † ген.-полк. Микола Юнаків, Нач. Штабу Укр. Армій
1. 1953 Масакра укр. політв'язнів у Воркуті, табір ч. 29
4. 1899 * письменник Борис Антоненко-Давидович
4. 1914 у Львові засн. Союз Визволення України
5. 1940 † археолог, етнограф, історик Дмитро Яворницький
8. 1819 * Пантелеймон Куліш
8. 1918 підписано державний договір України з Дон. Військом
10. 1907 † письменниця Марко Вовчок
13. 1953 москалі змасакрували укр. політв'язнів Норильська
14. 988 Вел. кн. Володимир встановив християнство в Україні
15. 1965 † світової слави економіст Володимир Тимошенко
16. 1945 СРСР приділив Лемківщину Польщі
17. 1245 перемога короля Данила над мадярами
17. 1883 * Дмитро Донцов, ідеолог українського націоналізму
18. 1836 * Олександр Кониський
20. 1649 договір Хмельницького з польськ. королем у Зборові
20. 1843 † письменник Григорій Квітка-Основ'яненко
20. 1891 * поет-неокласик Павло Филипович
21. 1627 Перший словник укр. мови Беринди в Києві
- 21-25. 1943 III. Надзвичайний Великий Збір ОУН
22. 1932 Москва розпочала народоббивчий голод в Україні
22. 1944 згинув Рост. Волошин-Павленко, голова Збору УГВР
22. 1944 згинув Клемпущ-Лопата, Провідн. ОУН на Закарпатті
25. 1698 в московській неволі загинув геть. Петро Дорошенко
25. 1792 на Тамань прибула фльота козаків полк. Сави Білого, що дала початок українського заселення Кубані
26. 1657 в Чигирині обрано гетьманом Івана Виговського
27. 1856 * Іван Франко, учений, письменник, поет
28. 1921 більшовики розстріляли повстанського провідника і поета Гр. Чупринку, сотн. Андруха, ком. УВО, сотн. Опоку і 36 членів Центр. Повстанського Комітету
29. 1868 * письменниця Л. Старицька-Черняхівська, член СВУ
29. 1940 † у Берліні Євген Петрушевич, президент ЗУНР
31. 1919 Армії УНР і УГА визволили Київ від москалів
31. 1944 згинув Юрій Липа, лікар УПА, публіцист, поет
- 1919 у Москві розстріляли ген.-чет. Осипа Микитку

Вересень — September

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні	Юліанський:	Григоріанський:
1 19 В	Андрея, Страт., мч.	† Початок церковного року
2 20 С	Самуїла, прор.	Маманта, мч.
3 21 Ч	Тадея, ап., Васси, мч.	Антима, свщ., Теоктиста
4 22 П	Агатоніка, мч.	Вавила, свщ., Мойсея, пр.
5 23 С	Луппа, мч., Іринея, свщ.	Захарії, прор.
6 24 Н	13 після ЗШЕСТЯ , Євтиха	13 п. ЗШЕСТЯ , Чудо Арх. Мих.
7 25 П	Вартоломея і Тита, ап.	Созонта, мч.
8 26 В	Андріяна і Наталії, мч.	Різдво Пресв. Богородиці
9 27 С	Пімена, пр.	Йоакима й Анни, Северіяна
10 28 Ч	Мойсея пр., Августина, єп.	Минодори, Митрод., Нимфод.
11 29 П	† Усік. Голови Івана Христ.	Теодори преподобної
12 30 С	Олександ. Івана, Павла, свт.	Автонома, свщ.
13 31 Н	14 п. ЗШ. , †Пол. пояса Пр. Бог.	14 після ЗШЕСТЯ , Корнилія
14 1 П	†Початок церковного року	Воздвиження Чесного Хр.
15 2 В	Маманта, мч.	Никити, вмч.
16 3 С	Антима, свщ., Теоктиста	Євфимії, вмч.
17 4 Ч	Вавила, свщ., Мойсея, пр.	Софії, Віри, Надії, Любови
18 5 П	Захарії, прор.	Євменія, пр.
19 6 С	Чуд. Арх. Михаїла	Трофима і Савватія, мч.
20 7 Н	15 після ЗШЕСТЯ , Созонта	15 після ЗШЕСТЯ , Євстатія
21 8 П	Різдво Пресв. Богородиці	Кондрата, ап.
22 9 В	Йоакима й Анни, Северіяна	Фоки, свщ., Йони, прор.
23 10 С	Минодори, Митрод., Нимфод.	Зачаття Івана Христителя
24 11 Ч	Теодори, преподобної	Теклі, мч.
25 12 П	Автонома, свщ.	Євфросимії, пр.
26 13 С	Корнилія, мч.	† Івана Богослова, ап.
27 14 Н	16 п. ЗШ. , Возд. Чес. Хр.	16 п. ЗШЕСТЯ , Каллістрата
28 15 П	Никити, вмч.	† Харитона, ісп.
29 16 В	Євфимії, вмч.	Киріяка, пр.
30 17 С	Софії, Віри, Надії, Любови	Григорія, свщ.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1722 * філософ Григорій Сковорода
1. 1939 Початок Другої світової війни
1. 1947 згинув владика Теодор Ромжа, єпископ закарпатців
2. 1938 в Ужгороді засновано Українську Націон. Оборону
3. 1941 в Дніпропетровську закінчився марш Похідної Групи „Південь” під пров. З. Матли; розпочав діяти Провід ОУН Південного Краю під пров. Святослава Вовка
5. 911 договір кн. Олега Віщого з греками у Царгороді
6. 1672 геть. Петро Дорошенко здобув Кам’янець Подільський
7. 1984 † патріарх УКЦ Йосиф Сліпий
7. 1656 „Трактат вічної приязні” Хмельницьк. з Ю. II Ракочі
7. 1921 згинули Віра Бабенко і 62 повстанці
7. 1962 † письменник і поет Тодось Осьмачка
9. 957 відвідини вел. кн. Ольги в Царгороді
9. 1769 * Іван Котляревський, письменник і поет
9. 1944 польсько-російський договір про виселення лемків
11. 1910 † філолог, історик і фольклорист Василь Доманицький
12. 1903 Відкриття в Полтаві пам’ятника І. Котляревському
12. 1947 прихід першого відділу УПА в Зах. Німеччину
15. 1907 † драматург Карпенко-Карий (Іван Тобілевич)
15. 1941 Гестапо виарештувало тисячі націоналістів
16. 1658 договір з Польщею у Гадячі
17. 1864 * видатний письменник Михайло Коцюбинський
17. 1945 згинув Олександр Бусел, член Проводу ОУН
19. 1676 Москва заслала гетьм. П. Дорошенка на Сибір
19. 1929 * літ. критик і поет Іван Світличний
20. 1655 гетьм. Б. Хмельницький розбив поляків під Городком
20. 1947 згинув у бою з поляками Ярослав Старух, Крайовий провідник на ЗОУЗ, член Проводу ОУН, публіцист
21. 1944 † диригент і композитор Олександр Кошиць
22. 1709 у Бендерах помер гетьман Іван Мазепа
22. 1918 у Києві відкрито український університет
23. 1648 Б. Хмельницький розгромив поляків під Пилявцями
23. 1872 * Соломія Крушельницька
25. 1921 Невдалий атентат С. Федака на Підсудського у Львові
29. 1866 * історик Мих. Грушевський, голова Укр. Центр. Ради
30. 1930 поляки замордували сотн. Ю. Головінського, КК УВО
30. 1930 польська „пацифікація”, багато забитих і ранених
30. 1945 перемога УПА ком. Яструба над больш. під Угневом
30. 1947 згинув Степан Хрін, команд. відтинку УПА „Маківка”

Жовтень ~ Октябрь

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні

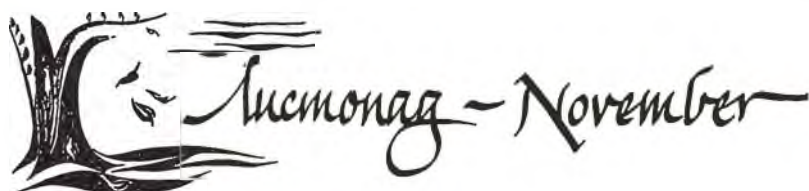
Юліанський:

Григоріанський:

1 18 Ч	Євменія, пр.	Покров Пресв. Богородиці
2 19 П	Трофима і Савватія, мч.	Кипріяна, свщ., Юстина
3 20 С	Евстатія і Плакиди, мч.	Діонісія, свщ.
4 21 Н	17 після ЗШЕСТЯ, Кондрата	17 після ЗШЕСТЯ, Єротея
5 22 П	Фоки, свщ., Йони прор.	Харитини, мч.
6 23 В	Зачаття Івана Христителя	† Томи, ап.
7 24 С	Теклі, мч.	Сергія і Вакха, мч.
8 25 Ч	Євфросинії, пр.	Пелагії, пр.
9 26 П	† Івана Богослова, ап.	† Якова Алфеева, ап.
10 27 С	Каллістрата і друж. мч.	Євлампія і Євламπίї, мч.
11 28 Н	18 п. ЗШЕСТЯ, † Харитона	18 після ЗШЕСТЯ, Филипа
12 29 П	Киріяка, пр.	Прова й ін. мч., Косми, пр.
13 30 В	Григорія, свщ.	Карпа й ін. мучеників
14 1 С	Покров Пресв. Богородиці	Назарія, Гervasія й ін. мч.
15 2 Ч	Кипріяна, свщ., Юстина	Євтимія пр., Лукіяна, мч.
16 3 П	Діонісія, свщ.	Лонгіна сотника, мч.
17 4 С	Єротея, свщ.	Осії, прор., Андрія, прмч.
18 5 Н	19 п. ЗШЕСТЯ, Харитини	19 після ЗШЕСТЯ, † Луки
19 6 П	† Томи, ап.	Йоїла, прор., Уара, мч.
20 7 В	Сергія і Вакха, мч.	Артемія, вмч.
21 8 С	Пелагії, пр.	Іларіона Вел., пр.
22 9 Ч	† Якова Алфеева, ап.	Аверкія, свт.
23 10 П	Євлампія і Євламπίї, мч.	Якова, ап.
24 11 П	Филипа, диак., Теофана, мч.	Арегі, й ін. мч.
25 12 Н	20 після ЗШЕСТЯ, Прова	20 п. ЗШЕСТЯ, Маркіяна
26 13 П	Карпа й ін. мучеників	† Димитрія Великомученика
27 14 В	Назарія, Гervasія й ін. мч.	Нестора, мч.
28 15 С	Євтимія, пр., Лукіяна, мч.	Параскевії, Неонілі, мч.
29 16 Ч	Лонгіна сотника, мч.	Анастасії, прмч., Артемія
30 17 П	Осії, прор., Андрія, прмч.	Зиновія і Зиновії, мч.
31 18 С	† Луки, ап. і Єван.	Стахія й ін. ап.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1187 † кн. Ярослав Осмомисл, поширив державу по Дунай
1. 1665 Петра Дорошенка обрано гетьманом Правоб. України
1. 1727 Данила Апостола обрано на геть. Лівобер. України
1. 1929 масові арешти членів і симпатиків СВУ
3. 1078 на Нежатій Ниві б. Чернігова загинув вел. кн. Ізяслав
3. 1930 † письм., етнограф і перекладачка Олена Пчілка
3. 1953 † публіцист Юліян Вассиян
4. 1891 * поет Юрій Клен
5. 1909 * поет Богдан Ігор Антонич
6. 1881 * драматург Іван Кочерга
7. 1253 коронація кн. Данила в Дорогичині
8. 1862 † кубанський письменник і отаман Яків Кухаренко
8. 1938 загинув в ґулагу Гнат Хоткевич
10. 1621 перемога П. Сагайдачного над турками під Хотиним
10. 1893 † видатний байкар Леонід Глібів
11. 1968 † маляр Никифор із Криниці
13. 1948 † поет, письменник і публіцист Леонід Мосендз
14. 1942 за наказом ОУН оформлено 1-ий відділ УПА під ком. Сергія Качинського-„Остапа”; Свято УПА
- 14-22. 1921 в Києві відбувся Всеукраїнський Собор УАПЦ
15. 1959 больш. агент Б. Сташинський вбив голову Пров. ОУН Степана Бандеру, а 12. 10. 1957, він вбив д-ра Л. Ребета
- 16-20. 1596 на Соборі у Бересті проголошено церковну унію
16. 1876 * Сергій Єфремов, голова СВУ, загинув 1937 р.
- 16-20. 1917 Всеукр. з'їзд Вільного Козацтва в Чигирині
- 19-25. 1848 у Львові відбувся Собор Руських Учених
19. 1918 Створено Українську Нац. Раду у Львові
- 19-21. 1947 москалі вивезли 150,000 українців на Сибір
19. 1962 суд у Карльсруе засудив Б. Сташинського за вбивство С. Бандери і Л. Ребета з наказу Москви
21. 1921 В. Липківський висвячений на митрополита УАПЦ
22. 1933 М. Лемик вик. атентат у російськ. консуляті у Львові
22. 1953 † митрополит УАПЦ Полікарп
24. 1955 договір АБН (Я. Стецько) з Китаєм (Ку Ченг канг)
29. 1794 † філософ Григорій Сковорода
30. 1947 † поет і літературознав. Юрій Клен (Освальд Бурггардт)
- 1949 Звернення Воюючої України до української еміграції

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні		Юліянський:	Григоріанський:
1 19 Н	21 після ЗШЕСТЯ, Йоїла	21 після ЗШЕСТЯ, Косми	Акиндина й ін. мч.
2 20 П	Артемія, вмч.	Акипсима й ін. мч.	Йоанікія, пр., Ермея, мч.
3 21 В	Гларіона Бел., пр.	Галактіона, мч.	Павла, ісп.
4 22 С	Аверкія, свт.	Брона й ін. мч., Лазаря	
5 23 Ч	Якова, ап.		
6 24 П	Арети і ін. мч.		
7 25 С	Маркіяна і Мартирія, мч.		
8 26 Н	22 п. ЗШЕСТЯ, † Димитрія	22 п. ЗШЕСТЯ, Соб. Михаїла	Матрони, пр.
9 27 П	Нестора, мч.	Родіона, Єраста, Олімпа, ап.	Вінкентія, Віктора, мч.
10 28 В	Параскевії, Неоніли, мч.	† Йосафата, свщ., Ніля, пр.	† Івана Золотоустого, свт.
11 29 С	Анастасії, прмч., Артемія	† Филипа, апост.	
12 30 Ч	Зиновія і Зиновії, мч.		
13 31 П	Стахія й ін. ап.		
14 1 С	Косми і Дам'яна, чуд.		
15 2 Н	23 п. ЗШЕСТЯ, Акиндина	23 після ЗШЕСТЯ, Гурія	† Матея, ап. і еван.
16 3 П	Акипсима й ін. мч.	Григорія Неокес., еп.	Платона і Романа, мч.
17 4 В	Йоанікія, пр., Ермея, мч.	Авдія, прор., Варлаама	Григорія, пр., Прокла, свт.
18 5 С	Галактіона, мч.	Введ. в Храм Пр. Богород.	
19 6 Ч	Павла, ісп.		
20 7 П	Брона й ін. мч., Лазаря		
21 8 С	Собор Михаїла Арх.		
22 9 Н	24 після ЗШЕСТЯ, Матрони	24 п. ЗШЕСТЯ, Филимона	Амфілохія і Григорія, свт.
23 10 П	Родіона, Єраста, Олімпа, ап.	Катерини, вмч.	Клим., папи, Петра, еп.
24 11 В	Вінкентія, Віктора, мч.	Алипія, пр.	Якова, мч., Палладія, пр.
25 12 С	† Йосафата, свщ., Ніля, пр.	Стефана, прмч.	
26 13 Ч	† Івана Золотоустого, свт.		
27 14 П	† Филипа, апост.		
28 15 С	Гурія, Самона, Авіва, мч.		
29 16 Н	25 після ЗШЕСТЯ, † Матея	25 п. ЗШЕСТЯ, Парамона	† Андрія, апост.
30 17 П	Григорія Неокес., еп.		

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

1. 1918 Листопадовий чин. Українські війська зайняли Львів
1. 1889 * письменник гуморист Остап Вишня
1. 1944 Хрущовська офенз. пр. УПА, згинув ген. ЧА Федоров
1. 1944 † у Львові митрополит Андрій Шептицький
1. 1964 † полк. Андрій Мельник
2. 1917 розпочався в Києві Всеукраїнський Військовий З'їзд
- 3-7. 1927 Конференція Українських Націоналістів покликала Провід Укр. Націоналістів очолений Є. Коновальцем
3. 1941 москалі зруйнув. Успенську церкву Печерської Лаври
4. 1921 розпочався ІІ. Зимовий похід під ком. Ю. Тютюнника
5. 1968 в Києві самоспалився Василь Макух
6. 1912 † композитор Микола Лисенко
6. 1918 Кр. Ком. ЗУНР на Буковину перебр. владу в Чернівцях
9. 1918 встановлено Державний Секретаріат ЗУНР
10. 1709 москалі зруйнували гетьманську столицю Батурин
13. 1923 † одеський діяч Іван Липа
14. 1918 створено Директорію УНР
14. 1918 у Києві засновано Українську Академію Наук
15. 1879 * поет Григорій Чупринка
15. 1945 в Авгсбурзі заснов. Українську Вільну Академію Наук
16. 1917 договір України з Кубанню (торг., консул., морськ.)
- 16-19. 1967 І. Світовий Конгрес Вільних Українців у Нью-Йорку
18. 1918 бій під Мотовилікою
19. 1698 † гетьман Петро Дорошенко
20. 1917 ІІІ. Універсал УЦРади; створення УНРеспубліки
20. 1918 розпочалася друга большевицька інвазія України
20. 1919 денік. повіс. кубанського політ. о. Олексу Кулабұхова
- 21-23. 1943 І. Конференція поневол. Росією народів дала початок Антибольшевицькому Бльоку Народів (АБН)
23. 1873 † історик Мих. Максимович, ректор Київськ. унів.
23. 1921 большев. розстріляли 359 укр. полон. вояків п. Базаром
24. 1934 † на засланні історик Михайло Грушевський
25. 1838 * Іван Нечуй-Левицький
26. 1925 * маляр і мистецтвознавець Панас Заливаха
27. 1943 вел. битва УПА з 2 нім. дивізіями в Чорному лісі
28. 1950 згинув О. Дяків-Горновий, пров. ОУН на Львівщині
28. 1970 у Києві москалі замордували Аллу Горську
- 1932 росіяни вивезли на Сибір 30,000 українців із Полтавської Станиці на Кубані
30. 1932 Загинули бойовики ОУН Старик і Березинський

Зиждень - December

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

н. ст. дні

Юліанський:

Григоріанський:

1 18 В	Платона і Романа, мч.	Наума, прор.
2 19 С	Авдія, прор., Варлаама	Аввакума, прор.
3 20 Ч	Григорія, пр., Прокла, свт.	Софонії, прор.
4 21 Ч	Введ. в Храм Пр. Богород.	Варвари, вмч., Івана Дамаск.
5 22 С	Филимона й ін. апост.	† Сави Осв., пр.
6 23 Н	26 п. ЗШЕСТЯ , Амфілохія	26 п. ЗШ., Миколая Чуд.
7 24 П	Катерини, вмч.	Амвросія, свт.
8 25 В	Климента, папи. Петра, еп.	Патапія, пр.
9 26 С	Аліпія, пр.	Непороч. Зач. Богородиці
10 27 Ч	Якова, мч., Палладія, пр.	Мини. Ермогена, й ін. мч.
11 28 П	Стефана, прмч.	Даниїла стовпника, пр.
12 29 С	Парамона і Філумена, мч.	Спиридона, пр.
13 30 Н	27 після ЗШЕСТЯ , † Андрія	НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ
14 1 П	Наума, прор.	Тирса, Левкія й ін. мч.
15 2 В	Аввакума, прор.	Єлевтерія, свщ., Павла
16 3 С	Софонії, прор.	Аггея, прор.
17 4 Ч	Варвари, вмч., Івана Дамаск.	Даниїла, прор.
18 5 П	† Сави Осв., пр.	Севастіяна і друж., мч.
19 6 С	Миколая Чудотворця, свт.	Боніфатія, мч.
20 7 Н	28 п. ЗШЕСТЯ , Амвросія	ПЕРЕД РІЗДВОМ, ОТЦІВ
21 8 П	Патапія, пр.	Юліанії, мч.
22 9 В	Непороч. Зач. Богородиці	Анастасії, вмч.
23 10 С	Мини, Ермогена, й ін. мч.	10 мучеників у Криті
24 11 Ч	Даниїла стовпника, пр.	Навеч. Різдва, Євгенії, мч.
25 12 П	Спиридона, пр.	РІЗДВО ХРИСТОВЕ
26 13 С	† Ореста, Євгена, й ін. мч.	Собор Пр. Богородиці
27 14 Н	НЕДІЛЯ ПРАОТЦІВ	НЕД. ПО РІЗДВІ , Степана
28 15 П	Єлевтерія, свщ., Павла	Мучеників у Нікомидії
29 16 В	Аггея, прор.	Дітей у Вифлеємі вбитих
30 17 С	Даниїла, прор.	Анісії, мч., Зотіка, пр.
31 18 Ч	Севастіяна і друж., мч.	Меланії Римлянки, пр.

ІСТОРИЧНИЙ КАЛЕНДАР

- 2. 1919 Поч. І. Зим. походу ген.-полк. М. Омеляновича-Павленка
- 4. 1803 † на Соловах ост. кош. Зап. Січі — П. Кальнишевський
- 7. 1936 † письменник Василь Стефаник
- 8. 1868 у Львові засновано товариство „Просвіта”
- 9. 1963 * Борис Грінченко
- 11. 1891 † учений-лінгвіст Олександр Потебня
- 12. 1944 загинув полк. Савур-Клячківський, ком. УПА-Північ
- 13. 1928 * літературний критик Євген Сверстюк
- 13. 1963 † поет Василь Симоненко
- 14-16. 1917 I Всеукраїнський робітничий з'їзд у Києві
- 14. 1840 * Михайло Старицький
- 14. 1942 Гестапо замордувало у Львові Івана Климова-Легенду, Крайового провідника ОУН (1939-41)
- 15. 1934 Большевики розстріляли у Києві 28 українців (О. Влизько, Д. Фальківський, Гр. Косинка і ін.)
- 15. 1948 Почав виходити „Гомін України” в Торонті
- 16. 1637 битва козаків Павлюка і Гуні з поляк. під Кумейками
- 16-23. 1961 судилище над 20 членами Укр. Нац. Комітету
- 17. 1917 Ультим. Леніна УЦРаді; поч. больш. інвазії України
- 17. 1939 В копальнях Камчатки загинув поет М. Драй-Хмара
- 17. 1944 б. Стріліськ Нових загинув майор Дм. Карпенко-Яструб, командир чужонаціональних частин в УПА
- 19. 1240 Батий зруйнував Київ
- 19. 1870 † композитор Михайло Вербицький
- 19. 1918 Директорія УНР перебр. владу від П. Скоропадського
- 19. 1920 * Микола Руденко
- 19. 1945 загинули в ЧССР Дм. Маївський, чл. Проводу ОУН, і ген. Дм. Грицай-Перебийніс, шеф штабу УПА
- 20. 1616 в Києві видруковано першу книжку „Часослов”
- 21. 1930 † історик і публіцист Степан Томашівський
- 21. 1764 Катерина II зліквідувала гетьманську державу
- 21. 1944 згинув ген. секр. інформ. УГВР Й. Позичанюк-Шугай
- 23. 1873 у Львові засновано Наукове Тов. ім. Шевченка
- 23. 1932 героїчна смерть членів УВО-ОУН Біласа і Данилишина
- 24. 1920 * Святослав Караванський, літературозн., кол. політв.
- 26. 1918 постала Рада Нар. Мін. УНР, очолена Вол. Чехівським
- 29. 1723 † в тюрмі в Петербурзі наказн. гет. Павло Полуботок
- 31. 1637 у Варшаві закатовано провідника козацького повстання Павлюка (Павла Бута)
- 1924 засн. Спілку Визвол. України, очолену С. Єфремовим

Микола Верес

У Н І В Е Р С А Л

Струснули степ розгули хуртовини,
Вітри над ним провирили лихі,
Крижаним сном скували Україну
І замели до Києва шляхи.

Метіть сильніш! Завіями, ні шалом
Не замести один, що проляга, —
В нім Січня Зрив, громи Універсалу,
І гордий чин, і мрія дорога.

А довкруги в снігах — мільйони духів,
Шикуює знов Отаман курені,
І в кожну ніч столиця пильно слуха,
Як їхній крок лунає вдалині,

Як сурми звук літа Холодним Яром,
Зове у бій із Крут і Базару,
На Зрив новий, на пімсту яничарам
За батька смерть, за скривджену сестру...

Піде вона — безудержна потуга
Не духів, ні — войовників живих,
Щоб волі гимн розгонами шаруги
Внести у Град на гривах вороних.

І знову Він із провесни розцвіттям
Зведе узвиш верхи зірчастих бань
На знак того, що мряки лихоліття
Зміня ажур оновлених світань.

І сивий Дніпр трусне закутим лоном,
І рушить ним останній криголам,
І злива сонць з небесної амвони
Звістить весну пробудженим степам...

Тоді — майдан. Обличчя, наче мальви,
І море віч — заіскрених кресал,
Софії дзвін, зворушення і сальва,
Що прорече Новий Універсал!

(Із збірки „В чужинних приплавах”, 1967)

ЯРОСЛАВ СТЕЦЬКО

* 19. 1. 1912 — † 5. 7. 1986

В ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ ГОЛОВИ ПРОВОДУ ОУН СЛ. П. ЯРОСЛАВА СТЕЦЬКА

5 липня 1987 року промине рік часу, як у Мюнхені, Західна Німеччина, відійшов у вічність Великий Син України сл. пам. Ярослав Стецько, який пів століття організував, ідеологічно формував і унапрямував Український Революційно-Визвольний Рух.

Ярослав Стецько народився 19 січня 1912 року в Тернополі, Західна Україна, у патріотичній священичій родині батька Семена та матері Теодозії Чубатих. У родині був ще старший брат Омелян, богослов, та молодша сестра Оксана, замужня Романишин.

По закінченні середньої школи у 1929 році, маючи тоді 17 років, студіює правничі науки й філософію у Краківському та Львівському університетах до 1934 р. За активну боротьбу для визволення України, як член УВО, а пізніше ОУН, був кілька разів арештований польською поліцією (1930, 1932, 1933), а у 1934 засуджений польським судом на 5 років важкого ув'язнення за підпільну діяльність, але звільнений на підставі амністії на початку 1936.

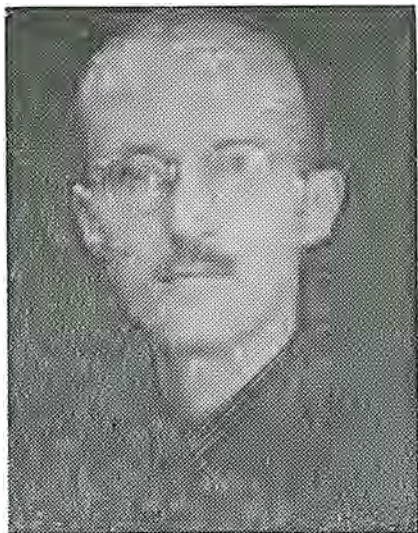
У тридцятих роках Я. Стецько був ідеологічним референтом Крайової Екзекутиви ОУН і головним редактором підпільних видань ОУН. В організаційних справах кількакратно нелегально відбував поїздки по країнах Західної Європи.

Полк. Євген Коновалець, Провідник УВО-ОУН, дуже високо цинив віддану працю Я. Стецька, якого у січні 1938 року уповноважив організувати Великий Збір ОУН. У 1939 році підготовляє й бере участь у другому т. зв. Римському Конгресі ОУН.

У 1940 році Ярослав Стецько належить до революційного Проводу і стає заступником Степана Бандери. У своїй праці „За правильність генеральної політики ОУН” він відзначає, що Німеччина програє війну на Сході, якщо не підтримає УССД і концепцію розвалу російської імперії.

З вибухом німецько-російської війни у 1941 році Ярослав Стецько повертається з групою провідних членів ОУН в Укра-

їну і 30 червня 1941 року у Львові проголошує відновлення Української Держави й є обраний Національними Зборами головою Українського Державного Правління. Український народ активно включається у будівництво відновленої держави, а найвищі Ієрархи Українських Церков — Католицької і Православної благословляють Акт 30 червня і закликають до підтримки української влади.

Знімок Голови Українського Державного Правління, Ярослава Стецька, з часів проголошення Акт 30 червня 1941 р.

12 липня 1941 року німецька влада арештує Ярослава Стецька разом із Степаном Бандерою та іншими членами УДП і вивозить їх до концтаборів. Ультиматум Гітлера — відкликати відновлення української держави — Ярослав Стецько, як голова УДП, категорично відкинув, і тоді його заслали до концентраційного табору в Саксенгаузені, де перебував у бункрі смерті до вересня 1944 року.

Після звільнення пощастило йому втекти з-під нагляду гестапо і він пробився до Мюнхену в американській окупаційній зоні Німеччини. В часі утечі, під час бомбардування, був важко поранений.

У 1945 році Крайова Конференція ОУН обирає Я. Стецька членом бюро Проводу ОУН, до якого належать — Степан Бандера і Роман Шухевич, себто найвища влада Українського Визвольного Руху.

У 1946 р. Я. Стецька обрано президентом АБН й на цьому становищі залишається до кінця свого життя. Під проводом Я. Стецька, АБН виріс у велику протикомуністичну організа-

цію, яка стала відома в усьому світі своїми політичними й дипломатичними досягами.

У березні 1958 року Я. Стецько взяв участь у підготовці Конференції у місті Мексико з метою заснувати Світову Антикомуністичну Лігу. На засновчих зборах у 1970 році в Токіо, Японія, його обирають членом Екзекутиви Світової Антикомуністичної Ліги. Він був ініціатором і співзасновником Європейської Ради Свободи, і довгі роки був членом Екзекутиви, а в кінці був обраний досмертним членом почесної Президії ЕРС.

У 1968 р. Я. Стецька обирають головою революційної ОУН, і на цьому пості він залишився до кінця життя.

Я. Стецько був великим сподвижником Українського Патріархату і приятелем Патріярха Йосифа Сліпого, з яким постійно переписувався. З Ієрархами обох наших Церков утримував дружні і листовні взаємовідносини.

Ярослав Стецько залишив українській нації багату спадщину своїх праць і статей, які написані під різними псевдонімами, та чекають видання.

Голова УДН Я. Стецько вітається з віце-президентом ЗСА Дж. Бушом.
Ваші́нгтон 1983 р.

Я. Стецько промовляє на святкуванні 40-річчя відновлення Української Державности. Частина Президії: Зліва: мгр О. Коваль, Л. Бұрачинська, інж. В. Безхлібник, О. Лелюк, мгр С. Стецько, митрополит Максим Германюк, д-р Р. Малашук, владика Ізидор Борецький, мгр Т. Буйняк і д-р С. Галамай, Торонто 1981 р.

Сеул, Корея. Делегація АБН на 12-й Конференції АПАКЛ. З ліва: В. Микита (СУМ), Слава Стецько, Роман Сварун (Індія), Ярослав Стецько, О. Олечнік (Білорусь). 1966 р.

Дост. Я. Стецько і п-і Слава Стецько з учасниками делегації АБН з Канади на Конференції АБН в Нью-Йорку. Зліва: Люба Шкамбара, Ірина Буйняк, п-во Стецьки, Христя Бідяк і Ляриса Фіголь. 1985 р.

Оксана Романишин

НА СВІЖУ МОГИЛУ КАТРУСИ ЗАРИЦЬКОЇ

В пам'ять і на прославу Жінки Героїні — Жінки Легенди

Знову з України наспіла сумна вістка, що в четвер, 29 серпня 1986 року, у Волочиськах в Україні, по довгій і важкій недусі, на 72-му році життя, закінчила свій тернистий і геройський життєвий шлях Жінка-Героїня — Жінка-Легенда св. п. Катруся Зарицька-Сорока, яка ціле своє життя, від наймолодших літ, віддала справі визволення України.

Катрусю Зарицьку я знала ще з молодих літ з Тернополя, бо родина її жила в Тернополі. Її батько д-р Мирон Зарицький був професором в Українській Державній Гімназії

(чоловічій) в Тернополі, де вчив математику і фізику від 1913 до 1927 року, а теж вчив і в дівочій Українській Гімназії УПТ „Рідної Школи”. Катруся Зарицька і ще дві учениці ходили до чоловічої Української Державної Гімназії т. зв. „госпітантки”, (себто вони мусіли здавати іспити зі всіх предметів).

Її батько, Мирон, був сином священика і народився в Могильниці коло Теребовлі в 1889 році — помер в 1968 році — ім'я її матері — Володимира. У своїй родині Катруся одержала високе релігійне й патріотичне виховання. В 1927 році родина перенеслася до Львова, де її батько був професором математики і фізики у Філії Української Академічної Гімназії, а одночасно він теж вчив в Українській Дівочій Гімназії СС Василянок і в приватній німецькій гімназії. За першої московсько-більшевицької окупації в 1939-1941 рр. Західньо-Українських Земель її батько був професором математики у Львівському Університеті ім. Івана Франка у Львові. Він був відомим науковцем, написав багато наукових праць (більше пів сотні), брав участь в різних наукових конференціях і мав контакти з математиками світового імені з Європи, Америки а навіть Японії, він теж знав декілька мов. Катруся, закінчивши

середню школу у Львові, студіювала у Львівському Політехнічному Інституті.

З Катрусєю Зарицькою я мала знову змогу зустрічатися, говорити та майже щоденно мати нагоду контактуватися аж в 1936 році на великому процесі ОУН у Львові, на якому польські окупанти судили 23 членів проводу ОУН на ЗУЗ і членів ОУН. В тому числі підсудних була теж Катруся Зарицька. На тому процесі я була від самого початку, від 25 травня 1936 року аж до його закінчення в половині липня 1936 року, бо на тому процесі був підсудним мій брат Ярослав Стецько. Він теж був провідником підсудних на цьому процесі.

Катруся Зарицька ще в молодих, приблизно в 1930 роках стала членом ОУН і включилася в боротьбу проти польських окупантів. Перший раз Катруся Зарицька була суджена на варшавському процесі, що тривав від 18 листопада 1935 року до 13 січня 1936 року. На тому процесі судили 12-ох провідних членів ОУН за атентат на міністра внутрішніх справ Борніслава Перацького в червні 1934 року, відомого з репресій українців на Західних Українських Землях. Катруся була засуджена на 8 років тюрми за допомогу в перепровадженні за кордони польської держави Григорія Мацейка виконавця атентату, через гори в околиці Ворохти 5 серпня 1934 року. На львівському процесі Катрусю Зарицьку засудили на 5 років тюрми за приналежність до ОУН і працю в розвідному відділі ОУН.

З упадком польської держави в 1939 році Катруся Зарицька вийшла на волю і повернулася до Львова, де знову включилася до праці в ОУН. В тому часі вийшла заміж за Михайла Сороку, відомого провідного члена ОУН, який теж вийшов з тюрми. В 1940 році знову арештували Катрусю, тим разом вже московсько-большевицькі окупанти і в тюрмі на Бригідках у Львові народився її син Богдан. З відступом московської окупації в 1941 році Катруся опинилася на волі.

Ще на львівському процесі я мала багато разів змогу бачитися і контактуватися з Катрусєю. Декілька разів я мала побачення з братом Ярославом в часі перерви на процесі. На побачення підсудних з родинами були призначені в будинку суду спеціальні кімнати і за дозволом голови трибуналу Дасевіча і під наглядом і контролею поліції такі побачення відбувалися. Часом в одній кімнаті було декількоде: „... я хочу, щоб докладно збагнули, які умови в цій тюрмі і чим ризували українки Зарицька і Дидик, коли передавали мені потайки в камеру куски свого пайкового хліба та

ка в'язнів, які мали побачення зі своїми рідними, а якщо Степан Бандера мав побачення, то це відбувалося в окремій кімнаті й він був лише сам. На побачення до Катрусі приходили її мама, батько, а найчастіше бабуня. Пригадується мені така одна деталь з одного побачення: до Катрусі прийшли мама і бабуня і принесли їй мешти, які купили, бо вона їх потребувала. Катруся їх поміряла і встановила, що вони замалі. В той час через кімнату переходив голова трибуналу Дасевіч і почув розмову про мешти і сказав: „ну то треба відміняти”. На другий день бабуня принесла нові, вже добрі мешти, відмінявши попередні. Ми всі, які з нею познайомилися, дуже її полюбили. В часі побачення мій брат Ярослав часто мені передавав грипси, в яких були доручення й я їх, як поліцай відвернувся, заховавши виносила зі суду і передавала по призначенню. Якби мене були на цьому зловили, то зразу були б арештували, а потім судили б, але я мала щастя, що так не сталося. Одного разу мій брат Ярослав передав грипси, в яких теж були два мініатюрні знімки Катрусі Зарицької і сказав їх зберегти. Я їх зберегла і привезла аж до Канади і 15 років тому я зробила побільшення і копії, які опісля були поміщені в нашої українській пресі, в „АБН Кореспонденс” та в інших українських та іншомовних журналах.

Третій раз мені знову прийшла велика нагода зустрінути Катрусю, але це в радісній хвилині, на проголошенні Акту Відновлення Української Держави 30 червня 1941 року. На письмове повідомлення від мого брата Ярослава, що його принесла кур'єрка, я пішла на вул. Руську ч. 8., на Ринку, до залі „Просвіти” і там застала заповнену залю українськими визначними громадянами та моїми знайомими подругами та друзями з ОУН і між ними теж Катрусю Зарицьку, яка чудом врятувалася і щойно вийшла з тюрми з Бригідок.

Ще декілька разів я зустрічалася з Катрусею у Львові, але опісля наші шляхи розійшлися, бо вони були різні, такі, як нам призначив Всевишній.

Катруся Зарицька далі включилася до праці в ОУН, займаючи високі пости в проводі ОУН. Вона співпрацювала з Романом Шухевичем — ген. Тарасом Чупринкою, була співосновницею Червоного Хреста УПА, який деякий час очолювала. Вона включилася у двофронтову боротьбу революційного підпілля, а згодом УПА проти німецьких, а опісля російсько-комуністичних займанців. У вересні 1947 році Катрусю Зарицьку арештував московський НКВД і її засудили на 25 років тюрем і конц-

таборів. Вона вповні відбула свій засуд 25 років в тюрмах: на північному Уралі, у Владімірській тюрмі та в концтаборі строгого режиму в Мордовії. В жовтні 1972 року вийшла на „волю“, але їй не дозволили жити у Львові. Вона жила у Волочиськах аж до своєї смерті. Катрусю Зарицьку-Сороку похоронили на Личаківському цвинтарі у Львові, в родинному гробівці біля її мами Володимири, що померла 1 серпня 1986 р.

Анатоль Радигін, довголітній політичний в'язень московських тюрем і концтаборів, у своїй книжці присвячує спеціальну частину українцям, а в цій частині є окремий розділ присвячений Катрусі Зарицькій: „Салют політичних в'язнів незламній українці“, — в якому-то відступі, між іншими, він пише: „...Декілька днів після мого звільнення ми разом сиділи серед тепла, привітності, квітів і жіночих усмішок. І нараз телефонічний дзвінок. Короткий діалог, декілька незрозумілих фраз, до яких у хаті привикли, і про значення яких допитуватися не годиться. Друг заметушився по кімнаті, вириваючи з ваз квіти, складаючи букет. Я запитливо підніс брови. — „Ну так. Треба зустріти провести одну даму“, — відповів він. Він зустрів і повів. Я не знав про це. Він зустрів на одному московському дворі й провів на другий двірець пані Зарицьку — Катерину Зарицьку, жінку-легенду, багаторічного в'язня Владімірської в'язниці.

В тюрмі її заставляли працювати в пральні й виводили на роботу трохи раніше від нашої бригади столярів. І от, коли підгонювані вартовими, ми висипалися на асфальтовий двір, перед третім корпусом усі як на команду підносили очі на вікно пральні. Там уже стояла вона — півсива висока жінка, стояла не усміхаючись і здоровила нас. І всі, українці і литовці, євреї і росіяни, молдаване і вірмени віддавали їй честь. Одні знімали кашкета, інші салютували до дашка... і всі мовчки. Конвоїри за кожним разом бачили цей ритуал мовчазний, але відмовчувалися. Адже тишини не порушувано.

Я був у Владімірі 6 років із 10. Три роки я виходив на роботу з тих дверей, і три роки, кожного ранку, в весняному сяйві і похмурних зимних сумерках у вузькому вікні, як образ НЕЗЛАМНОЇ стояла жінка, зустрічаючи і проводжаючи нас. А я не зустрів і не проводжав її..., я не скоро прощу це своєму другові.”

Інший автор, теж довголітній в'язень Владімірської тюрми, допомагали передавати записки в інші камери. Ці жінки ув'язнені від 1947 року. А щоб вийти на волю, від них вимагали ли-

ше письмової заяви з осудом своїх переконань та діяльності, — значить вимагали від них тільки публічної зради й нічого більше, а за це обіцяли волю зразу. Але ці жінки не вийшли на волю задля зради, не зрадили, вони вибули свій присуд **ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ РОКІВ**".

Катрусі Зарицької муж, Михайло Сорока, член Крайового Проводу ОУН був заарештований московським НКВД в 1948 році і засуджений на 8 років тюрми і концтаборів. Другий раз його арештували в 1949 році й вислали на заслання. В 1952 році його третій раз засудили на кару смерти і замінили на 25 років концтаборів. Із тих 25 років він відбув 19 років і помер на удар серця в 1971 році у віці 60 років. Катрусі не дозволили бути на похороні.

Анатоль Радигін у своїй книжці таке пише про Михайла Сороку, мужа Катрусі: "...Я ніколи не сидів з М. М. Сорокою. Я лише чув про нього і про його життя від сусідів по камерах, яким припала нагода перебувати з ним. Між ними були різні люди: такі, що любили Україну, були байдужі до неї, ненавиділи її, але я не пригадую нікого, хто посмів би погано обізватися про Михайла Сороку. Говорили про нього тільки шанобливо, благойно. У його приязності неможливо було придумати підлість, висловити гидоту, проявити слабкість. Ця людина жила й відійшла з життя мужньо, як лицар, спокійно, як учений, світло, як святий, достойно, як державний діяч. Він міг би прикрасити будь-яку державу і заснувати будь-яку державність. Я вірю, що настануть часи, коли при його імені будуть вставати з місць і стояти мовчки й урочисто, як встають американці при імені Вашингтона, мадари при імені Кошута, євреї при імені Герцля. Мир його праху!"

Хай ці слова спомину про Катрусю Зарицьку-Сороку і згадка про її мужа Михайла Сороку, будуть замість квітів на її свіжу могилу. Хай українська земля, яку вона так дуже любила і за яку віддала своє життя, буде їй легкою, а пам'ять про неї — про Жінку-Героїню — про Жінку-Легенду, хай залишиться вічною в пам'яті українського народу та хай буде прикладом до наслідування молодого покоління, що далі буде боротися за визволення українського народу з-під московсько-большевицького ярма, аж доки Україна не стане Вільною, Самостійною і Соборною Державою Українського Народу!

Хай буде Вічною і Славною Пам'ять про неї!
Жовтень 1986 р.

Роман Рахманний

ДОСВІД І ПЕРЕСТОРОГА З УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 1917 РОКУ

(В 70-ті роковини Третього Універсалу УЦРади)

В листопаді 1987 року минає рівно 70 років з дня відновлення української держави Третім Універсалом Української Центральної Ради, яка своїм актом створила першу Українську Народню Республіку. Ця подія заслуговує на поновне обміркування не тільки з уваги на „круглу” чи „ювілейну” дату, але також — і це найважливіше! — тому, що цей акт становить завершення першого етапу на шляху державницького розвитку України двадцятого століття.

Тут конечно відмітити, що цей розвиток являє собою не якийсь окремих, відірваний від історичного процесу, фрагмент — тимчасовий „зрив” народу до самоуправління, але один із періодів української державности, яка характеризується тяглістю тривалих державницьких структур і змінами, притаманними багатьом державам європейських і азійських народів. Коли одну державницьку структуру заміняла чужоземна окупація, то це не означало абсолютного припинення української державности. Як пояснюють юристи, насильно окупована країна не втрачає своєї державницької особовости, тільки її структура тимчасово припинює своє діяння на території даної країни. Її народ не втрачає права на відновлення своєї держави в тій самій чи зміненій структурі доти, доки він зберігає свої державницькі традиції, доки він трактує установи окупанта, як чужі органи, встановлені збройною агресією, і доки він — цей народ — чинною визвольною боротьбою і законодавчими актами оновляє тяглість своїх державницьких прагнень. Що ж являє собою Акт 20 листопада 1917 року, коли його оцінити саме цими принциповими засновками?

Відповідь на це, ще й досі актуальне, запитання можна розсудливо дати на тлі короткого перегляду подій на території України від революції в царсько-російській імперії до проголошення Третього Універсалу Української Центральної Ради. Як відомо, падіння царату спричинили страйки і бунт населення, на початку березня 1917 р., в столиці Росії, Петербургу, яку то „революцію” підтримав Волинський полк, складений переважно з вояків українського роду. Це сталося в т.зв.

Шевченківські дні — в роковини народження і смерті українського поета й революціонера, який передрікав падіння царату саме на такий лад.

ВІД РЕВОЛЮЦІЇ ДО ЕВОЛЮЦІЇ

На вістку про уступлення царя і створення Тимчасового уряду російської багатонаціональної великодержави українська громадськість Києва — як також у Петербурзі та в Москві — взялися формувати й відновляти свої національні установи й представництва. Вже 20 березня 1917 року в Києві різні українські організації створили головне українське представництво під назвою Українська Центральна Рада для репрезентування інтересів українського населення перед центральною владою. Головою цієї Ради обрано проф. Михайла Грушевського.

Український національний рух у напрямі до самоуправління на території в більшості заселеній українцями найсильніше проявився серед солдатів українського роду в збройних силах Росії. Націоналіст пор. Микола Міхновський, відомий ідеолог Революційної Української Партії та автор її програми п.з. **Самостійна Україна** ще з 1900 року, ініціював у Києві перше зібрання старшин-українців. Вони утворили Тимчасову Українську Військову Раду. 29 березня ця Рада провела публічне віче, на якому схвалено постанову створити Український Військовий Клуб під керівництвом пор. М. Міхновського та капітана артилерії Гана. Незабаром цей клуб переформувався в Товариство ім. гетьмана Павла Полуботка, яке взяло на себе завдання організувати українські полки зі солдатів українського роду. На другому військовому вічу в Києві це Товариство домагається від українського політичного керівництва (цебто від Української Центральної Ради) організувати українську національну армію з усіма видами зброї. Поряд із цим, в Одесі постала — за ініціативою військового лікаря Івана Луценка — Українська Військова Рада з обсягом діяння в Одеській Військовій Окрузі, серед моряків Чорноморської Фльоти й армійських частин на Румунському фронті. Подібно утворилася Українська Фронтowa Рада в Мінську (на Білорусії) під головуванням Симона Петлюри для українізування військових частин Західного фронту. Паралельні спроби організування клітин української збройної сили виникли у Харкові, Полтаві, Чернігові та інших містах.

Українська національна маніфестація на Софійській площі в Києві 1917 р.

Першим найсильнішим виявом громадсько-політичного усвідомлення українців у Києві була стотисячна маніфестація з 320-ма жовтоблакитними прапорами вже 1-го квітня 1917 року. Промовляючи з балкону Міського Управління та на Софійській площі, проф. М. Грушевський заявив: „Не покладемо рук, доки не буде добута автономія, українське народовластя й державне право України”. Учасники демонстрації навколішки присягли підтримувати цю концепцію відродження української державности.

В цьому дусі пройшов незабаром Український Національний Конгрес представників громадських організацій і політичних партій. Конгрес підтвердив повноваження УЦРади під головуванням М. Грушевського, як головного представництва населення України. Всі доповідачі обґрунтовували потребу автономії України в кордонах демократично-ліберальної Росії. **Тільки один чільніший дискусант, редактор газети Шлях — Ф. Коломийченко, закликав до негайного творення самостійної української держави**, але учасники Конгресу, під впливом авторитетних партійних керівників, не схвалили його ініціативи. І знову на вимогу військовиків, вирішено зформувати перший укарїнський полк, ім. Богдана Хмельницького, що незабаром нараховував 3575 добровольців.

На **Першому Українському Військовому З'їзді** (18 травня), за ініціативою Клубу ім. П. Полуботка і згодою УЦРади, покликано до життя Український Генеральний Військовий Комітет для упорядкування українського військового руху. Серед 18 членів цього Комітету був також М. Міхновський, але його незабаром звідтіль витиснули соціялісти, головню тому, що він попав у конфлікт зі соціал-демократами В. Винниченком і С. Петлюрою.

Другий Всеукраїнський Військовий З'їзд — делегатів українських солдатів із усіх російських фронтів (16-24 червня) — схвалив постанову українізувати російські військові частини, більшість у яких становили українці, та приєднувати до них українців з інших відділів і частин. Саме під тиском учасників Військового З'їзду УЦРада 24 червня проголосила свій Перший Універсал з постановою, що „однині самі будемо творити наше життя”. Для здійснювання цього наміру УЦРада обрала зі своїх членів виконавчий орган, **Генеральний Секретаріат Центральної Ради**, як засновок автономної української влади у відношенні до центрального всеросійського правління. Головою

Ген. Секретаріату і відповідальним за внутрішні справи обрано В. Винниченка, а військові справи доручено Симонові Петлорі.

На переговорах з керівними членами петербурзького уряду Ген. Секретаріат мав юридичний успіх: три всеросійські міністри (Церетелі, Терещенко і Керенський) погодилися, що Тимчасовий уряд Росії проголосить декрет про автономію України „в принципі” та визнає Генеральний Секретаріат за крайовий орган влади в Україні. Коли ж такий акт схвалено в Петербурзі, УЦРада в Києві проголосила свій **Другий Універсал** і запевнила уряд і громадськість усієї Росії про те, що — Генеральний Секретаріат УЦР є „носітель найвищої влади Временного Правительства на Україні”. Чому? Бо „ми, Центральна Рада”... „завжди стояла за те, щоб не одділяти України од Росії, щоб вкупі з усіма народами прямувати до розвитку та добробуту всієї Росії і до єдності демократичних сил її...”

Російські централісти-реакціонери (наприклад, юрист барон фон Нольде) запротестували, бо розуміли, що згода Тимчасового Правління на територіальну автономію України під правлінням Генерального Секретаріату Української Центральної Ради на ділі привертала в російсько-українських стосунках становище з часу після Переяславської Угоди 1654 року. Цебто внутрішнє розколення єдиної й суцільно російської великодержави на федеративну. Але Тимчасове Правління в Петербурзі було в тяжкій ситуації та мусіло погодитися на мінімальні вимоги УЦРади. В той час, 16 липня, більшовики з Ленінового наказу зробили спробу захопити владу в столиці Росії. Придушивши те повстання, Тимчасове Правління загостило теж свою політику супроти України.

Тим часом у Києві Другий Універсал не викликав такого захоплення серед українців, як Перший Універсал, а невдоволені кучою автономією були зокрема вояки Полуботківського полку, що постав під впливом Товариства ім. П. Полуботка і, головнo, М. Міхновського. Вони вирішили доконаним фактом змусити УЦРаду до самостійницького діянннн і вранці 18 липня зайняли важливіші пункти Києва, в тому числі теж військову команду міста. В „пляні праці” організаторів того державного перевороту було, між іншим, сказано:

Ми українці-козаки не хочемо мати свободи лише на папері, або півсвободи. По проголошенні І. Універсалу (ми ІІ. Універсалу не визнаємо) ми приступаємо до заведення порядку на Україні. Задля

цього ми всіх росіян і ренегатів, які гальмують українську роботу, скидаємо з їх постів силою, не рахуючись з російським урядом. Визнаючи Ц. Раду за свій найвищий уряд, ми покищо виганяємо зрадників з України без її відома. Коли все опануємо силою, тоді цілком підпорядкуємось Ц. Раді. Тоді вона порядкуватиме у Києві і по всій Україні, як у власній хаті...

Але Генеральний Секретаріят УЦРади вирішив ліквідувати повстання полуботківців силою українського полку ім. Б. Хмельницького, та з допомогою частин російського гарнізону. Про успішність тієї акції в оборону єдності України з Росією інформував В. Винниченко петербурзький уряд телеграмою такого змісту:

Вночі на 18 липня група українців-воjakів біля 5000 чоловік, що переходила розбивний пункт та самовільно і всупереч розпорядженню Ген. Комітету назвала себе полком імені гетьмана Полуботка, захопила арсенал, озброїлась і поставила карали коло державних установ. Генеральний Секретаріят негайно вжив рішучих заходів до встановлення порядку. Викликано військо гарнізону; як українці, так і росіяни охороняють місто. Частину повстанців арештовано. **(Вістник Українського Генерального Військового Комітету, ч. 5-6).**

Під час роззброювання вбито трьох воjakів полку ім. Полуботка, а потім багатьох обеззброєних полуботківців люто побили і пограбували російські кірасири з охорони табору. Через декілька днів опісля вислано на фронт Полуботківський, а за ним і Богданівський полки.

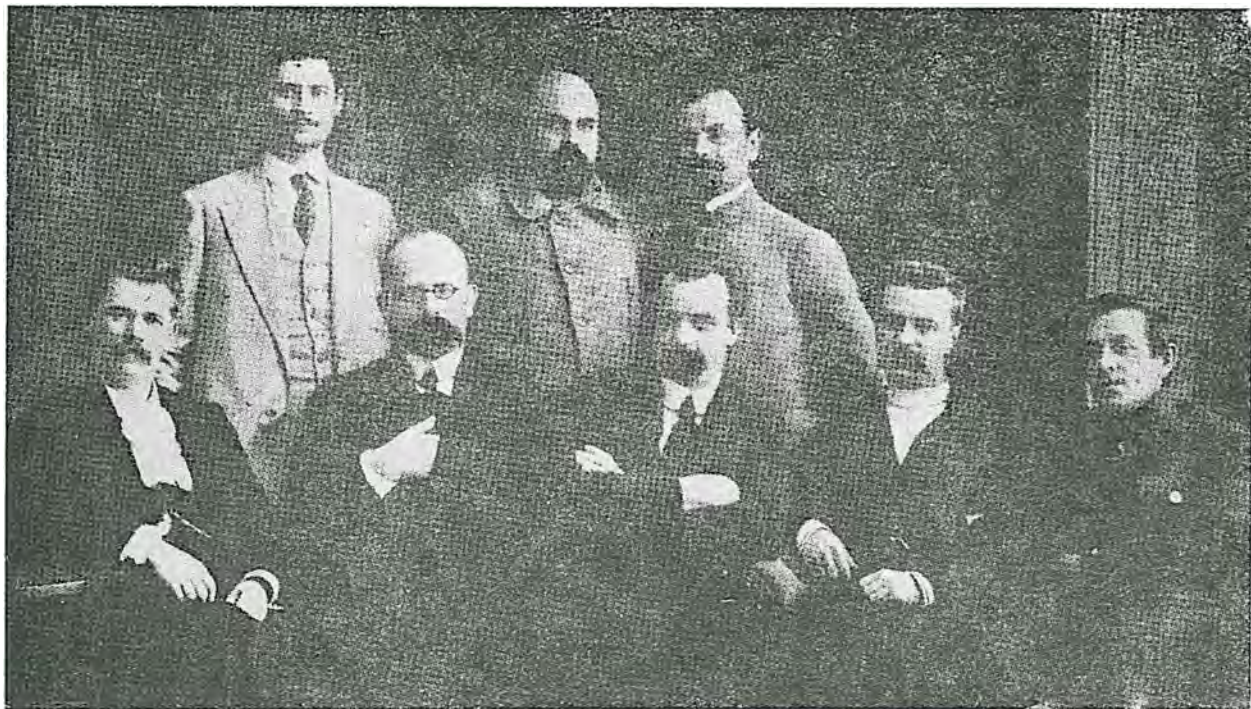
Полуботківське повстання і його ліквідація українськими руками — найбільш трагічна подія за всю т. зв. українську визвольну революцію 1917 року. Майже всі керівні партійно-політичні діячі в Києві думали і діяли еволюційними категоріями мислення та ніяк не спромоглися зірвати почуття свого зв'язку з всеросійським суспільством. Вони вважали Російську великодержаву за свою державу, всеросійські установи за свої установи і, як вірні громадяни російської багатонаціональної великодержави, вони посилали на фронт свої українізовані військові частини битися і гинути за великодержавні інтереси ще царської Росії. Ніхто з них не подумав про те, що український народ не розпочинав тієї війни і тому не мав потреби далі кривавитися за великодержавну справу російської верхівки — царської чи вже демоліберальної. Як видно з Винниченкової телегарми до Петербургу (схваленої всіма членами Ген. Секретаріату УЦРади і Ген. Військового Коміте-

ту та з відома президента УЦРади, М. Грушевського), ідея самостійности й суверенности свого народу ще не визріла в їхніх головах. Зате вони вважали потрібним охороняти цілість частинно демократизованої Росії, в межах якої вони лише надіялися мати автономний куток для українського народу, затисненого тільки у п'ятох адміністративних губерніях.

Протягом серпня, вересня і жовтня центральна російська влада лібералів у Петербурзі послабла внаслідок невдач на фронтах, де кривавилися українізовані частини, а серед них також Полуботківський і Богданівський полки. Більшовики вросли в силу і в Петербурзі, і в Києві. На вістку про те, що УЦРада підготовляє вибори до Українських Установчих Зборів, уряд Керенського припиняє виплату фондів на діяльність Ген. Секретаріату УЦРади і розпочинає судове слідство проти цієї крайової української установи. Тільки більшовицький переворот у Петербурзі 7 листопада припинив цей ганебний намір — заплату за розгромлення полуботківського повстання, за знищення єдиного справді революційного чину в Україні 1917 року.

Еволюційність підходу до державницького будівництва тогочасних українських політичних партій унаочнилася саме в цій новій ситуації, коли вже на ділі легітимне державне правління російської великодержави перестало існувати, а Українська Центральна Рада відмовилась визнати узурпаторів — Ради Народніх Комісарів більшовицької партії під проводом В. Леніна. Від 2 до 12 листопада в Києві відбувався **Третій Український Військовий З'їзд**, на якому схвалено резолюцію: врешті творити своє державне життя згідно з волею свого народу в межах української республіки. Ці наради довелося перервати тимчасово, бо учасники З'їзду мусіли допомогти УЦРаді та її незначним військовим відділам ліквідувати більшовицьке повстання в Києві. З тієї хаотичної ситуації в місті УЦРада щасливим збігом обставин вийшла ціло і могла, після розгону більшовиків, опрацювати свій **Третій Універсал**. Його проголошено вчораше 20 листопада 1917 року.

Спираючись на моральний авторитет учасників Третього військового з'їзду, УЦРада проголосила **утворення Української Народньої Республіки** на території таких колишніх губерній: Київщина, Поділля, Волинь, Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина, Катеринославщина (сьогодні: Дніпропетровщина), Херсонщина і Таврія, але без Криму. Застережено пра-

Перший військовий Генеральний Секретарят України, організований в червні 1917 р.

Сидять з ліва на право: Іван Стешенко, Хведір Барановський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов і Симон Петлюра. Сидять: Борис Мартос, Микола Стасюк і Павло Христюк.

во України до Холмщини і українських районів Курщини й Вороніжчини. Скасовано велику власність, гарантовано свободу слова і друку та публічних зібрань, гарантовано громадянські права для всіх мешканців України і право на вживання своєї рідної мови в полагоджуванні своїх справ у державних установах республіки. Росіянам, євреям, полякам і іншим національностям схвалено національно-персональну автономію.

Але уряд новоствореної української республіки зобов'язувався далі не зривати зв'язку з Росією (не відомо, якою!) і підтримувати „фронт” і ті частини Російської республіки, які потребують допомоги”.

Мотивами такого підходу до українсько-російських стосунків були: а) прагнення далі жити у федеративному об'єднанні т.зв. народів Росії б) прагнення задоволити національні меншості (росіян, євреїв і інших) в Україні, які — незважаючи на всі користи з нового українського законодавства — далі хотіли, щоб Україна не відокремлювалася від Росії; в) крім того, діячі УЦРади знали, що союзницькі великодержави (держави „антанти” — Великобританія, Франція й Італія, а з ними і З'єднані Стейти Америки) стоять на позиціях збереження цілості великої Росії та її участі у війні проти Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії і Туреччини.

Маючи на мислі ці свої інтереси, дипломатичні місії Великобританії та Франції окремими заявами — усно, а потім на письмі — визнали існування Української Народньої Республіки, як федеративної частини російської великодержави, яка то частина переймає воєнні зобов'язання цілості супроти її союзників. Значить, що, наприклад, в очах британських державних діячів Україна придбала своєрідний статус Доміньйону Канади чи Доміньйону Австралії, з їхнім зобов'язанням підтримати воєнні зусилля „матерньої держави” — Великобританії. З тією тільки різницею, що Великобританія далі існувала в листопаді 1917 року, а Росія — в її первісному виді з 1914 року — перестала існувати, а новий більшовицький режим принципово був проти участі Росії в „імперіялістичній війні”.

ДЕРЖАВА НАПЕРЕКІР

Тому Третій Універсал УЦРади, наперекір його авторам і федеративному змістові, на ділі оформив українську державницьку структуру, яка відновила тяглість української державності, перервану скасуванням Козацько-української Республі-

ки 1764 року на Лівобережжі України. Саме в такому розумінні спізнений Третій Універсал був важливим кроком уперед на шляху розвитку української державности і відновлення її тяглости усупереч усім змінам.

Це зрозумів швидко уряд більшовицької Росії, який негайно почав робити заходи з метою повалити цю республіку без того, щоб назовні порушити свої принципові пропагандивні засновки. Рада Народніх Комісарів 17 грудня 1917 року офіційною заявою-нотою визнає „УНРеспубліку, її право цілком відокремитися від Росії або зробити умову з Російською Республікою на федеративних і тому подібних взаємовідносинах між ними. Все, що стосується національних прав і національної незалежності українського народу, визнається нами, Радою Народніх Комісарів, зараз же, без обмежень та безумовно”.

Але поряд із цим визнанням більшовицький уряд Росії висунув такі вимоги до Української Народньої Республіки, що виконання їх не лише порушило б її державну особистість, а й також поставило б під загрозу саме її існування. Не чекаючи на здійснення чи відкинення цих умов, більшовицькі військові з'єднання рушили на завоювання України з північного сходу. При підтримці відділів Червоної Гвардії у захопленому ними Харкові 25 грудня проголошено советську Українську Республіку, „уряд” якої складався переважно з неукраїнців, які тільки прагнули втримати Україну при Росії.

Українська громадськість була сконфужена і збентежена тією складною ситуацією. Ця сконфуженість віддзеркалилася в тогочасній українській пресі дуже яскраво. Часопис **Нова Рада** дивувався, „чи треба і чи варто було з Універсалом виходити перед люди саме тепер, коли незабаром має бути скликана Установча Рада України”. Тільки єдина редакція часопису **Боротьба** спромоглася оформити державницький коментар, відповідний до значення тієї історичної події:

Те, про що марили й за що боролися протягом століть цілі покоління української інтелігенції й суспільности, стало фактом: універсалом Ц. Ради Україну проголошено вільною народньою республікою. Акт Ц. Ради відновив загублену в історичній мандрівці українського народу українську державну традицію, і на полудневому сході Європи постала, як два з половиною століття тому, нова держава — Україна. І як тоді, за часів Хмельниччини, так і тепер нову державу сотворила могутня стихія народного руху до націо-

нального і соціального визволення, і далі існування новонародженої республіки оперте на самім народі, що викликав її до життя.

Але навіть автор статті в газеті **Боротьба**, мабуть, не усвідомив того, що „могутня народня стихія” вже послабла саме внаслідок постійних вагань її керівного прошарку, а події на просторах Східньої Європи вже давно випередили своїм революційним кроком еволюційні міркування й заходи Української Центральної Ради. В цій ситуації вже давно треба було мати самостійність і суверенно діяти від імені незалежної української держави. Цю можливість втрачено ще в липні-серпні 1917 року.

ДОСВІД І ПЕРЕСТОРОГА

Тут насовується на думку порівняння Акту УЦРади з 20 листопада 1917 року з Актом рев. ОУН 30 червня 1941 року. Незалежно від великої часової віддалі між ними, в обох актах знаходимо політичний досвід і політичну пересторогу.

В липні й серпні 1917 року на території України, а зокрема в Києві, ще існувала значна українська збройна сила з великим потенціалним резервуаром національно-політичних сил у народніх масах, частина яких була озброєна. Але тодішні українські партійно-політичні провідники всіляко придушували самостійницький ентузіазм тих мас і спрямовували їхню увагу й енергію на рятування цілоти й реформування Росії, як багатонаціональної великодержави. В тогочасних догідних умовах в Україні не було ні одної політичної організації чи дійової партії, яка б цілковито прямувала до незалежності України і яка б своєю ініціативністю скерувала Українську Центральну Раду і силу мас у напрямі негайного творення української держави без уваги на становище в самій Росії. Ось чому так звана українська революція 1917 року перетворилася в еволюційну мандрівку до обмеженої цілі і відсунула справу самостійності української держави аж до січня 1918 року, коли вже самі міжнародні події примушували наш провід зайнятися цим питанням.

Тим часом у тяжкій ситуації наїзду гітлерівської Великонімеччини і при наявності послаблених сил рев. ОУН ворожими ударами (польськими і советоросійськими), націоналістичні діячі зважилися взяти на себе тяжку відповідальність: проголосили відновлення української державності і зформували самостійницький уряд у Львові всупереч усім плянам наїзника. Бо вони — українські націоналістичні діячі — знали вартість

і розуміли важливість чину й наслідків навіть суто юридичного акту для збереження тяглости української державности і затримання за українським народом його права на власну суверенну державу засобами чинного заперечення претенсій окупанта присвоїти собі назавжди українську територію. На відміну від діячів Української Центральної Ради та її окремих політичних партій, провідні діячі рев. ОУН організували — на базі Акту 30 червня — рух політичного і збройного опору (УПА), у свій час оформили верховне політичне керівництво (УГВР) для всіх визвольних формацій та, крім того, створили **єдиний Фронт Поневолених Росією Народів (1943) і його продовження — АБН (1946) з метою не реформувати російську багатонаціональну великодержаву, але для того, щоб на її руїнах відновити самостійні держави усіх цих народів.**

На цьому подвійному досвіді — з „української революції” 1917 року і відновлення української державности 30 червня 1941 року — можна зробити практичні висновки з важливою пересторогою:

1. Народ, який прагне визволитися з-під чужоземного ярма, мусить зберігати культурно-духовні, політичні та військові традиції і ніколи не визнавати окупаційної влади на своїх землях за „свою” навіть хоча йому (народові) доводиться з життєвої konieczности жити і працювати в рамках тієї чужоземної економічної та державно-адміністративної системи.

2. Поневолений, але невідкорений народ мусить мати снагу вилонити із себе, розвинути і втримати політичну організацію самостійницького характеру, яка б постійно несла й охороняла прапор ідеї самостійности й соборности України та яка в догідній ситуації розвалу російської імперії спрямувала б енергію народніх мас в одному напрямку: до віднови й побудови суверенної української держави.

3. Все виховання молодших поколінь українців мусить ґрунтуватися на цій ідеї та на принципі революційно-збройної боротьби за свою державність. А це значить, що ні в тому вихованні, ні в освітній системі, ні в інтелектуальній праці, ні в культуротворчих заходах, ані в практичному житті людей українського роду на всьому світі не сміє бути місця на будь-який компроміс із окупантом України та його колоніальною субструктурою, яка зветься Українська ССР. Якщо населення України та українці, розсіяні поза її кордонами, визнали б цю колоніальну область Советської Росії за свою справжню бать-

ківщину, тоді український народ втратив би будь-яке право на відновлення будь-коли своєї справжньої вільної суверенної держави.

Історія розвитку і невдач української національної революції 1917 року з її добровільним розпорошенням енергії українських народніх мас у погоні за явними „спільними з Росією” соціальними й федеративно-політичними інтересами, становить переконливу і страшну пересторогу для самих нас і для наших нащадків.

Володимир Макар

ЯРОСЛАВ СТАРУХ
— ЛИЦАР ЗОЛОТОГО ХРЕСТА ЗАСЛУГИ
(У 40-річчя загибелі)

У вересні 1987 року проминає сорок років від дня героїчної загибелі одного з найвидатніших організаторів і провідників революційно-збройної боротьби українського народу, доби ОУН-УПА-УГВР, ЯРОСЛАВА СТАРУХА, який записався золотими буквами в історії цієї боротьби під псевдонімами „Стяг”, „Ярлан”, „Стояр”, „Синій” та ін.

Всього 37 років прожив він на світі, але це було життя сповнене такої кипучої активності, патосу, завзяття, фанатизму, відданості справі визволення України, а разом з тим — такими переживаннями, з муками й торттурами включно, і врешті такою героїчною загибіллю на полі бою, що все це разом поставило його в перші ряди борців і страдників за волю України в нашому столітті.

Його війняткову провідну ролю в цій боротьбі оцінили навіть вороги, польські шовіністи, словами старшини, який досліджував дії українського підпілля вже після закінчення воєнних дій: „Старух зорганізував (українську) державу в (польській) державі”. А найвищий уряд воюючої України — УГВР іменував його посмертно „Лицарем Золотого Хреста Заслуги”.

Далеко не всі факти з життя Ярослава Старуха є відомі ширшому загалові української спільноти. Ще не написана вичерпна книга його життя і дій. Є тільки короткі згадки про нього у статтях і споминах його українських сучасників та

сензаційні описи все численніших польських авторів і дослідників, зокрема з військових кіл, про його геройську загибель у командному бункрі в „Лісі смерті” біля села Монастир на Любачівщині, **17 вересня 1947 року**.

Але й тут є деякі розбіжності. Проф. Лев Шанковський в „Історії українського війська” на стор. 784 подає, що Старух загинув **20 вересня 1947 р.** у лісі біля Гуті Любичької в Томашівщині. Знову ж Ян Сьвіта, який в ранзі поручника ВП очолював штурмову групу при здобуванні бункру „Стяга”, у своєму спогаді із жовтня 1968 р., мабуть помилково подає кількакратно м. **жовтень**, замість вересень 1947 р. — див. „Сучасність” ч. 9 за вересень 1969 р.

Ярослав Старух
лицар золотого хреста
заслуги

Навіть місце народження Ярослава Старуха і його „фах” є подавані невірно. Д-р Мирослав Прокоп у статті „Хто такий Старух?” (див. „Сучасність” ч. 9/105) за вересень 1969 р.) подає, у висліді якогось непорозуміння, що „Ярослав Старух народився в 1910 році в с. Бережниця Вижня, повіт Лісько (тепер у Польщі)”. — Насправді, народився Яр. Старух у 1910 році у Слободі Золотій, повіт Бережани, як син Тимотея і Анни з Петрицьких. Його батько Тимотея Старух (1860-1923) був послом в австро-угорському парламенті, згодом членом Української Національної Ради в Станиславові та делегатом на Трудовий Конгрес у Києві в 1919 році. Що ж до „фаху” Ярослава Старуха, деякі польські автори, м. ін. Яцек Вілямовський, рівнож помилково подають, що Яр. Старух був „з заводу адвокат”.

Ярослав Старух закінчив гімназію в Бережанах у 1928 році

і записався на правничий факультет Львівського університету. Автор цих рядків зустрівся вперше і познайомився з Яр. Старухом восени 1929 року в Академічному Домі, у Львові. Серед соток студентів, які щоденно по береги заповнювали простору їдальню у підвалі або аудиторію на партері, Ярослав Старух був одним з тих, які кожному найшвидше впадали в очі. Мабуть не було такого студентського віча чи сходин Гуртка наукових викладів ім. Петра Могили та інших студентських імпрез, де б Славко Старух не виступав зі своїм словом. Перші його виступи як промовця були не дуже фортунні. Він шепелявив чи пак картавив, (замість „р” вимовляв щось посередне між „й” і „г”). Завжди галасливо самовпевнений і усміхнений, живий і жвавий, як „живе срібло”, говорив з „тупетом” різні „несотворені речі”, в запальній дискусії заганяв противників „у кут” часто дивовижними аргументами, але завжди дотримував лінії націоналіста-революціонера-фанатика. В той час загал студентів не брав його занадто поважно, а „тихий як вода” Дмитро Штикало прямо в очі глузував з нього та його аргументів.

Але з бігом часу Ярослав Старух вибився на знаменитого бесідника, так як його батько, а в Організації Українських Націоналістів зайняв почесне місце дуже доброго організатора й виховника юнацтва ОУН. Одночасно виявив себе талановитим публіцистом, співпрацюючи у студентських і націоналістичних журналах і газетах, як „Студентський шлях”, „Наш клич”, „Вісті”, „Голос нації” і „Голос”. Знаю, що він теж редагував відділ політичних вісток у найбільш популярному тоді тижневику видавця Івана Тиктора „Народна справа” (т. зв. „коров’яча газета” з накладом 40.000 примірників), а згодом став головним редактором масового націоналістичного тижневика „Нове село” (до 1939 р.)

Від 1932 року почалися що раз частіші і масовіші переслідування, арешти і судові процеси націоналістичних активістів під закидом приналежності до ОУН та протидержавної діяльності (з метою „відірвання частини від цілості”). Ми зустрінулися з Ярославом Старухом знов у концентраційному таборі в Березі Картузкій на Поліссі, в липні 1934 року, де Славко просидів майже пів року. Організована брутальність і вирафіновані тортури збоку дібраних поліцаїв-садистів з „Головної команди” („К.Г.”) по відношенні до арештантів, не одному підірвали здоров’я на дальші роки, але ніяк не зламали моралі українських націоналістів і не відібрали їм охоти до дальшої

боротьби, а навпаки. Старух був у Березі постійно „на оці” поліцейських садистів і перейшов не один „магель”, але ніколи навіть не скривився ні не зойкнув з болю, а перед друзями сміявся і жартував: „Овва, запекло, почервоніло і задок за-гріло”.

Вийшовши на волю, Старух знов пірнув з головою у вир боротьби і революційної діяльності ОУН.

Літом 1935 року була зформована на ПЗУЗ (Волинь, Полісся, Холмщина, Підляшшя) Перша Крайова Екзекутива ОУН. Крайовим провідником став Микола Кос, його заступником та політичним референтом — Ярослав Старух.

В серпні 1937 р., в часі масових арештів, в руки польської поліції попали провідні члени ОУН: М. Кос, Яр. Старух, В. Сидор, І. Климів, Василь Макар і інші. Старуха і других перевезли в 1938 році до Дубна на Волині, де до в'язнів у слідстві застосовувано найбільш рафіновані садистичні методи переслухування військовою контррозвідкою. На монстр-процесі в Рівному 25-26 травня 1939 року перші два підсудні — Микола Кос і Яр. Старух були засуджені на кару по — 13 років тюрми, решта (з усіх 23 підсудних) отримали менші вироки. Пару місяців пізніше Польща перестала існувати.

Осіnnю 1939 р. Яр. Старух перебрав обов'язки референта пропаганди у Проводі ОУН і залишився в ньому під керівництвом Степана Бандери. По вибуху війни з большевицькою Москвою, Старух взяв участь у проголошенні по радіо у Львові Акту 30 червня 1941 року. Літом того ж року став головним організатором громадського і політичного життя на Житомирщині і Київщині.

Заарештований гештапом, зумів утекти з в'язниці і став керівником школи для членів ОУН на Волині. Його активність була прямо несамою. Повернувшись до Галичини, працював над виготовленням популярних самоосвітніх підручників, зокрема з історії України. Як подає рідний брат Ярослава д-р Богдан Старух, в Америці зберігається єдиний примірник малої історії України, видрукований у підпільній друкарні, опрацьованої Ярославом Старухом, але доведеної тільки до доби козаччини. В 1942 році Старух став організаційним референтом Проводу ОУН на окупованих німцями теренах України.

В грудні того ж року Ярослав Старух, знаний тоді під псевдом „Синій”, був підступом схоплений у Львові гештапцями і попав у руки садиста Віллі Вірзінга, з рук якого згинули на допитах Галина Столяр, Іван Климів-Легенда, Олег Кан-

диба-Ольжич і багато інших. Яке пекло тортур і знущань перейшов тоді сам Яр. Старух, про це він сам написав і зумів передати „грипсом” на волю. Цей потрясаючий своїм ляконізмом і жахливим змістом документ зберіг тодішній провідник ОУН і всієї української революційної боротьби — Микола Лебідь. Документ, який був уперше опублікований у книжці М. Лебеда п.н. „УПА” в 1946 році, дає яскраве свідцтво про жахливі торттури, що їх проходили і ще далі переходять у застінках всіх поневолювачів України многі тисячі українських націоналістів-революціонерів впродовж уже довгих десятиріч, і здебільша гинуть у муках, але не заломлюються і не зраджують організаційних тайн. В цій згадці про Ярослава Старуха у 40-річчя його героїської смерти неможливо не подати ще раз бодай уривків тексту з його „грипса” з літа 1943 року. (Цитата за книжкою М. Лебеда „УПА”, стор. 85-87):

...Ярослава Старуха ловлять восени 42 р. на вулицях Львова та впроваджують до кімнати при вул. Пелчинській, де містилася центральна гештапо.

Спец від українських справ оберштурмфюрер Вірзінг вітає на порозі ударом засушеної бичиці через голову. „А, Старух! Вітаю!” І падають удари. В голові шумить. Числити більш годі. — Списують генералії. — „Яку функцію виконував в Організації?” — Брак задовільної відповіді. — „Роздягайся!” — Два помічники заковчують рукави. Вибирають два середньої грубости дрючки. Молотьба триває довго. Так довго, що один з опричників змучився й передає закривавлений дрючок третьому. Другий — Мюллер зіпрів, обтирає піт, але дрючка не покидає. Удари дрючків перехреснюються від шиї до ніг по цілих плечах. На бюрковім годиннику минуло пів години... Серце! Чому не хочеш зімліти? Рахубу часу трачу, але притомність зберігаю до кінця. Відпочинок. Можу тільки стояти, опертий об стіну. Знову питання. І знову брак задовільної відповіді. Стояти більше не можу, кладуть на таборет і молотьба починається наново. Не видержую, кричу. На крик збігаються гештапівці з інших кімнат. Я перешкодив їм у праці. Кидаються всі, ногами місять, гнетуть, копають. Перетворююся в мішок соломи, але цілковитої притомності не трачу. Тверде серце зомліти не хоче. Може кричу, бо чоботи танцюють далше.

„Досить!” — Здається, що хтось це слово викрикнув. Підносять, витягають на коридор, обливають водою. По якомусь часі випроваджують і ведуть на вулицю Сапіги-Лонцкого. Надворі темно. Значить, били 4 години. — Келія. Ніч. Гарячка.

Хочеться пити. Врешті ранок. Дають каву. Яка, байдуже, лише щоб пити. Кличуть. Виводять. Кожний рух справляє колючий біль. Надворі сонце, люди. Втікати! Все одно, хай стріляють, бо за хвилину почнеться вчорашнє. Відбігаю 10-20 корків. Не стріляють. Повлять і прикладами по голові. Я знову в знаній кімнаті. Довгі мінути очікування. Врешті прийшли. — „Де заховані друкарні? Де ховається шеф?“ — „Не знаю“. — Ще кілька питань і починається наново. Вибирають найгрубший кіл. Називають його „самостійна Україна“. Дають понюхати, і умеблювання кімнати починає в очах танцювати якийсь несамошитий танець. В часі обідової перерви випроваджують на коридор і ставлять в кут стіни-мuru. Кожний, що сходить з горішніх поверхів на обід, б'є для загострення собі апетиту. По обіді те саме.

На Лонцкого, ввечері, вже тягнуть, іти неможливо. І знову ніч і знову ранок. Знову тягнуть, поволі тягнуть по сходах. Перший, другий, третій поверх, а там, наліво, кімната. Спираюся об поруччя, гостра свідомість думки, пережилуюся і падаю на цемент сходової клітки. Смерть! Ні, не дають навіть зомліти. Побой тяжкі, повні гніву, волочать аж до кімнати. Що діялося в цьому дні, мало пам'ятаю. Думка відмовляла всякої контролі. Дрючок працював напереміну з чоботом. Вечір, ніч, ранок. Рука зламана в двох місцях, пальці обох рук поломані, вихитуються в усі сторони. В грудях страшний біль. Ребар. За кожним віддихом ріже вогнем, а легені працюють ковальським міхом, здається, розсаджає грудну клітку. Ой ти, серце, чому не лопнеш?! Кличуть, тягнуть. О Боже! Та сама обстановка, ті самі кати. Лиця інших затьмарені, невиразні. — „Де захована зброя?“ — Не мовчу, говорю. Подаю навімання місцевості, описую докладно невідомі мені місця, подаю докладну кількість за родами зброї, подаю гасла. Незабаром мапа Галичини покривається рисунками червоного олівця. Поки пойдуть і перевірять, мине час. Що тоді буде, не думаю. Знаю одне, а саме, що дійсно не знаю ніодного місця, де захована зброя. Може вдовольняться цим разом? Та ні! — „Ти написав історію України?“ — Дрючок при праці. Б'є сам Вірзінг. — „Це за історію! Захотілось тобі самостійної? України не було, нет і не буде!“ — Так дослівно в російській мові. Невже ж НКВД в гештапівським мундурі? Вияснення не помагають. Вірзінг осатанів. — „Де шеф? Де друкарні? Хто в проводі?“ — що даліше, не пам'ятаю. Мабуть вночі тягнули за ноги по вулицях на Лонцкого, бо голова оббивалася об виступи хідника.

За кілька днів оповідав мені тюремний лікар-жид, що другого дня ранком знайшов на подвір'ї тюрми купу людського лахміття, що з нього прозирали шматки синього людського м'яса. Порушив, щоб ствердити смерть, і переконався, що серце билось. Взяв нагору і лікує. Ось рука й пальці вже пов'язані. Ой, як страшно хочеться пити, як нестерпно пече мене всередині вогнем! А потім родилася думка, що може доведеться жити... і знову слідство. Коротка кошлява записка на світ, — ще в гарячці, ще прохання прислати... цитрини, кислого молока. — „І пришліть отруту, бо не знаю, чи зможу витримати нове слідство"... І знову за кілька днів... „Одержав, дякую. Тепер уже спокійний. Хай беруть. Не заведе тим разом, хоч... хочеться жити!"

„Хочеться жити!" — Можна сміло сказати, що якраз ця кипуча вітальна сила, яка завжди пробивалася з кожного руху і кожного слова Ярослава Старуха, допомогла йому, серед найтяжчих обставин, втриматися при житті і ще дальших п'ять років важкого воєнного часу віддати на дальшу службу Україні.

Коротко після того, таки літом 1943 року, бойовики ОУН, під проводом сл. п. Костя Цмоця („Юр", „Модест"), при співпраці з двома поліцаями з охорони в'язниці, щасливо вивели на волю з тюрми на вул. Лонцкого Яр. Старуха і Дмитра Грицяя, під претекстом переведення їх на нові переслухання до центрального будинку на вул. Пелчинського.

Підлікувавши сьак-так поламані ребра і руки, Яр. Старух з запалом прийняв нову доручену йому працю в організованій у той час при пропагандивній референтурі Проводу ОУН радіостанції „Самостійна Україна" (закодована назва — „Афродита"), а незабаром став її керівником. Станція знаходилася у Карпатах (село Ямельниця, Скільського району), під охороною відділу УПА і збройного підпілля. Передавала свої програми українською, російською, французькою та англійською мовами, кожного дня, на коротких хвилях 41-43, безпереривно від пізньої осені 1943 до березня 1945 року.

Автор цих рядків мав небуденну нагоду і велике моральне задоволення, що був призначений до малого гурта найближчих співробітників на тому відтинку з Ярославом Старухом-„Синім", бельгійцем Альбертом Газенбруксом-„Західним" та іншими. (Про цю працю і переживання — див. окремі спогади).

В роках 1945-47 Яр. Старух, під псевдом „Стяг", викону-

вав важливе й дуже важке завдання Голови Проводу ОУН на теренах „Закерзонської України”, — керуючи боротьбою ОУН і УПА, аж до своєї смерті. Це був терен на 19.500 кв. км. з населенням понад 1,500.000 душ. Ярослав Старух-„Синій” організував тут досконалу сітку українського підпілля, з численними бункрами, магазинами харчів і зброї, шпиталями, технічними звенами і різними робітнями, а в парі з тим розбудував зразкову розвідчу службу, що охоплювала не тільки Закерзоння, але й цілу територію Польщі і зокрема Варшаву, де його висланці мали доступ до представництв західних держав. Це була та Старухова „державка в державі”, про яку з подивом згадують польські дослідники. Окремо треба відмітити, як приклад політичної далекорості Яр. Старуха в тому періоді його діяльності, факт його повної підтримки справи домовлення між ОУН-УПА-УГВР і тодішніми польськими підпільними протикомуністичними силами у справі координації дій проти спільного ворога — Москви і її польських вислужників. Вислідом того договорення був м.ін. спільний напад відділів УПА і ВІН („Вольносць і Неподлеглосць”) на м. Грубешів, 27 травня 1946 року.

Завзята боротьба, яка велася в ті роки на згаданому терені, це було на ділі продовження довготривалої українсько-польської війни, в якій ворожі сили переважали стократно. Ворог застосував на повну скалю брутальне насильне виселення українців з їх рідних земель — Лемківщини та Посяння, засобами безоглядного терору, з’єднаними силами московських і польських комуністів. Польські мілітарні дослідники оцінюють тодішні збройні сили „армії Старуха” на понад 4.000 вояків і старшин УПА та членів ОУН. Проти цієї, хоч і фанатичної, а все таки, горстки оборонців, у фінальній стадії „ліквідаційної операції” (криптонім „Вісла”), в квітні 1947 року, поляко-большевики кинули такі сили: кругло 20 комбінованих полків із шости дивізій, одну дивізію корпусу безпеки, відділи міліції в силі 700 людей, одну летунську ескадру, окремий полк саперів та ін. Цілою операцією командував ген. Моссор.

На ділі, збройні сили української сторони на тому терені весною 1947 року, враховуючи українське збройне підпілля (Самооборонні Кущові Відділи (СКВУ), сягали цифри до 10.000 осіб). Терен, де находився командний бункер „Стяга”, був під постійною охороною куреня УПА к-ра „Залізняка” (Іван Шпонтак). — Тут треба теж згадати, що 28 травня 1947 р. було підписано у Варшаві польсько-чесько-московський договір про

спільні військові дії трьох держав проти УПА, про що польські джерела звичайно не згадують.

В книзі „Дрога до ніконд”, на сторінках 313-320 є поданий загальний перелік і зміст низки опрацьованих „Стягом” інструкцій і відозв у справі переселенчої акції та способів її поборювання. Далі згаданий його ж „Відкритий лист українців замешканих за лінією Керзона — До всього культурного світу” та ін. З більших його праць того часу (1946) найбільш відома його брошура п.н. „Фашистівське страшило”, переложене пізніше на польську й англійську мови. (Див. Ярлан: „Упор фашизму”, „Літопис УПА” том 8 („УГВР — книга перша, стор. 180-202). Ця видавничо-пропагандивна діяльність „Стяга” і його штабу була ведена в широких масштабах. Як стверджено в книзі „Дрога до ніконд”, „тільки від січня до квітня 1947 року розіслано (поштою) в Польщі 4170 примірників різної літератури ОУН-УПА, не рахуючи тої, що була кольпорована невидними способами”.

Кінцева стадія ліквідаційної акції „Вісла”, з метою віднайти та знищити бункер „Стяга”, розпочалася 1 вересня 1947 р. і тривала 17 днів та ночей. Акцію переводила оперативна підгрупа „Любачів”. У ворожі руки впало чимало підземних бункрів борців ОУН і УПА, були схоплені теж безпосередні зв’язкові до бункру „Стяга”. Остаточно, 17 вересня, в „Лісі смерти” біля села Монастир одна стежа наткнулася на замаскований підземний бункер „Стяга”. Вив’язалася стрілянина, почалися „переговори”. Провідник „Стяг” рішуче відмовився капітулювати. Залога бункру підірвала одну із 16 охоронних мін. Поляки вистрілили з ракетниць, крізь вентиляційні отвори до бункру кільканадцять ракет і кілька брусків тротилу. Бункер загорівся. Оборонці намагалися загасити вогонь землею, але це не вдалося, — пише польський звітодавець. І тоді з-під землі долетів наверх спів українського гімну „Ще не вмерла Україна”. Після того залунало кілька глухих пострілів і все затихло. Це сталося 17 вересня 1947 року, біля години 19.30.

На другий день рано поляки почали відкопувати двоповерховий бункер. Внутрі знайшли три надпалені тіла, між ними й провідника „Стяга”. Остаанні оборонці поповнили самогубство, щоб не попасти живими у ворожі руки.

Ми не маємо ще повного і достовірного з’ясування всіх обставин і подробиць, що стосуються останніх днів і годин легендарного життя і боротьби сл. п. Ярослава Старуха-Стяга,

та його найближчих друзів-співборців. Поодинокі автори різно подають деякі суттєві аспекти цієї високо драматичної події та її учасників. Польські автори замовчують факт, що залогова бункра „Стяга” перед смертю сама підпалила найважливіші архівальні матеріали, що там находилися. Розходження є теж відносно ідентифікування осіб, які загинули зі „Стягом”.

Автори студії „Дрога до ніконд” присвятили цій справі всього кілька рядків на сторінці 467-ій:

„...16 вересня 1947 р. в Річиці арештовано крайового провідника Служби безпеки П/етра/ Федоріва („Дальничча”). 17 вересня 1947 р. віднайдено й окружено в районі Монастиру бункер, в якому перебував Крайовий провідник — Ярослав Старух („Стяг”) і його заступник до справ пропаганди **Василь Галаса („Орлан”)**. У висліді кількогадинної боротьби обидва загинули, висаджуючи себе в повітря”. (Польські автори всюди подають прізвище В. Галаса в перекрученому виді — „Галана. Прим. наша).

Ян Адамчевський, у статті „Як загинув провідник Стяг” („Дзеннік Польскі” ч. 171, з 1 серпня 1980 р.) так описує фінал бункру „Стяга”:

„...Бункер мовчав. Спущено на шнур жовнірів. Витягнуто трьох українців, одягнених по цивільному. Між ними був „Стяг”. У затисненій долоні мав ампулку по ціянкалі. Всі три поповнили самогубство. Два другі це були: „**Чорноморець**” і „**Змієнко**”. Архів Проводу, видобутий з бункра, з трудом вміщено на трьох автомашинах...”

Проф. Лев Шанковський у своїй великій праці „Історія українського війська” ще більш лаконічний. На сторінці 784-ій подає про „Стяга”:

„...Після повороту большевицьких окупантів („Стяг”) був призначений на пост Провідника ОУН Закерзоння. На цьому пості розгорнув всебічну революційну діяльність. Провів важливі політично-дипломатичні акції на терені Варшави, поважно причинився до заключення польсько-українського договору, визначився приготуванням великої кількості підпільної літератури в чужих мовах. Не хотів залишити Української Землі і покинути призначений пост і загинув на ньому як Герой, з козацьким гумором, так як це дораджував робити своїм підвладним у своїх інструкціях. Пам’ять про нього житиме ще довго серед українців Закерзоння, що їх доля розкинула по різних закутках світу”.

На закінчення цієї довідки про сл. п. Ярослава Старуха до

речі буде зачитувати уривок з його праці „На шляху історичного поступу”, підписаної псевдонімом „Стояр”:

„Шлях нашої революційної боротьби — твердий і жорсткий, встелений щоденними боями, нелюдськими трудами, героїськими подвигами, безчисленними жертвами крові і життя, — але наша велика і свята ціль веде нас довгі роки через всі бурі, труди і жертви до її здійснення, до перемоги!

Знищимо тиранію і рабство! Здобудемо волю і незалежність!”

Ця найвища мета, за яку трудилися, боролися, страждали і згинули безчисленні тисячі найкращих синів і дочок українського народу, ще не досягнена. Тому повищі слова Провідника-Героя ЯРОСЛАВА СТАРУХА звучать для нас усіх як священний ЗАПОВІТ, що його мусить виконати наше покоління.

Лев Шанковський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА, Вінніпег 1953. Див. стор. 784.

Микола Лебедь: УПА. 1946.

Петро Мірчук: УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ, 1942-1952, Мюнхен 1953.

Володимир Макар: БЕРЕЗА КАРТУЗЬКА, Торонто 1956.

Володимир Макар: БОЙОВІ ДРУЗІ, спомини, т. 1: див. спогад „В обслузі Афродити”, від стор. 376.

Мирослав Прокоп: ХТО ТАКИЙ Я. СТАРУХ? — „Сучасність” ч. 9/105, 1967.

Журнал „Екран”, ч. 126-127, 1984 р., стор. 12.

A. B. Szczesniak i W. Z. Szota: DROGA DO NIKAND. Dzialalnosc OUN i jej likwidacja w Polsce. Warszawa 1973.

Jan Gerhard: LUNY W BIESZCZADACH

Z WALK PRZECIWKO ZBROJNEMU PODZIEMIU. Warszawa 1966. Jan Czapla: Walka z OUN-UPA w latach 1944-1947. (Kuren Zelezniaka).

Wladyslaw Kisielewski: SMIERC PROWIDNYKA. (Tygodnik „Panorama” No. 26, Katowice, 28.6.1964.

Jan Swita: LIKWIDACJA PROWIDNYKA („Przegląd wojsk Ladowych”, X. 1968.

Jan Adamczewski: JAK ZGINAL PROWIDNYK „STIAH”? (Dziennik Polski No. 71.

Jacek Wilamowski: BUNKIER „STIAHA”. Tygodnik „Perspektywy”, No. 21 (760), 28 maja 1984.

Роман Малащук

МАНІФЕСТАЦІЇ І ДЕМОНСТРАЦІЇ У ЛЬВОВІ В 1937 І 1938 РР*

*) Два розділи із Споминів п. н. „З КНИГИ МОГО ЖИТТЯ”, з тому І-го „**Виростеш ти, сину, вирухиш в дорогу**”, що появиться в нашому В-ві на початку 1987 року.

МАНІФЕСТАЦІЇ І ДЕМОНСТРАЦІЇ У ЛЬВОВІ

Особливо добре пам'ятаємо, як глибоко переживали події в Карпатській Україні галицькі українці.

Треба згадати, що напередодні цих подій помер колишній вождь Української Галицької Армії (УГА) ген. Мирон Тарнавський. Його похорон у липні 1937 року став найбільшою жалобною маніфестацією у Львові. А Львів знав і пам'ятав великі українські маніфестації і демонстрації які відбувалися кожного року: многолюдні зеленосвяточні походи на Личаківський і Янівський цвинтарі, під час яких завжди відбувалися сутички і бійки з польською поліцією, погоні, арешти...

Звичайно як священики закінчили правити панахиди на могилах героїв Визвольних Змагань, і загиблих бойовиків ОУН, а маніфестанти починали співати „Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служити...” — в наступ йшла польська поліція...

Львів пам'ятав велику демонстрацію УВО в 10-річчя І-го листопада 1918 року, і пам'ятав великі щорічні релігійні маніфестації, що відбувалися в середмісті на Ринку — Йорданські святкування з участю всього українського священства, з славним хором Богословів, з тисячами народу, серед якого, казали, були також поляки і жиди.

Говорили, що відповідні польські чинники звернулися були до митрополита Андрія, графа Шептицького, щоб дозволити, у цій маніфестації брати участь відділам польського війська (так було колись за австрійських часів). Але митрополит відмовив, і зовсім слушно, бо це було не лише релігійне свято, але патріотична УКРАЇНСЬКА маніфестація.

Похорон ген. Мирона Тарнавського перевершив усі ці маніфестації. Почався Службою Божою і панахидою, що їх відправив у катедрі св. Юра митрополит у сослуженні численного духовенства, найвищої ранги комбатанти винесли домовину з катедри і поставили на високому підвищенні на площі св. Юра.

Найбільше зворушливою була дефіляда перед домовиною кол. вояків УГА — вояцьким кроком, сотня за сотнею, курінь

Львів, вид на місто з Високого Замку

за курінем, полк за полком... (а їх було тоді ще багато), а далі розгорнувся величезний похоронний похід народу. В поході на Янівський цвинтар несли 200 вінків, ми — студенти йшли окремою колоною, наші представники несли величезний вінок з двома навхрест крісами. Поляки скреготали зубами, а польська поліція мусіла регулювати вуличний рух, і так не могла не ігнорувати, як це робила на Зеленосвяточних маніфестаціях на цвинтарях, бо це був похорон, хоча й найвищого командира УГА, що боровся з поляками.

Заскочені такою великою українською маніфестацією у Львові поляки, що вважали Львів „своїм” містом, не могли вийти з дива, що тут маніфестують так багато українців. А ми йшли й йшли... Напереді хрест („на диявола хрест, на ворога шабля...”), далі церковні хоругви, безчисленне духовенство кол. вояки УГА, студенти, молодь, вінки-вінки і непроглядні ряди народу. Перші ряди підходили вже до цвинтаря а останні все ще не рушили. Поляки „казилися”, але ніхто не посмів будь-яким словом, рухом або чином виявити свою злобу чи ненависть. Нехай би був хтось із них лише спробував... І так маєстатично „поховали пана отамана...”

Були тоді й інші демонстрації у Львові — проти жидів і проти українців. Перед вели польські студенти і з ними вуличне шумовиння — били вікна в українських крамницях, розбивали українські підприємства, нападали на прохожих, калічили... Українці боронилися — будували барикади в установах, студенти забарикадували свою домівку, яка приміщувалася тоді при вул. Міцкевича ч. II, з виходом також на вул. Земляковського ч. 2.), тут тоді приміщувався студентський центр, Академічний Дім був уже під іншим зарядом), це було напроти площі і катедри св. Юра, боївки ОУН пішли в протинаступ. Було всяк — били ми й били нас, але ми встоялися...

НАЙБІЛЬША ДЕМОНСТРАЦІЯ

У травні 1937 року, коли з доручення Ярослава Старуха, я залишився у Львові, дістав пост провідника Студентського Відділу ОУН і працю у В-ві „Нове Село”, замешкав при вул. Кордецького в одного українця — шевця. Помешкання складалось з двох кімнат: кухня і одна спальня і в цьому приміщенні жив швець з жінкою і 10-річною донькою в кухні, де мав ще й свій шевський варстат, а в спальні були чотири ліжка, на яких спали брати Арсеничі, Микола, і Степан, що працював у щоденнику „Новий час” (я і Микола Атаманюк що

помер у Польщі в повоєнних роках). Отже всіх разом у двох кімнатах жило сім осіб. Треба ще додати, що умивальня для всіх була в кухні (злив і кран з біжучою водою, де господиня мила також начиння і прала білля), а туалети для мешканців усього поверху знаходилися в кінці довгого (на весь поверх) внутрішнього балкона. Це була велика, 5-поверхова кам'яниця з 5-ма такими балконами і, очевидно, з такими ж „комфортівими” помешканнями, можливо деякі мали більше як дві кімнати й менше мешканців.

За мешкання (тобто за ліжку) у нашого „майстерка” (так ми його кликали) кожен з нас платив 10 злотих місячно. В цьому вже була кава (напевно українська „Пражінь” з ячменю), по пів літри кожного дня, рано і ввечір. Хліб ми купували собі спільно самі і їли його не додаючи масла ані нічого іншого, це було наше снідання й вечеря.

Весь день були ми всі „поза домом”: в праці, а опісля в студентській домівці (там була теж і харчівня, де ми обідали за 40 грошів), або в міських читальнях „Просвіти”, з доповідями або й так, для дружби з українським робітництвом. Українські робітники мали ще й свою окрему організацію під назвою „Сила”, де в тому часі головою був друкар Павло Музика, (який в 1950-тих роках працював у друкарні В-ва „Гомін України” в Торонті). Дружили ми з українською міською молоддю, з метою її національно освідомлювати, а згодом і намічувати передових у ряди ОУН. З такими завданнями працювали в „Силі” Юліян Петrenchко, Степан Ніклевич і інші.

Тоді надзвичайно актуальною й життєвою була справа Карпатської України і наш друг Степан Арсенич приносив нам і багатьом слухачам в міських читальнях „Просвіти” найновіші відомості й інформації з „Нового Часу”, що були найважливішими в нашому тодішньому житті, широко обговорювалися, робились різні припущення, передбачування і т. ін. Вся галицька Україна жила тим, що діялося в Карпатській Україні, а зокрема молодь, що, як я вже згадав, вважала своїм обов'язком допомогти своїм братам по другій стороні Карпат, переходила нелегально чеську границю і ставала в ряди Карпатської Січі.

Студентський Відділ ОУН отримав наказ, бути в строгому стані найвищого поготівля і як прийде відповідна хвилина всі були готові — „йти під нові Крути”. Тоді була також переведена проба практичної готовости українського студентства у Львові.

Більш-менш у тому часі стало нам відомим, що всі три українські щоденники („Новий Час”, „Діло” і „Українські Вісті” Палієва) мають надрукувати злонамірений осуд якоїсь дії ОУН (не пригадую собі якої — саме). Я дістав доручення і дав наказ студентським звенам ОУН піти до редакцій цих трьох щоденників і перестерегти головних редакторів, що студенти й виконали і тим припинили „відвагу” деяких редакторів нападати на ОУН.

А в Карпатській Україні події мінялися „з дня на день”. Чехи давали й не давали автономію, Карпатська Січ вишколювалася, озброювалася, відбувалися бойові сутички з чеським військом, німці провадили свою політику, поляки обставляли границю, щоб не пускати українців на той бік Карпат. Поляки дуже були проти державної самостійності Карпатської України, хоча забрали від чехів нібито „своє” Заользя, за згодою німців, — з чого й повстав жарт: „бежце ви Заользе, а я вам поможе” — себто — беріть ви Заользя (у чехів) а я (у вас) Помор’я, — ніби поможу.

У жовтні 1938 року Студентський Відділ ОУН провів у Львові масову демонстрацію в обороні Карпатської України. В товаристві ще двох студентів я пішов до о. д-ра Івана Гриньоха, тодішнього студентського капеляна (що мешкав у приміщеннях собору св. Юра) і попросив його, щоб тиждень пізніше відправив молебень у наміренні українського народу й його починань на Закарпатті. Він охоче погодився, і впродовж тижня ми зайнялися приготуванням демонстрації, а зокрема повідомлюванням якнайбільшої кількості людей т. зв. „африканською поштою”: один повідомляє двох, ті два — чотирьох, чотири — вісьмох і т. д.. (телефонів було тоді дуже мало, а інші засоби комунікації, як радіо, українські газети, очевидно, навіть не входили в рахубу, з відомих причин — не було нам туди доступу, та й не вільно було публічно говорити про наш плян).

На визначений день, вчасним вечором до собору св. Юра стали напливати маси народу, значить добре попрацювали наші хлопці-організатори. Але це була лише половина пляну (легша), а друга, багато тяжча — випроводити всю оцю масу людей на вулиці Львова і допровадити аж до мадярського консуляту, що містився у великій камениці Шпрехера при Марійській площі, а це було о. 2-3 км. від катебри св. Юра. Ані священики, що правили молебень у катедрі, ані люди, що масово

з'явилися і в катедрі і на обширнім подвір'ю і на самій площі св. Юра, нічого не знали про наш плян демонстрації.

Також і з цим завданням ми справилися дуже успішно. Як тільки закінчився молебень, о. Гриньох сказав патріотичну, бойову проповідь, хор відспівав „Боже великий, єдиний...”, а люди почали виходити і виходити з катедрі по сходах униз (це було досить високо), на підвищенні, гейби на балконі, при виході несподівано для всіх, один з наших студентів раптом крикнув: Українці!, народ стрепенувся, — за Карпатами летється українська кров..., і він „сипнув” палку промову. Цього студента, Ярослава Чепака, кілька днів передтим я вибрав, як дуже доброго промовця та пройшов з ним зміст промови, яку він мав виголосити, а тепер він знаменито вив'язався із свого завдання. Біля нього ми поставили, для охорони, кількох членів звена, завданням яких було: не допустити до промовця польських немундурованих і умундурованих, (якщо б такі підходили) поліціантів, — „шпіцлів”, або „хатраків”, як ми їх називали, та після промови, вивести його в безпечне місце. І так було зроблено. Промовець закінчив свою патріотичну, запальну промову (що тривала ок. 5 хвилин) і заки „хатраки” зорієнтувалися і почали з-посеред великої товпи пробиватися до промовця, то він уже скінчив і „зник”, як „крізь землю провалився”.

І коли їхня увага була спрямована на те, щоб впіймати промовця, серед мас зібраного й „розбудженого” промовою народу, наші студенти то тут, то в іншому місці, кидали голосні кличі: „на малярів”, „на малярський консулят”, „проч з мадярами”, „проч з ляхами”, „за Карпатську Україну”, „за Україну — вперед!”

А при брамі виходу з подвір'я св. Юра, наші хлопці вже формували похід-демонстрацію. В першому ряді Палідович, Семчишин, Рибчук, Логуш, Прокоп, — десятка за десяткою — тисячі рушили вперед, вниз по вулиці Міцкевича, попри університет на вулицю 3-го мая, вулицею Костюшки на вул. Сикстуську і на широку вулицю Легіонів у напрямі на малярський консулят.

Тисячі українців-демонстарнтів йшли і йшли... — „за Україну”, „смерть мадярам”, „смерть ляхам”, „хай живе ОУН”, „хай живе Україна!” І ніхто й ніщо не могли спинити українського походу. Польські поліціанти, що стояли на перехрестях вулиць і регулювали рух, втікали й зникали. Прохожі поляки збентежені й злякані скривалися, де хто міг. Український

Львів вийшов на вулиці свого міста і „в розтіч пішли вороги його...”. Я з деякими друзями з моєї п'ятки маршували в середніх колонах, інші п'ятки були розміщені напереді і здовж усього походу, давали мені знати про все, що діялося довкруги.

Заскочена була й польська поліція, і заки вони „зібрались до купи”, українська демонстрація доходила вже до мадярського консульату. Посипалось скло вибитих вікон будинку консульату..., і щойно тоді впав удар на демонстрантів. Але демонстрація таки досягнула свою ціль. І сказала всім, кому треба було, і всьому світові, хто ми і чого ми хочемо. В цій демонстрації, що відбулась 10 років після демонстрації УВО в 1928 році в 10-річчя 1-го листопада 1918 року, — тоді в 1938 році взяло участь ок. 20 тисяч українців.

Це була найбільша українська демонстрація у Львові в роках між двома Світовими війнами. Ця демонстрація була заініційована, запланована і переведена Студентським Відділом ОУН у Львові, під моїм проводом.

Петро Ковальський

ПАМ'ЯТІ ДРУГА МИХАЙЛА

Михайло Баняс

йового друга Микиту Опришка і багато інших, що вписалися золотими буквами в історію визвольних змагань українського народу нашої доби.

Михайло Баняс народився у 1914 році в малому селі Колонниці недалеко Конюхова. Тут, ще за Польщі, в 19-30-их роках містилася підпільна криївка з друкарнею ОУН, в якій ви-

Мова тут про Михайла Баняса, який помер у Вінніпегу, Манітоба, 14 червня 1985 р., на 71-му році трудовитого життя. Походив він зі Стрийщини в Західній Україні, з того орлиного гнізда, з якого вийшло чимало славних українських революціонерів, провідних членів ОУН і командирів УПА, згадати б: зі села Конюхова — полк. УПА Олексу Гасина — „Лицаря” і його братів, Гриця Барабаша, Івана Чупка, а з села Грабівців — провідника ОУН Володимира Тимчія-Лопатинського і його бо-

готовлялися різні революційні видання, зокрема масовим накладом листівки-проклямації, що їх заправлені до тієї справи ідейні юнаки ОУН поширювали по всій країні. Одним з найактивніших і найвідважніших у тій ланці був від 1933 року Михайло Баняс. І не тільки в кольпортажі підпільної літератури, але й у всіх протипольських акціях, плянованих і керованих Екзекутивою ОУН, як: шкільна, протимонопольна, сипання символічних могил на прославу Героїв України, в масових маніфестаційних святах-демонстраціях на Зелені Свята, в походах на гору Маківку тощо. Кожна така акція була зв'язана з численним арештуванням, ревізіями, слідствами, а то й судовими розправами і засудами. Довелось і молодому Михайлові перейти всю ту школу-заправу українського борця-революціонера, пересиджуючи не раз тижні й місяці у слідчій тюрмі в Стрию, але польська поліція ніколи не могла знайти підстав для посадження його на лаву підсудних.

Зі скріпленням організаційно-революційного руху на ЗУ-Землях у 1937-38 рр. поліція почала вже завзято шукати за Михайлом, щоб схопити його у свої руки. Тоді Михайло, з доручення Проводу ОУН, перейшов у 1938 році на Закарпаття, де включився відразу в ряди Карпатської „Січі” в тодішній столиці Карпатської України — Хусті. Разом з численними друзями, він брав участь у завзятій збройній боротьбі карпатських „січовиків” з мадярськими наїзниками ранньою весною 1939 року. Відступаючи в постійних боях перед переважаючими силами ворога на північ, відділ, в якому був Михайло, попав у засідку польської погран-застави. В останньому бою на верхах Карпат загинули всі члени січового відділу, між ними теж брат Олексі Гасина — Гриць. Михайла поляки зловили живим і по коротких „переслуханнях” повели на розстріл. Це було на високій горі. В безвихідній ситуації, Михайло нагло скочив у глибоке провалля. Поляки сипнули за ним сальвами куль, але ні одна його не поцілила.

Михайло повернувся на Закарпаття, а звідтіля, за порадою друзів, подався до Братіслави і вступив до торговельної школи, яку саме тоді перенесли туди зі Сваляви. Серед двохсот студентів був і автор цих рядків. Зустрінувшись з Михайлом, я з трудом пізнав його; він був такий виснажений останніми переживаннями, довгими перемаршами і постійним голодуванням, що ледве тримався на ногах. Коли ж прийшов трохи до сил, організаційні чинники вислали його, разом з іншими,

на військовий вишкіл до Німеччини. Він отримав тоді документ на прізвище „Гриць Новицький”.

По упадку Польщі, осінню 1939 року, ми знов зустрінулись у Кракові. На початку 1940 р. Михайло, разом з Влодком Біласом (братом Василя, повішеного поляками у 1932 році), перейшов большевицький кордон, у Стрийщину, для виконання даних їм завдань. У вересні 1940 року, група підпільників зі Стрийщини, повертаючись знову у німецьку займанщину, була розбита большевицькою погранзаставою. Між загинулими були — друзи Зацний, подруга Зеня й інші, яких прізвищ вже не пам'ятаю. Влодко Білас загинув тоді від кулі в моменті, коли вже досягав лівого берега Сяну. Поховали його в селі Вара.

Сам Михайло, ще залишився під большевицькою окупацією, від кінця 1940 року займався перепроводжуванням членів з важливими завданнями в одну і другу сторону шляхом через Карпати й Мадярщину.

По вибуху війни, 22 червня 1941 р. Михайло очолив організаційну сітку і боївку ОУН у Стрийщині. В 1942 і 43-му роках він перевів кілька вдалих наскоків на ворожі об'єкти, в тім на магазини зі зброєю, харчовими продуктами та на аптеки, здобуваючи ліки й лікарське приладдя та інші речі, дуже потрібні в той час для військових відділів у Карпатах, що були основою УНСамооборони, а згодом УПА-Захід. В тому ж часі одружився з п-ою Олею Рогульською. Під осінь 1944 р. отримав доручення від'їхати з родиною на захід. В часі дороги, під час бомбардування транспорту, перший синочок родини Банясів був убитий відламком бомби таки на руках батька...

По короткому побуті в Австрії, Михайло отримав завдання перебрати на себе охорону Провідника ОУН Степана Бандери і його родини, для якої саме тоді настав дуже критичний час. Треба було постійно критись перед людьми і урядовими чинниками, покрадьки переводити родину важкими шляхами на нові незаметні місця в Баварії й Австрії, ховаючись від московських людоловів. Це було дуже відповідальне і важке завдання, з якого Михайло вив'язувався бездоганно.

В 1949 році родина Банясів емігрувала до Канади та поселилася у Вінніпегу. В них було четверо дітей: два сини — Любомир і Іван та доні — Марта і Маруся. Всі вони виховані в українському національному і релігійному дусі, всі здобули вищу освіту. Постійним добрим прикладом для дітей були їхні батьки, завжди активні у суспільно-громадському і на-

ціонально-політичному житті і праці, а зокрема Михайло, що все займав провідні становища в системі ОУВФ. Як колишній член збройного підпілля в Краю, був теж членом Товариства колишніх воїнів УПА в Канаді і його представником у президії КУК. Всім нам ще в живій пам'яті участь Михайла в похороні св. п. Андрія Бандери в Торонті, який помер 19 липня 1984 року; це ж був немов його син, яким Михайло ревно піклувався у важких повоєнних роках, та й згодом теж, в часі Андрієвих студій у Вінніпегу. І от, не минув рік з того часу, як і Михайла покликав Господь до себе...

Помер Михайло 14 червня 1985 року, оплакуваний опечаленою Родиною і великою громадою вірних друзів і співробітників, і не тільки у Вінніпегу.

Хай добрий Господь винагородить Його всіма благодаттями за все його життя, повне небезпек і трудів для свого народу, а вся українська громада збереже добру пам'ять про нього назавжди.

О. І. М.

ОУНр В ЗАПОРІЖЖІ (Один день ОУНр)

Осінь 1941 року. Падав дірбний дощ. На якийсь час небо прояснювалось, показувалось сонце, а потім десь воно тонуло у мряці і знову сіра непроглядна мряка і дощ. Я йшов по головній вулиці міста, вчорашній Ленінській, а тепер знову Соборній. На вулиці тихо і безлюдно, аж раптом із мряки виринули дві тіні. Коли ми зійшлися ближче, я пізнав: йшов командант поліції Коряков, бувший білогвардійський офіцер, і гештапівець. Коряков показуючи на мене пальцем сказав: — Етог. Вони зупинились. Гестапівець знітившись пронизував мене своїми зеленими очима, його пальці від напруження почали корчитись, а рука, як у кобри хвіст, гоїдалась. Кобра втягує голову, напружується і, як пружина змикається, ще хвилина і жало її буде в моїм тілі. Наші очі зустрілись. Коряков збоку: „Ваша репутація подмочена!” „Ким і коли?” питаю. „Мовчать!” Ми ще увідімся і там поговорім” — процідив Коряков. Ми розійшлися. На серці неспокій: що це, провокація... донос?...

Я пішов до міської управи, а потім передумав і пішов до редакції газети „Нове Запоріжжя”. Там лежить купа свіжих

паперів, кореспонденція з районів, можна побачить людей з далеких сіл, вони приносять свіжі новини про життя села. Село піднімається на ноги: воно не хоче більше носити колгоспне ярмо, село потребує допомоги і поради. Люди йдуть до міста і шукають правду, а правда мовчить, не пробуджується. Недалеко від редакції мене зустрів друг Щуран, ми його називали батьком. Не зупиняючись, він швидко повідомив мене: — „Я вас шукав. Я хочу вас повідомити, що ввечері, як смеркне, в північному будинку буде нарада. Друг Пастушенко просив вас прийти на раду.” — На першому перевулку він зник.

Нарада почалася пізно. Запрошені друзі йшли на раду обережно: заходили в перевулки, дивилися на номери, вертались назад і тільки тоді, коли зв'язкові давали знак рукою, вони йшли до хати. Коли прийшов з вулиці „грак”-охоронник і повідомив про підозрілого руху на цій кварталі немає почалася нарада.

Відкриваючи раду провідник Пастушенко сказав: — „Друзі! Я запросив вас, на жаль не всіх, щоб поділитися з вами тими новинами і подіями, що сталися в останній день, а також я хочу обміркувати з вами план нашої праці на майбутнє. Я буду говорити стисло і коротко, я хочу також почути від вас ваші думки. Ви місцеві люди, ви знаєте краще від мене терен і людей, ви маєте тут багато знайомих, а може й родичів, ви краще розумієте душу і прагнення наших братів і сестер запорожців, ви швидше від мене знайдете з ними спільну мову, ви швидше відчуєте своїм серцем і розумом їхні болі і бажання. На ваших головах і спинах москалі проводили оту класову боротьбу. Рани тієї злочинної боротьби, отого братовбивства, терору і цькування ще довго будуть лежати рубцями на головах і шкірі нашого народу. Маючи великий досвід отієї „боротьби”, ви швидше знайдете отут на Запоріжжі наших друзів, недругів і ворогів. Ми з вами діти однієї матері-України, в нас тече одна кров, а кров не водиця, вона об'єднує нас братньою любов'ю, вона кличе всіх нас стати спільними силами на ворога. Нас віками вороги ділили, а землі наші грабували. Як голодні шакали, вороги роздирали наше тіло, нашу землю: москалі, поляки, румуни, мадяри, чехи, а тепер на нашу землю вдерлася дика стая вовків-німців. Переходячи українські села, я почув від одного старенького селянина такі слова: — „Це прийшла та сама Христя, тільки друге намісто”. — Сказав той дідусь влучно і розумно. Московський імперіялізм і німецький нацизм б'ються за нашу землю,

за наш хліб, за наші надра, за наш трудолюбимий і чесний нарід.

Як один, так і другий окупант хоче тримати ярмо своє на шиях нашого народу. Наші вороги мають спільників і союзників: москалям допомагають американські банкіри, а німцям — мадяри і румуни. На далекому сході німці мають спільника Японію. Тому наша боортба з окупантами є святою, історично оправданою і Богом благословеною. У Львові наші провідники, у згоді з провідниками інших партій, та з благословенням наших церковних зверхників, проголосили 30 червня 1941 р. відновлення Української Соборної, Самостійної Держави. Цим актом наш уряд хотів поставити Гітлера перед доконаним фактом і побачити хто він є: загарбник-імперіяліст чи наш приятель. Тут німецькі нацисти показали своє звіряче нутро і вовчі зуби: наших провідників і міністрів гестапо арештували і відвезли їх в тюрми і кацети, а декого вже розстріляли. Свої карти Гітлер положив на стіл. Нам лишилося тільки одне — боротися. В цій боротьбі ми повинні покладатися лише на свої власні сили, покладатися на наш Український нарід. Нам ніхто не допоможе. Нам ніхто не дасть зброї, зброю ми будемо брати у ворога і нею будемо бити всіх ворогів, всіх окупантів, всіх грабіжників і душоґубів, звідки б вони не прийшли: з півночі, півдня, сходу чи заходу. В цій боротьбі ми повинні бути твердими, рішучими і безпощадними. Ми повинні відкинути всяку солодку сентиментальність і прощення провин і гріхів. Ця боротьба буде довга, вона покладе в могили мільйони людей. Ми кличемо до спільної боротьби всі народи що поневолені сьогодні московським, а завтра будуть окуповані німецьким нацизмом.

Мої друзі! Я не буду скривать від вас ту дійсність, що нависла над нашими головами немов сокира. Сьогодні рано гестапо зробило обшук-погром у нашій фронтовій квартирі на головній вулиці міста і дали нашим друзям ультиматум: покинуть місто Запоріжжя і виїхать за двадцять чотири години до Львова.

Гестапо забрало нашу літературу: листівки, відозви і книжки. Не буду скривать від вас те, що цей пропагандивний будинок був спеціально висунений нами перед самісінький ніс Гестапо, на головну вулицю, для того, щоб показати німцям, що ми є на своїй землі і що ми є тут господарі, а скільки нас є і де наші бійці — то наша справа. Сьогодні наші друзі перейдуть в інші будинки, на другі квартали міста, перейдуть в

ті квартали де живуть українські робітники і інтелігенція. До Львова ми не поїдемо. Ця подія говорить те, що гестапо за нами слідкує, це говорить про те, що агенти гестапо крутяться близько нас, а може влізли в наші лави. Хтось ворогові допомагає і доносить. Від сьогодні ми з групових поселень перейдемо на індивідуальні, але з Запоріжжя ми не вийдемо. Ми вже вросли в це місто, воно наше, а ми запорожці! Гестапо думає, що ми є стая горобців і що досить стукнути по лобі одного горобця, як вся стая розлетиться. Ні! Ми є стріляні горобці, нас не злякаєш і не розженеш. Ми є революціонери і з поля бою тікати не будемо. Кожний з нас, стаючи в ряди ОУНР склав присягу і торжественно заявив: — „Здобудеш Українську державу, або згинеш в боротьбі за неї!” — Гестапо забрало в нас деяку літературу. Так, забрали!! Але забрали те, що ми для них спеціально приготували. Ми це передбачали, але те, що ми надрукували для нашого народу, для революції, для боротьби, вони в нас так легко не візьмуть. Ми будемо боронитись руками і зубами. Якщо гестапо на цьому не зупиниться, а перейде до арештів і терору, то ми дамо їм таку саму відповідь: — удар на удар, терор на терор! Ми також знаємо де їхні гнізда. — „Як ви, лейтенант, готові до такого удару — звернувся провідник до лейтенанта О. П. — Як буде наказ, я виконаю. Наші хлопці так само слідкують за тими душогубами” — відповів лейтенант. Для нас революціонерів, продовжував провідник, що боролись у польському підпіллі і пішли на нове поле бою, тут немає нічого нового і несподіваного. Боротьба потребує сміливих, рішучих і відважних людей, а дає вона великі жертви і муки. Ви, друзі, жили в московськiм пеклі, знаєте краще від нас ті всі методи, підступ і хитрощі якими ворог гнітив, дурив і нищив наш нарід. Я хочу тепер вислухати вас: скажіть свої думки, дайте свою пораду, скажіть якою дорогою ми повинні йти в цій боротьбі, щоб найменшими жертвами здобути те, ради чого ми вийшли на поле бою, на поєдинок з нашими ворогами. Вислухавши ваші думки і поради ми спільно накреслимо план боротьби в цих тяжких умовах, в цій жорстокій дійсності”. Провідник сів. Його щира, ласкава усмішка зникла з обличчя. Напруження і неспокій, перевтома і тяжкі обов’язки були помітні на його сумних, глибоко запавших очах. Худе і безцвітне обличчя та передчасно згорблений ще молодий стан, говорило про те, що ця людина вже пережила не одне пекло, що тюрмою його не злякаєш. Він піде на шибеницю, а з дороги революційної не зійде.

Пастушенко подивився на мене і кивнув головою: — „Говоріть.”

Я встав. Дивлюся на молодих друзів, що прийшли до нас з далеких сторін нашої великої землі. „Мої друзі, товариші по зброї і боротьбі!” Серце мое забилося від хвилювання: чи зумію я сказати стисло про те, що лежить в моїх думках, що я виношував в душі моїй довгі роки поневіряючись далеко за Уралом і Сибірі. По мові я чую і пізнаю, що тут сидять хлопці, які до війни один одного не бачили, а може й не знали, але спільна мета, спільна боротьба звела нас всіх разом. Дехто з вас прийшов з Галичини, другі прийшли з Закарпаття, є тут люди з Волині і Буковини. Я повернувся з Сибірської каторги. Ми зійшлися там, де сходилися в час нещасний наші предки-козаки, які не питали один одного хто звідки і чого сюди прийшли. А зійшлися ми на безмовний клич нашої братньої крові, зійшлися ми на зов могильний наших предків. Зібралися ми на святій землі в місті Запоріжжі де колись на острові Хортиця була славна Запоріжська січ. Тож думу думаймо і робімо так, щоб ми не осоромили їх шану і славу, щоб та слава лишилася і після нас, така ж гучна і велика, щоб пішла вона у далекі майбутні віки, від покоління до покоління, щоб наші нащадки гордилися тією славою, а про нас сказали: — То були наші предки, славні Запорожці! — Робімо так, щоб наш многострадальний народ не соромився нас, не цурався нас, не проклинав нас за чорні діла, а вітав нас, допомагав нам і вірив нам так, як добрі батьки люблять і вірять своїм дітям.

Тільки заглянувши дійсності у очі, можна зробити правильні висновки, а з висновків вже можна робити розумний оперативний плян дії. На наших очах тікав московський зайда-дупогуб, а тікав він так, як тікає стадо звірів від вогню, як тікає стадо баранів від вовка. Великі партійні вельможі почувши страшне слово „Війна”, спакували свої пожитки, посадили своїх „жон і ребятішек” у класні вагони і відправили їх далеко в тил-за Урал. Менші риби, райкомів і горкомів, тікали автами, а зубата партійна собашня і безпартійні шавки тікали хто возом, хто на коні, а хто, як заець — з куща в куш. Втікаючи ворог вивозив і нищив наші фабрики і заводи, палили на полях збіжжя, зривали і затоплювали шахти, обливали бензиною елеватори, різали шпали на залізницях. Та найбільший злочин москалі зробили на Дніпрогесі: підривні команди зірвали шлюзи, від раптового напливу води, в плавнях

потопилося тисячі голів худоби. Коні, корови, вівці і люди, що гнали ту худобу, все поплигло в Чорне море. З нашого Запоріжжя ворог вивіз машини і устаткування з 130-ти фабрик і заводів. Керівниками тієї руїни і грабіжу були: від ЦК УССР Коротченко, від обкому партії — Леонід Брежнев.

В той самий час ворог почав переміщувати свої партійні і НКВ-едистські кадри, щоб залишити їх у німецькому тилі. Формувалися райкоми, горкоми і обкоми, а представник від ЦК сидів у Чернігівських лісах під охороною партизан. Обкомам були додані наспіх вишколені підричники, терористи, друкарі, перекладачі і спецдезінформатори. Москаль утік, але москаль і його яничари залишилися тут у підпіллію. Їх сатанинську роботу ми вже бачимо: в одному із районів придніпров'я, в земвідділі, почав діять „націоналістичний” осередок.

Ось вигляд того гнізда: на стіні висить портрет Т. Шевченка, Петлюри, між портретами — Тризуб, стоїть дві шафи, в шафах повно старих газет і журналів. За великим столом сидить земельний вельможа, а коло стін стоїть ще два столики, там сидять секретарки, вони безперерви щось друкують, друкують. Тіж „секретарки” — „бачите наші молоді, безробітні студентки з Київського університету” — говорять німецькою мовою. Вас ласкаво зустрічає і приймає сам вельможа. Він знавець і дорадник на всі теми і проблеми, добряга готовий притулити вашу голову до свого серця, він роздобриться, що відкриє свій старенький гаманець і дає бідакові „на чай” не карбованця, а десятку. — Брат, брату йде на зустріч — заглядаючи у вічі, солоденько говорить добряга. До нього липнуть люди, як мухи до меду. Найкращих гостей потерпівших і обіжених, агрономів, землемірів, студентів, учителів він зустрічає по батьківськи: разом з ними сумує, горює, а часом, для розваги, кине дотепний жартик про советську владу. Це залежить кому що. Довідавшись від гостя хто він є і що шукає він обережно бере гостя під локоток і веде в другу кімнату, там перейде на шепіт і, „для добра неньки України” — хіхікаючи всуне гостю запазуху пачку листівок чи якусь брошурку, ще й гудзики застебне, а потім поучить: — Береженого й Бог береже — Борітеся — поборете, вам Бог допоможе. А на прощання порадить: — Тільки українським патріотам, тільки надійним! — Як тільки такий щасливий гість повернеться до хати, ще навіть не встигне толком розібратися в тому, що то за листівки, аж тут до хати Гестапо. Обшук, арешт, тюрма, а там через тиждень, після тортур, повезли змасакрованого на розстріл і

заріють на ріллі радгоспу ім. Сталіна. Так вже розстріляло гестапо не одну сотню наших агрономів, землемірів і студентів. Так працює ворог-провокатор. Така картина в самому Запоріжжі. В тій хвилі хтось постукав у вікно. Запанувала тиша, потім почувся голос господині хати: — Я скажу! — Господиня тихенько, на пальцях, заходить в кімнату і шепче на вухо провідникові: — „Наші хлопці привезли з села харчі — борошно і картоплю. Вони питають де те все вивантажити?” — Провідник вийшов, щось говорив з хлопцями, та повернувшись він чогось стурбований, мабуть якісь недобрі вісті привезли наші господарі. Він про це нічого не говорить. Постоявши хвилинку мовчки, він звернувся до мене: — „Я вибачаюся що перервали вашу промову, продовжуйте.”

— Картина в Запоріжжі, продовжував я, на перший погляд виглядає так, як і повинна бути: на міській ратуші висить наш прапор, всі міщани, як по щучому велінню, заговорили українською мовою, всі катовані і переслідівані вийшли на поверхню життя, а ворог, зціпивши зуби — притих, заховався. Та як придивитись до тієї картини уважніше, то побачимо сумну дійсність: хоч німець тепер на острові Хортиця картопельку не садить, бо їх майже всіх НКВД вивезло в Казахстан і Сибір, та німецькі солдати, у кованих чоботях маршкують по вулицях Запоріжжя.

На головній вулиці міста отаборилась Орсткомандантура, на балконі висить нацистський прапор, в бічних вулицях сидять гестапівці і жандармерія. Головою міста призначений німець — Вібе, а в міській поліції всі керівні посади забрали в свої руки фольксдойчери і москалі-білогвардійці. Так, командантом поліції є Коряков — бувший білогвардійський офіцер, його заступником є німець І. Фаст, на менших посадах сидять: Лейман, Фукс, Шрейдер. У політвідділі (відділ Гестапо) командантом є Яків Фаст, а прокурором став Борис Колпаков, офіцер — денікінський контррозвідчик, а слідчі — підполковник Карасьов, Шейкін. Як бачите, наше Запоріжжя сьогодні є в руках німців і москалів-білогвардійців. Як мені відомо, Борис Колпаков веде секретну реєстрацію всіх бувших білогвардійських офіцерів. Для чого? Які цілі у білогвардійців? В цій хвилі хтось двічі постукав у ставню бокового вікна. Стук був умовлений, з перервою. Це остерога — небезпека. Всі насторожились. Сторожа донесла, що в сусіднім кварталі гестапо робить обшуки, вриваються переважно до тих будинків, що їх залишили советські вельможі.

Провідник перериває нараду і оголошує: — „Друзі. Небезпека.” Ми нараду припиняємо. По одному виходимо в сад, а там через фіртку, непомітно, переходимо в бічні темні вулиці. Наш квартал є під загрозою. Я не смію вас, молоді боевики, ставити тепер під удар Гестапо. Ви ще не пройшли бойового гарту. Я відповідаю не тільки за революційну роботу, я відповідаю перед Богом, вищим проводом і народом за всіх вас. Нам для революції потрібні живі люди, а не трупи. Трупів і крові ми будемо мати впереді багато. Мій наказ: — „РОЗІЙТИСЬ!” Про слідуєчу збірку буде повідомлено.

I. Кійко

ТРУДАРМІЯ

Повернувся я з заслання в свою рідну Задонщину. Дуже я любив свої степи, річки, затоки і чисте голубе небо в яким плавало різногосе птаство, а в безкраїх степах плодилася дика звірина. Та не мав я там спокою, притулку, радості і постійної праці. Місцевий князьок, яничар (голова сільради) сказав мені: — Поки ворон не рознесе твої кістки і кістки твого роду куркульського, ти від мене доброго документу не дістанеш!—.

Пішов я у степ з вовчим білетом. Перебуду якийсь час на одному місці — чую своїм серцем що по моєму сліду ідуть і гавкають советські пси, я тікаю даліше на схід або в калмицькі степи, а потім повертаюсь назад і йду по собачому сліду. В мене виробився такий гострий розум, такий слух, такий нюх, що я передчував за декілька днів чи тижнів, що по моєму сліду біжить вовча стая. Вночі я швидко збирав свої бідні пожитки і йшов у далеке невідоме, йшов завжди в такий час, в таку погоду, що й Божого світу не було видно — в дощову зливу, або в снігову бурю. В таку погоду пси губили мій слід. Не раз я згадував сибірського оленя за яким гналася вовча стая. Так ховався я по задонських степах до 1936 року. В 1936 році московський цар Йосип 1-ший (душолюб Сталін) проголосив нову конституцію.

Московські червоні дяки і піддячі з радості задзвонили в усі дзвони, розголошуючи по всій московській імперії нечувану „радість” і „щастя” яке дає нова сталінська конституція, а „полезні ідіоти” — за кордоном затрубили у ліберальні сур-щах перевершив свого попередника — царя Петра 1-шого, що

ми про „божественну” радість що повіяла зі сходу Європи. Та поневолені народи, від українця до вірменина, на всіх языках заговорили-розгадали царську ласку. Цар московський надівав поневоленим народам нове червоне ярмо. Даруючи селянам навіки землю, московський цар закріпостив навіки селянина до колгоспного рабства. Безпаспортний колгоспник без дозволу барина-голови колгоспу — не мав права самовільно покинути колгосп. Друга радість яку проголосив цар-батьושка: „Син за батька не відповідає” —. Тут цар Йосип 1-ший у хитро-на кістках козацьких збудував Петербург — червоний цар з’єднав каналом Балтійське море з Білим. Там також у багнах і в цементі залишилися мільйони українських кісток. Та катові цього мало: там лежать батьки куркульських синів, тепер геніяльний душолюб рішив використати і знищить синів. Тому, після проголошення нової конституції, була проголошена царська милість — мобілізація всіх тих, клясово чужих елементів, що не проходили військової служби. Це були допризывники старшого віку — від 22 років до 30 р. 15 квітня 1936 року мене покликали на збірний пункт. До военкомату в район прийшли тисячі допризывників. Ми пройшли медичну комісію, нікого не відкинули, всіх призначили до військових частин. Мене приписали до 149-го батальйону. Погрузили нашу частину у вагони і привезли в Білорусію, до польського кордону — в містечко Вітряне. Там одягнули нас в стару, рвану уніформу, дали нам наймодернішу нову зброю: тачки, лопати, кайло, сокири, пилки і заставили будувати військове місто. Я дістав велику залізну тачку. Я ту тачку тягав лише два тижні, а потім мене перевели в роту мулярів. Та на праці виявилось що дійсних мулярів було лише два — я і Кабанів. По пляну ми повинні збудувати ціле місто. Тут нас призначили інструкторами, ми почали вчити нових мулярів. За рік ми вивчили цілу роту мулярів. Почалась будова, кожній частині призначили ділянку, норми були обраховані на кожний день, тиждень, і місяць. Ми робили як каторжники, за дрібне недотягнення чи не догляд нас карали, називали шкідниками, ворогами, погрожували і судили. На будову кожного дня привозили по два-три состави різного будівельного матеріалу: цемент, пісок, вапно, цегла, гравій, дерево. Ті вагони потрібно було негайно розвантажувати, за простій команда платила велику грошову кару. На розвантажній станції були постійні роти що розвантажували, та вони не встигали розвантажувати у призначений час. Вони не мали можливості розвантажувати денно три состави по 60 вагонів-

пульманів. В один вагон-пульман вміщалося 60 тон вантажу. Що начальство робить? Найшли вихід: тільки солдати полягають спати, а тут гуде — реве сурма, тривога, всі зриваються з ліжок, одягаються і як стріли вилітають з казарми. Тут команда — Струнко! Колона за мною кроком руш! Нас ведуть на станцію, а там стоять сотні вагонів з цементом, піском, цеглою і вапном. Знову команда: — „Завдання — за нічний час розвантажить 2-гій роті 30-ть вагонів піску і цементу! Завдання розумієте? Приступить до роботи!” — ...

До вагону-пульмана лізло по 6-7 солдат і лопатами викидали на платформу пісок чи цемент. Піднімалась така курява, що один другого не бачив, вам цемент виїдає очі, пилога забиває ніс і рот, не має чим дихать, ви кашляєте, блюєте, падаєте. Вас витягнуть з вагона, дадуть подихать 10-ть хвилин і знову до роботи. В таких пеклі команда розвантажників падала на третій місяць. Їх ніхто не лікував, ніякої допомоги каліка не отримував, їх відсиляли додому, а на їх місце приходило нове поповнення. В таких пеклі ми робили цілу ніч, а за дві години перед тим, як наша рота має йти на свою працю-будову, командир давав команду: — „Припинить роботу! В колону шикуйсь! Вперед, за мною кроком руш!...” Наша рота поверталась до казармів. І тут знову... тільки закриєш очі, падаєш змучений, мертвий, тут сурма — тривога, ти зриваєшся з ліжка стаєш в колону, провірка, вмиваєшся, і все бігом, колону ведуть до кухні пити чай, а потім марш на будову. Так тягнулося тижнями, а дійшло до того, що наша рота мулярів так охляла, так обезсиліла, що ми ледве тягали ноги. Ніхто вже про виконання норми не думав, цегла падала з рук, солдати ходили як привиди, ніхто до нікого не говорив, люди поніміли, оглухли.

Та не оглухло начальство, воно добре знало коли натишуть, а коли загальмувать. Комбат Дідов викликав у штаб нашого командира роти і питає: — „Тов. командир роти, чому ваша 2-га рота не виконує норму?” Наш ком. роти, Яцкевич, був добрий чоловік, відповів: — „Тов. Комбат, 2-га рота вже місяцями робить по дві зміни — вночі на розвантаженню вагонів, а в день на будові, люди виснажені до краю!” — Комбат трохи подумав, а потім дав наказ: — „Від цього дня 2-га рота звільняється від розвантаження будматеріалу.”

Наша рота погалу, як суха трава після дощу, почала приходить до нормального стану: — хоч голодні, але спали мертвим сном, почалися розмови, веселішими очима дивились один на одного. В таких пеклі виснаження і безправ'я ми й непомі-

тили як проминуло п'ять тижнів нашої служби. 21 травня 1936 року повертаємось ми з праці і як завжди голодні спісимо до їдальні на обід. Дивимось і очам не віримо, що це за okazія: дорожки посипані жовтим піском, скрізь позамітано, а як зайшли до їдальні то відчули такий смачний запах, що аж в голові закрутилось. Ми дивились один на одного і питали, що це за свято? Такого ми не бачили і навіть нікому не снилось. На обід нам дали щі з м'ясом, смачну кашу і компот. Тільки ми взялись за ложки, аж тут в їдальню входить начальство: комісар, кап. Дідов і високий, з двома ромбами в петлицях, командир. Впала команда: „Встать!” Ми всі стали на струнко. Після привіту комісар представив: — „Командир бригади Полоцького військового округу.” Ми сіли. Великий гусь проходить поміж столами, задоволено повертає голову то в одну, то в другу сторону повторюючи: — „Вас добре годують, да, да, вас дуже добре годують!” Потім вся свита посунула в кухню, там гусь обійшов котли, сьорбнув дві, три ложки щей (взяв пробу) і задоволено повторяв: — „Смачні, дуже смачні щі” —. Через кухонні двері свита попливла на двір, а ми, як голодні звірі, забувши про небо і землю, наповняли шлунки хто щами, а хто кашою. Після смачного обіду солдати в казарми не спішили, зібравшись гуртками ділилися думками і догадками — щось має бути впереді, це не випадково прилетів гусь, але що?...

Жартівники тут, як стій: „Не журіться хлопці начальство загубило наш адрес, а тепер знайшло і буде приходить до нас кожного тижня, тепер щі і каша від нас не втечуть. Не життя буде, а рай” Та рай нам моргнув одним оком і пішов у ліс, а до столів солдатських знову прийшов горох і квасоля, іноді заглядало і пшоно. Ганяє вітер по небу хмари, пливе день за днем, а голодні солдати знову, по привычці, ловлять у мисках горох чи квасолу. Глянеш у миску і себе бачиш, горох порухуєш, а засмажки й не чути. Згадують солдатикки гостя — про борщ і кашу думають, а ярмо тягнуть, воно вже і м'язи не одному порвало, шию всім потерло, поблідли, посіріли, кістки і щелепи наверх вилазять. На дворі спека. Чекають десь кріпаки-колгоспники дощу, дивляться на заходяще сонце, на місяць — чи бере рогом воду, чи виливає, а солдатикки гостей чекають. Жартівники поучують: „Гість прийде — борщ і кашу принесе, а може й галушки, гостя не буде — рахуй горох, пий воду, вода сильна, вода греблі ламає, такий і ти будеш!” І гість знову прийшов. Другого червня 1936 року була субота, на бороду нас не повели, а заставили всіх робить генеральну убор-

ку: чистить казарми, вікна мить, сміття вивозить, стежки жовтим піском посипать, дрібне начальство по двору бігає, вітер від кухні смачний запах розносить. В першій годині солдати по ротній черзі йдуть на обід. Рай знову моргає одним оком: на столах щі з м'ясом, м'ясо з картошкою, смажена риба, чай солодкий. Знову команда: „Встать! Струнко!”... Вітаємо гостя. О, це вже не той гусь, це журавель, голову несе гордо, на грудях ордена і медалі, наше начальство, як крілики, хто з задуг, хто спереду. Комісар знайомить: „Головнокомандующий Білоруського військового округу тов. Уборевич!” (Голова тов. Уборевича полетіла під час ежовщини) Після обіду нас колонами, маршем, погнали в містечко Вітряне на присягу. Як граки ми кричали: „Я воїн червоної армії, клянуся перед партією і урядом що буду... ..А якщо зраджу — то покарає мене рука революційного трибуналу!”

НАЦІОНАЛЬНЕ КРЕДО

З кінцевої частини доповіді сл. п. Г. Сирника
схвалене I-им Світовим Конгресом Вільних Українців

1) Я є громадянином країни мого поселення через натуралізацію чи народження. Як її громадянин, я шануватиму її демократичні вольності. На випадок небезпеки із зовні я захищатиму її своїм життям і майном. Я користуватимуся тими правами і привілеями, які моя країна своєму громадянину дає, пам'ятаючи одночасно, що ті права і привілеї накладають на мене певні відповідальності. Я братиму участь в її багатогранному житті: в політиці й економіці, в шкільництві та освіті, і на всіх інших ділянках її життя.

2) Крім громадянства моєї країни, я ще маю своє окреме духове громадянство. Це моя „Святая святих”. Я українець і своєї української духовости я за ніяку ціну не зречуся. Я не можу зректися свого українства так, як не можу зректися своїх батьків, і сказати, що їх у мене ніколи не було. Я можу змінити своє державне громадянство, переїхавши в іншу країну і прийнявши там нове громадянство, але я не можу змінити свого національного роду.

3) Я визнаю велику і незаступну роль Церкви в житті народу і завжди підтримуватиму її морально і матеріально. Від своєї української Церкви я сподіватимуся душевного і національного піднесення. Я сподіватимуся, що вона повсякчас-

но буде сторожем і захисником національних властивостей мого народу. Церква з народом, а народ з Церквою це — необхідна передумова сили нації і збереження української діаспори.

Відкриття I-го Конгресу СКВУ. Проводить молитву митрополит Іван УПЦ в ЗСА. Зліва єпископ Кир Ніль та митрополит Максим Германюк. Нью-Йорк 1967 р.

4) Як українець і християнин, я ніколи не примирюся з комунізмом, чи будь-якою іншою тоталітарною системою та ідеологією. Я твердо стоятиму на позиціях демократизму, бо тільки справжній демократичний лад дає найкращі можливості на вільний розвиток людини і народу.

5) Як громадянинові українського роду, доля країни моїх предків лежить мені близько на серці, хоч я не конечно сподіваюся поїхати в Україну жити, хоч би вона й завтра звільнилася з кайдан окупанта, але я робитиму все, що в моїх силах, з позиції мого державного громадянства, щоб допомогти українському народові визволитися і відновити свою суверенну соборну державу.

6) Я підтримуватиму творчість наших науковців, письменників і мистців, які вносять великий вклад в українську науку, літературу і мистецтво, чого не можуть свobodно робити українці у поневоленій Україні.

7) Я дбатиму про збереження української мови в моєму домі, організації й церкві. Я підтримуватиму українські шко-

ли, українську пресу та видавництва і плекатиму пошану до українського друкованого слова.

8) Я вестиму себе так, щоб піднести і скріпити добру опінію про українців серед свого довкілля, ширитиму серед моїх співгромадян об'єктивні інформації про Україну і здобуватиму для неї приятелів, уважаючи це одним із засобів моєї допомоги українському народові.

9) Я стоятиму за правопорядок у житті нашої діаспори, плекатиму соборницький дух і змагатиму до того, щоб всеукраїнські інтереси мали пріоритет перед інтересами групи чи партії.

10) У 50-річчя початку Української національної революції, я прирікаю бути вірним ідеалам мого народу, що знайшли своє завершення в створенні незалежної і соборної української держави.

У цьому, Боже, допоможи!

ДЕЩО ПРО НАШ СВІТ

За сучасними даними всесвіт утворився 15 мільярдів років тому в результаті величезного вибуху.

Після вибуху вся речовина розсіялася у вигляді газу — в основному водню та гелію. Через кілька мільйонів років речовина почала скупчуватися в окремі згущення, а потім — у хмари різної маси. Згущення, що оберталися, утворили спіральні галактики, до яких належить і наша. Наша Галактика утворилася 10 мільярдів років тому і нараховують в ній 150 мільярдів зірок. Із Землі видно близько два мільярди зірок. Найблищі сусіди до нашої Галактики перебувають на відстані 55 тисяч світлових років (Сінккерс) і 150 тисяч (Магелланові хмари).

У сонячній системі існують дев'ять планет: внутрішні (Меркурій, Венера, Земля і Марс (зовнішні) Юпітер, Сатурн, Уран, Нептун і Плутон), відділені від перших поясом астероїдів. Внутрішні планети є землеподібними і всі вони утворилися поблизу Сонця. Під дією сонячного промінювання, легколеткі речовини — водень, гелій, та сполуки водню з вуглецем, азотом, киснем і т. п. — „видули” їх на периферію сонячної системи.

Життя на Землі виникло одночасно з утворенням давнього океану — 3.8 мільярдів років тому.

Перші живі істоти, які споживали кисень з'явилися на Землі один мільярд років тому. Однак найбільшого розквіту вони досягли 570 мільйонів років тому.

Вчені вважають, що розвиткові життя на Землі сприяв ряд факторів, зокрема той, що наша планета розташована в оптимальній відстані від Сонця — 150 мільйонів кілометрів. Якби вона перебувала ближче до світла на 10 мільйонів, або віддалена на п'ять мільйонів кілометрів, то умовини на нашій землі наближалися і були б подібні до тих, що є на Марсі і Венері. І не було б на Землі життя, яке існує нині.

Земля продовжує еволюціонувати: нарощується її кора, ростуть гірські системи, збільшується об'єм води в океанах, зростає їх глибина. Це триватиме 1.5 мільярда років. Надра планети за той час охолонуть і вона знову стане мертвою пустелею. З кратерів вулканів не виходитиме в атмосферу вуглекислий газ, зникне рослинність, не буде кисню в атмосфері — загине все живе. Океани і моря перетворяться на суцільну кригу.

Після завершеного етапу розвитку Землі, Сонце ще існуватиме протягом 3.5 мільярдів років. Люди вже тепер роблять заходи на освоєння космосу — будують космічні станції, розробляють проекти космічних міст і освоєння інших планет, посылаючи до них експедиції. Отже, немає підстави журитися, бо життя зуміє створити для себе умови і в мертвому космічному просторі, зокрема й на холодній землі. Такий стан триватиме, кажуть вчені, поки існує наш всесвіт. За сучасними підрахунками, вчені твердять, що триватиме ще 85 мільярдів років.

ЯКОГО НАМ КЛІМАТУ СПОДІВАТИСЯ ПІСЛЯ 2000 РОКУ?

Який клімат буде після 2000 року, це не тільки цікавість, а й вимога сучасності. Передбачити клімат означає, поліпшити діяльність багатьох галузей промисловості, а передовсім — сільського господарства.

Сьогодні за погодою стежать на суші, воді і в космосі. Майже кожна держава має свій штучний сателіт який стежить за погодою. Тільки один штучний супутник Землі за одну добу надсилає сто мільярдів бітів інформації, яку компютери розробляють і надсилають в різні кінці країни, а то й в різні кінці світу.

Знаємо, що загально радіація у кількомільйонному місті на 50-60 процентів нижча, ніж на околиці.

Науковці передбачають, що нагромадження вуглекислого газу може викликати вже у 2000 році **потепління** клімату. Чи ствердиться прогноз, — ті що доживуть — побачать.

ЧИМ БУДЕ ЛЮДСТВО ЖИВИТИСЯ ПІСЛЯ 2000 РОКУ?

Різні Комісії що працюють при ООН алярмують, що запаси мінералів і прохарчування на нашій планеті вичерпуються. Нафта, вугілля, залізна руда, все більше полишають за собою порожні кратери.

Але вчені твердять, що справжні багатства мінералів, а в тому і харчів зберігаються у воді. Ці багатства — це незлічена кількість корисних для людини речовин. У водній товщі розчинено понад 70 елементів: магній, бром, калій, сульфати, кухонна сіль і так д. З одного гектара морської „луки” можна зібрати понад п’ятнадцять тонн зеленої маси, у той час, як укіс наземних трав дає чотири тони.

Учені передбачають, що після 2000 року розпічнеться економічне вирощування і використовування підводних культур, які забезпечать людство 20 процентами харчових продуктів. Чим скорше, тим краще!

ДЕ ХОВАТИМУТЬ ПОМЕРЛИХ ПІСЛЯ 2000 РОКУ?

Каліфорнійська фірма „Целестис” оголосила проєкт організації кладовища у космосі. Згідно з цим проєктом, скоро буде запущено спеціальний супутник масою 136 кілограмів, що міститиме близько 10 тисяч мініатюрних урн з прахом померлих. Такий похорон коштуватиме \$3,900.00.

Запуск цього незвичайного супутника мавби відбутися вже весною цього року (1987). Фірма вже дістала сотні замовлень з різних кінців світу.

ЧИ ТЕЛЕВІЗОР ШКОДИТЬ ЗДОРОВ’Ю?

Сьогодні людина багато годин проводить перед телевізором, — шкодить це на здоров’ю, чи не шкодить?

Вчені цілого світу проводять досліди над групами людей,

які регулярно проводять певний час біля телевізора, і радять: доросла людина після півторагодинного перегляду фільму, повинна відпочати хоч пів години. Для дітей передшкільного і шкільного віку, час більше обмежений. Дітям можна дозволити дивитися на телевізор не більше за один раз, як 20 хвилин, школярам до одної години, але не частіше як два-три рази на тиждень.

Шкідливо дивитися на екран у цілковитій темноті. Треба тримати світло відчинене над вами або з заду вас.

Відстань від екрана повинна бути у 5-12 разів більшою за екран. Сила звуку повинна бути регульована і не повинна перевищувати 50-60 децибелів.

БУДЬМО САМІ СОБІ ЛІКАРЕМ

У стародавньому Римі середня тривалість життя людей становила 25-30 років. У нашому часі людина в середньому живе 60-70 років, але й це не є межею.

В американській газеті „Дейлі Ворлд” була опублікована анкета виготовлена спеціалістами з питань тривалості життя Робертом Алленом і Шерлі Лінде. На їх думку, така анкета дає можливість визначити приблизну тривалість життя людини, залежно від її способу життя, звичок і місця прожитку. Очевидно, що результат підрахунку не буде остаточним, але мета анкети є, щоб звернути увагу на фактори ризку, що їх часто бере людина і примусити її призадуматися над способом свого життя.

Орієнтною точкою підрахунку є середня тривалість життя людини, у чоловіків 60 і в жінок 70 років.

Що показує анкета дослідів життя?

Якщо ви мешкаєте у місті з населенням понад два мільйони — відніміть два роки життя.

Якщо всі ваші діди й бабусі дожили до 80 років — додайте шість років.

Якщо хтось із батьків помер від серцевого удару у віці до 50 років — відніміть чотири роки.

Якщо один із батьків, брат або сестра у віці до 50 років хворів на рака, або хворобу серця, якщо хтось з них хворіє на діабет з дитинства — відніміть три роки.

Якщо ви одружені, додайте ще п'ять років, якщо ні, від-

німіть по одному року за кожних десять років самотнього життя, починаючи з 25-річного віку.

Якщо ви закінчили вищу освіту, додайте один рік, якщо маєте університетський ступінь — додайте два роки.

Якщо маєте 65 років або більше і продовжуєте працювати — додайте ще три роки.

Якщо постійно працюєте сидячи за столом — відніміть три роки.

Якщо ваша робота вимагає постійних фізичних навантажень — додайте три роки.

Якщо займаєтеся спортом (біг, плавання, теніс тощо) п'ять разів на тиждень хоча б по 30 хвилин — додайте чотири роки; якщо два, або три рази на тиждень — додайте два роки.

Якщо ви спите більше як десять годин на добу — відніміть чотири роки.

Якщо ви маєте зрівноважений характер, легко спілкуєтеся з людьми — додайте три роки.

Чи вважаєте себе щасливим? Якщо так, додайте один рік, нещасливим — відніміть три роки.

Якщо вас оштрафували мінімум один раз за швидку їзду, або і за порушення правил переходу — відніміть один рік.

Якщо викурюєте більше як дві пачки цигарет на день, то відніміть вісім років; до двох пачок — шість років; від половини до однієї пачки — три роки.

Якщо ваша вага на 50 фунтів перевищує норму, відніміть вісім років; 30-50 фунтів — відніміть чотири, 10-30 фунтів — два роки.

Чоловіки яким проминуло 40 років і які регулярно один раз на рік проходять медичний огляд, можуть додати два роки.

Жінки, які регулярно один раз на рік відвідують гінеколога, можуть додати два роки.

Далі в анкеті пропонується зробити поправки на вік:

Якщо вам від 30 до 40 років, додайте два роки.

Якщо вам від 40 до 50 років, додайте три роки.

Якщо від 50 до 70 років, додайте чотири роки.

Якщо вам 70 років, додайте п'ять років.

На підставі анкети виходить, що ви самі є спроможні продовжити ваше життя. Кожен будь собі лікарем.

КАЛЕНДАР У НАРОДНИХ ПРИПОВІДКАХ

СІЧЕНЬ

На Новий Рік прибуде дня на заячий скік.
Якщо на Василя на деревах біло, то буде і в коморі мило.
Коли січень найгостріший, тоді рочок найплідніший.
Тріщи не тріщи — вже минули Водохрепці.
Зима біла та не їсть снігу, а все сіно.
Зимою сонце, як мачуха: світить, а не гріє.
Січень січися, а ти до печі тулися.

ЛЮТИЙ

Місяць лютий гостро кутий.
Питається лютий: Чи ти добре взутий.
На Стрітіння зима з літом стрічається.
Як на Стрітіння капає зі стріхи, то надійся з літа потіхи.
Лиха тому зима, в кого кожуха нема, чоботи ледащо і їсти нема що.
Зимове тепло, як мачушине добро.
В зимі кожухова латка, як рідна матка.
Дми, не дми, — не до Різдва іде, а до Великодня.
Масляниця баламутка: обіцяла масла й сира, та не хутко.

БЕРЕЗЕНЬ

Прийшов марець, — замерз старець.
Казала баба: „Я на марець виставлю палець“, та в марті і замерзла.
На Петра Вериги, розбивають криги.
На Олексі риба лід розбиває, бджола в поле вилітає.
Хто по календареві сіє, той не часто віє.
Весна — наш батько і мати: хто не посіє, не буде збирати.
Весна днем красна, а на хліб пісна.
Весна каже: уроджу, а осінь каже: а я подивлюся.
У великім пості, не ходи у гості.
Як березень без води, буде травень без трави.

КВІТЕНЬ

Квітень з водою, — май з травною.
Теплий квітень, мокрий май, — буде у stodолі рай.
Діду, діду, сій ячмінь, бо вже тій зимі амініь.
Хто землі дає, тому і земля дає.
Виореш мілко, а посієш рідко, то й вродиться дідько.
Не доженеш і конем, що запізниш одним днем.
Птахи з-за моря вертають, плуги з полем розмовляють.
Прийде тиждень вербовий, — бери в дорогу віз дубовий.
Тоді просо засівається, як глухий дуб розвивається.
У погоду і смутний веселим буває.
Степ, луги, гаї — розкоші мої.

ТРАВЕНЬ

Сухий марець, мокрий май, — буде жито наче гай.
Як у маю дощ не впаде, то й золотий плуг нічого не виоре.
Святий Юрій по полю ходить, хліб-пшеницю родить.
До Миколи ніколи не сій гречки, не стрижи овечки.
Як на Юрія дощ і грім, — буде радість людям всім.
На Юрія сіна кинь та й вола закинь.
К Великодню сорочка хоч маленька, аби біленька, а
Різдву хоч сирова, аби нова.
На Юри сховаються в жито кури.

ЧЕРВЕНЬ

Червень тому зелениться, хто роботи не ліниться.
На Зелені Свята літо починається, а на Іллі кінчається.
До Святого Духа не скидай кожуха — і по Святім Дусі не
забувай о кожусі.
Де господар не ходить, там нивка не родить.
Хто в літі гайнує, той в зимі голодує.
З поганої трави не буде доброго сіна.

ЛИПЕНЬ

Наварила й напекла на Івана й на Петра.
Годуй бджолу до Івана, — зробить з тебе пана.
Петрівка — на хліб катівка.
Дочекались Луки: ні хліба, ні муки.
В липні у дворі пусто, а на полі густо.
На святого Прокопа, є на полі вже копа.
У літку дощ іде не там, де ждуть, а там де жнуть, не там
де просять, а там де косять.

СЕРПЕНЬ

У серпні спина мліє, а зерно зріє.
На Іллі — новий хліб на столі.
Спасівка-ласівка, а Петрівка — голодівка.
До Спасівки бджола на пана робить, а в Спасівку на себе.
Прийшов Спас, — держи рукавиці про запас.
Летить літо, мов на крилах.
Прийде літо, то є розмаїто, а прийде зима — нічого нема.
Як прийде Ілля, так наробить у полі гнилля.
У серпні серпи гріють, а вода холодить.
У серпні хліборобові три роботи: і косити, і орати, і сіяти.

ВЕРЕСЕНЬ

Восени і горобець багатий.
Осінь — наша мати: і жебрака нагодує.
Перша Пречиста жита засіває, а друга поливає.
Прийшла друга Пречиста, — взяла комаря-нечиста.
Восени: Обмок як вовк, обкис як лис, а змерз як пес.
Як прийде Пречиста, стане дівка речиста.

ЖОВТЕНЬ

Покрова всю землю листом покрила.
Прийшла Покров, — натопи хату без дров.
Хто сіє по Покрові, — не буде дати що корові.
Прийшла третя Пречиста, — на дворі стало чисто.
Свята Покровонько, Покрий мені головоньку.

ЛИСТОПАД

Кузьма, Демян — Божий коваль: заковує землю морозом.
Іде зима, а кожуха нема.
До Дмитра дівка хитра, а по Дмитрі хоч комин витри.
Як іней на Пилипа, буде овес, як липа.
Святий Юрій приносить літо, а Михайло зиму.
Коли хочеш лози, то в Пилипівку вози.
У Пилипівку день до обіду.

ГРУДЕНЬ

Грудневе тепло, як мачушине добро.
У грудні заяць бідний, а ловець багатий.
Варвара постеле, Сава погладить, а Микола стукне.
Зимова днина така: тень, тень та й минув день.
На святі Катерину, ховайся під перину.
Варвара шматок ночі обірвала, а дня приточила

ВЕЛИКДЕНЬ У РОКАХ 1987-2000

У році	За старим (юліян.) календ.	За новим (григор.) календ.	Різниця
1987	19.IV	19.IV	—
1988 §	10.IV	3.IV	1 тиждень
1989	30.IV	26.III	5 тижнів
1990	15.IV	15.IV	—
1991	7.IV	31.III	1 тиждень
1992 §	26.IV	19.IV	1 тиждень
1993	18.IV	11.IV	1 тиждень
1994	1. V	3.IV	4 тижні
1995	23.IV	16.IV	1 тиждень
1996 §	14.IV	7.IV	1 тиждень
1997	27.IV	30.III	4 тижні
1998	19.IV	12.IV	1 тиждень
1999	11.IV	4.IV	1 тиждень
2000 §	30.IV	23.IV	1 тиждень

§ переступний рік

• О Г О Л О Ш Е Н Н Я •

ПІДТРИМУЙТЕ УСТАНОВИ, ПІДПРИЄМЦІВ І ПРОФЕСІОНАЛІСТІВ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ У НАШІЙ ПРЕСІ
ТА АЛЬМАНАХОВІ

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ

БРАТСЬКО-ДОПОМОГОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

Має 20 родів модерних різнорідних клас життєвого забезпечення: забезпечення на ціле життя, забезпечення до 65 років життя, забезпечення на 20 років. Вивінуване забезпечення після 15 і 20 років платности і в 65-му році життя. Спеціальне ощадностеве забезпечення оплачуване впродовж 20 років, Стипендійна грамота для дітей і молоді оплачувана до 18 років життя, фамілійне забезпечення, ацидентове, термінове, забезпечення з одноразовою виплатою на ціле життя, ануїті, забезпечення платника грамот малолітніх, подвійне забезпечення тощо...

Помірковані рати членських вкладок і високий зворот дивіденди.

Українська Народна Поміч має свої Відділи
в 21 стейтах Америки і 6-ох провінціях Канади

Ukrainian National Aid Association of America

HEAD OFFICE:
925 N. Western Ave.
Chicago, Illinois, USA 60622
Telephone: (312) 342-5102

CANADIAN OFFICE:
140 Bathurst Street
Toronto, Ontario M5V 2R3
Telephone (416) 869-0687

ОБ'ЄДНАНІ УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА

UBA TRADING CO. LTD.

ГОЛОВНЕ БЮРО ТА ГУРТІВНЯ:

300 DWIGHT AVE., TORONTO, ONTARIO M8V 2W7

Tel. 252-2246 - 47 - 48

**ТОВАРИ ПРОДАЄМО ТІЛЬКИ ГУРТОМ
ДО КРАМНИЦЬ.**

МАЄМО НА СКЛАДІ:

**Споживчі товари, тютюнові вироби, солодоші, косметикү,
патентовані ліки.**

ВІДДІЛИ ГУРТІВНІ:

UBA – Cash & Carry

138 Euclid Ave. — Tel. 366-2324

41 Drummond St. — Tel. 252-2120

21 Prescott Ave. — Tel. 656-1921

3543 Danforth Ave. — Tel. 698-1868

*** * ***

ВІДДІЛ UBA ПІД НАЗВОЮ:

HAYDEN MACDONALD (OSHAWA) LTD.

750 FAREWELL AVE., OSHAWA, ONT.

Tel.: 686-2644 & 733-4647

CASH & CARRY — OSHAWA: Tel. 433-1188

У К Р А Ї Н С Ь К А

Б У Д І В Е Л Ь Н А Ф І Р М А

— Б У Д О В А Ф А Б Р И К —

**E. KOST CONSTRUCTION
CO. LTD.**

ORAD LIMITED

KOSTRUBA & SONS INC.

Mississauga, Ontario

**Tel. 270-0070
OR 890-0196**

**КОРИСТАЙТЕ З ВСІХ
ФІНАНСОВИХ УСЛУГ
КРЕДИТОВОЇ СПІЛКИ
„БУДУЧНІСТЬ”**

- БЕЗПЛАТНЕ ЖИТТЄВЕ УБЕЗПЕЧЕННЯ депозитів до суми \$2,000.00
- ГРОШОВІ ПЕРЕКАЗИ І ПОДОРОЖНІ ЧЕКИ
- Дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- Убезпечення (OSDIC) на вклади до суми \$60,000.00
- Безплатна АСЕКУРАЦІЯ ОСОБИСТИХ ПОЗИК до \$10,000.00 на випадок смерти
- МОРТГЕДЖОВІ ПОЗИКИ до суми \$300,000.00
- ТЕРМІНОВІ ДЕПОЗИТИ по дуже конкурентних умовах
- ЕДУКАЦІЙНІ та ПЕНСІЙНІ КОНТА
- РЕЕСТРАЦІЙНІ ПЕНСІЙНІ ПЛЯНИ (RRSP)
- ВОГНЕТРИВАЛІ СКРИНЬКИ для переховування цінних речей
- ЧЕКОВІ КОНТА: — безплатно видрукуємо чеки з Вашим прізвищем і адресою — платимо 4% — всі чеки безкоштовно і без обмежень
- Поради в усіх фінансових справах
- Усі фінансові справи можна полагоджувати поштою

БУДУЙМО НАШЕ МАЙБУТНЄ СЬОГОДНІ!

140 Bathurst Street, Toronto
2253 Bloor Street West, Toronto
4196 Dixie Road, Mississauga
221 Milner Avenue, Scarborough

363-1326
763-6883
238-1273
299-7291

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

ПОШИРЮЙТЕ!

С В І Т Л О

THE LIGHT

ВИДАЮТЬ ОО. ВАСИЛІЯНИ

**ВИХОДИТЬ ЩОМІСЯЦЯ У ВИГІДНІМ
ДО ЧИТАННЯ ФОРМАТІ
З ГАРНОЮ, МИСТЕЦЬКОЮ
ОБГОРТКОЮ.**

ПЕРЕДПЛАТА ТІЛЬКИ \$11.00 РІЧНО

КАЛЕНДАР „СВІТЛА” — \$6.00

ДРУКАРНЯ ОО. ВАСИЛІЯН

**Ваші знайомі чи рідні будуть Вам вдячні
весь рік, коли як Різдвяний дарунок
замовите для них
„СВІТЛО”.**

**виконує сумлінно й за умірковані ціни всякі друкарські
роботи: часописи, журнали, книжки, відозви, афіші, ле-
тучки, канцелярйні друки, коверти, візитівки, весільні
запрошення, друки у двох або й більше барвах, тощо**

Адреса:

THE BASILIAN PRESS

286 LISGAR STREET, TORONTO M6J 3G9 CANADA

TEL. 535-6483

У К Р А Ї Н С Ь К А К Н И Г А Р Н Я

W E S T A R K A

BOOK & GIFT STORE

ВЛАСНИКИ

ОЛЬГА і АНДРІЙ ЧОРНІЇ

” В Е С Т А Р К А ”

2282 Bloor St. W.

Toronto, Ontario

M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

НАЙБІЛЬША В СВІТІ УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ МЕБЛІВ І ДОМАШНЬОГО УСТАТКУВАННЯ,

ЯКА СЛУЖИТЬ УКРАЇНСЬКІЙ ГРОМАДІ ВІД 1953 РОКУ.

**ВЛАСНИКИ МИРОН ГЕРУС З РОДИНОЮ
ЗАПРОШУЮТЬ ВІДВІДАТИ КРАМНИЦЮ,
ЩОБ ПЕРЕКОНАТИСЯ, ЩО ТУТ НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР
МЕБЛІВ, ПО КОНКУРЕНЦІЙНИХ ЦІНАХ
НАЙКРАЩА ЯКІСТЬ. ЗАЙДІТЬ І ПОБАЧИТЕ.**

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

1995 DUNDAS ST. E., MISSISSAUGA L4X 1M1

(1 km W. of Hwy 427)

624-4411

СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКА КРЕДИТІВКА

- ⚙ **БЕЗКОШТОВНЕ ЧЕКОВАННЯ**
- ⚙ **ВИСОКІ ВІДСОТКИ**
- ⚙ **ПРИЄМНА ОБСЛУГА**
- ⚙ **ДЕПОЗИТИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ДО \$60,000.**
- ⚙ **ЖИТТЄВА АСЕКУРАЦІЯ НА ОЩАДНІСТЬ ДО \$2,000.**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА

СВ. МИКОЛАЯ

ВУЛ. БЕЛВУДС 4

ТОРОНТО

ТЕЛ. 366-4529

— Урядові години —

понеділок, вівторок і середа — 11 до 6 веч.

четвер і п'ятниця 11 до 7 веч., субота 9 до 1.30 по пол.

УКРАЇНСЬКА ПЕКАРНЯ THE FUTURE BAKERY

739 Queen Street West

TORONTO, ONTARIO M6J 1G1

TEL. (416) 368-4235 & 233-2713

ВИПІКАЄ

НАЙКРАЩИЙ ХЛІБ

І РІЗНЕ

ДОМАШНЄ ПЕЧИВО

 Доставка до крамниць і домів

ВЛАСНИКИ: РОДИНА ВЖЕСНЕВСЬКИХ

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР
ДЛЯ СЕНЬОРИВ ІМ. СВВ. ПЕТРА І ПАВЛА

СКАРБОРО, ОНТАРІО
☞ Люксові приміщення ☞

☞ Доступні ціни

Дружня атмосфера ☞

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР для СЕНЬОРИВ
— це люксові приміщення для сеньорів з численними
вигодами й обслуговуванням. Тут можете вибрати вповні само-
стійне життя —

А П А Р Т М Е Н Т
або забезпечитися помешканням, опікою і харчуванням

Р Е З И Д Е Н Ц І Я
В одному, чи другому приміщенні будете
ВИ ПАНОМ У СВОЇЙ ХАТІ!

Заїдьте, телефонуйте або пишіть на адресу:

STS. PETER AND PAUL RESIDENCE
221 MILNER AVENUE, SCARBOROUGH, ONT. M1S 4P4

(416) 291-3900

Y. ONYSCHUK & CO. LIMITED **Insurance Brokers – Realtor**

обслуговує у всіх ділянках

А С Е К У Р А Ц І Ї

ЗАГАЛЬНОЇ — домів, підприємств тощо і **ЖИТТЄВОЇ** — особистої і комерційної, включно з груповою і пенсійною та маєтковим плануванням

ТА КУПНА-ПРОДАЖУ НЕРУХОМОСТЕЙ — домів і підприємств, оренда приміщень для підприємств, оцінка нерухомостей у податкових і спадкових справах

2477 BLOOR STREET WEST

TORONTO, ONTARIO

M6S 1P7

Telephone 767-5408

— Професійна обслуга від 1948-го року —

УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

CARDINAL FUNERAL HOMES

366 BATHURST ST. — TEL. 868-1444

92 ANNETTE ST. — TEL. 762-8141

T O R O N T O , O N T A R I O

ВЛАСНИК — ДЖЕЙМС КАРДИНАЛ

Дві капліці до Ваших послуг. ■ Щира, чесна, і солідна обслуга

У К Р А І Н С Ь К А І М П О Р Т О В А Ф І Р М А

FIRCHUK'S TEXTILES AND HOME FURNISHING

— P A R C E L S T O E U R O P E —

HEAD OFFICE:

610 QUEEN ST. WEST, TORONTO, ONT., TEL. 364-5036
M6J 1E3

HAMILTON BRANCH:

293 OTTAWA ST. N., HAMILTON, ONT., TEL. 549-2005

WINNIPEG BRANCH, MANITOBA:

992 MAIN STREET, TEL. 586-7094

- ★ ВИСИЛАЄМО БАНДЕРОЛІ В УКРАЇНУ І ДО ІНШИХ КРАЇН ЄВРОПИ ВАГОЮ ДО 10 ФУНТІВ
- ★ МАЄМО ВЕЛИКИЙ ВИБІР ПО СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІНАХ: КОЖУХИ, ШУБИ, САРДАКИ, ШОВКИ І ВОВНЯНІ МАТЕРІАЛИ З АНГЛІЇ.
- ★ ШКІРЯНИЙ ОДЯГ ДЛЯ ЖІНОК І МУЖЧИН, ВИШИВАНІ БЛЮЗКИ, „АРРОВ” СОРОЧКИ, СТЕНФІЛД БІЛИЗНУ, ДЖІНСИ ТА КЕРАМІКУ.
- ★ ХУСТКИ, НИТКИ ДМЦ, ПОЛОТНА ДО ВИШИВАННЯ ТА МАТЕРІАЛИ.

— Продаємо товар до крамниць по гуртових цінах —

КРЕДИТОВА СПІЛКА „СОЮЗ” – ПОВНІСТЮ ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Запрошуємо Вас познайомитись із нашими фінансовими послугами і вибрати одну з них, яка буде найбільше вигідна Вам. Чекові konta, щадничі konta, Р.Р.С.П., Р.Г.О С.П. (на закуп першої хати), різні позики, грошові перекази, чеки для подорожуючих і багато більше. Ваша Кредитова Спілка має великий вибір фінансових послуг, щоб задоволити Вашу потребу. Розраховуйте на нас із повним довір'ям на позики із найнижчими відсотками і дорадчу обслугову. Ми є Кредитова Спілка „СОЮЗ”, яка є повністю до Ваших послуг. Звертайтеся до нас за всіма Вашими фінансовими потребами.

**SO - USE
CREDIT UNION**

**2299 Bloor Street West, Toronto
406 Bathurst Street, Toronto, Ont.**

**M6S 1P1 • (416) 763-5575
M5T 2S6 • (416) 363-3994**

УКРАЇНСЬКА НАРОДНЯ КАСА В МОНТРЕАЛІ

*Це фінансова установа,
що дає своїм членам найкращі умови:*

- ★ В Українській Народній Касі Ви одержите найвищі відсотки від своїх ощадностей
- ★ УНКаса уділяє гіпотечні і звичайні позички на догідних умовах
- ★ Вклади з уділами до висоти \$2,000.00 є заасекуровані на кошт УНКаси, тому користайте з услуг своєї установи.

Урядові години Централі:

понеділок до середи . від 10 до 6 ввеч.

четвер і п'ятниця ... від 10 до 7 ввеч.

субота від 9 до 12 в пол.

3250 BEAUBIEN EST, MONTREAL, P.Q. H1X 3C9

3960 ST. LAWRENCE BLVD., MONTREAL H2W 1Y3

СТАНІЦЯ РОЗЕМОНТ:

Приміщення церкви Успіння Божої Матері
6185-10 Ave. Роземонт

СТАНІЦЯ ЛЯШІНІ:

Приміщення церкви св. Василя Великого
875 Провост вул. Ляшіні

ЄДИНА В ТОРОНТІ УКРАЇНСЬКА

COMMUNITY TRUST COMPANY LIMITED

2271 Bloor Street West

TORONTO, ONTARIO, CANADA M6S 1P1

T e l. 7 6 3 - 7 3 3 3

приймає вклади і ощадності, платить найвищі відсотки,
уділяє особисті і мортгеджові позики, приймає і реєструє
пенсійні плани.

Полагоджує всі банкові операції

Завідує спадками і довіреннями (Траст)

НАЙБІЛЬША В КАНАДІ УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ЗАПАСОВИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ЧАСТИН
ТА ВЖИВАНИХ АВТ

NORTH QUEEN AUTO PARTS LTD.

70 North Queen St., Toronto, Ont.

Тел.: 233-5801

Власники:

РОДИНА СЕМБАЙ

УКРАЇНСЬКА ФІРМА

SKIRA & ASSOCIATES LTD.

CONSULTING ENGINEERS

ВЛАСНИКИ:

ЗЕНОН СКИРА і РОМАН КЕРКУШ

262 BURNHAMTHORPE RD. WEST

MISSISSAUGA, ONTARIO L5B 2C2

Tel. (416) 276-5100

DISTRIBUTORS OF
QUALITY EUROPEAN MEATS

451 SIMCOE ST. S.
TAUNTON Sq.
OSHAWA, ONT.

**A FAMILY SUCCESS
STORY
WHERE YOU GET THE FRESHEST
PRODUCT AT THE PRICE**

- **PARTY TRAYS**
- **OVER 75 VARIETIES OF EUROPEAN STYLE MEAT**
- **GUARANTEED TENDER — CHOICE CUT BEEF**
- **FRESH POULTRY — FRESH PORK — EUROPEAN BREAD**

**TAUNTON SQ.
571-1446**

**SIMCOE ST.
723-1602**

**НАШЕ ЗАВДАННЯ
ДОПОМАГАТИ ВАМ І ВАШІЙ РОДИНІ, НАШІЙ
ГРОМАДІ
ТА ПІДДЕРЖУВАТИ УКРАЇНСЬКУ КУЛЬТУРУ**

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В ТОРОНТІ

КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ФІНАНСОВИХ УСЛУГ:

- ★ Позички на всі потреби
 - ★ Персональний відкритий кредит на ваші видатки
 - ★ Перші і другі моргеджі
 - ★ Ощадності
 - ★ Термінові депозити
 - ★ Р.Р.С.П.
 - ★ Чотири автоматичні касири
 - ★ Корисні умови на вкладах і позичках
-

INQUIRE ABOUT ALL OUR SERVICES

**Ukrainian (Toronto)
Credit Union Ltd.**

295 College St., Toronto
2397 Bloor St. W., Toronto
3635 Cawthra Rd., Mississauga
225 The East Mall, Etobicoke

Tel: 922-1402
Tel: 762-6961
Tel: 276-0468
Tel: 233-1254

SERVING THE UKRAINIAN COMMUNITY

SIPCO OIL LIMITED

STEVE KISIL

An All-Canadian Independent Oil Company
SIPCO is quality and service

- Fuel Oil
- Domestic, Commercial
- Automatic Delivery
- Stove Oil
- Diesel
- Gas
- Furnace Installations
- Oil & Gas & Electric
- 24 Hour Service
- Central Air Conditioning
- Humidifiers
- Air Cleaners

SALES and **SERVICES**

TRUST OUR KNOWLEDGE ABOUT HEATING!

OSHAWA 728-5138

183 Bloor Street East Oshawa, Ontario, Canada L1H 3M3

КРЕДИТОВА СПІЛКА

St. Mary's (Toronto) Credit Union Limited

832 Bloor St. W. (near Shaw St.), Toronto, Ont. M6G 1M2

Tel.: 537-2163

Ділові години:

Від понед. — чет. 9:30 — 5:30

п'ятн. — 9:30 — 7:30

суб. — 10:00 — 1:00

В цих годинах Кредитова Спілка приймає протягом цілого дня всі аплікації на позички

УКРАЇНСЬКА ХАРЧОВА КРАМНИЦЯ

"JANETTE IGA" FOOD MARKET

405 JANE STREET, TORONTO, ONTARIO

Telephone 766-0812

ВЛАСНИКИ — МИКОЛА і ЯРОСЛАВА ІГНАТОВИЧІ

I. G. A.

П. БОЖИК і СТ. СТАНЬКО

Харчові крамниці:

1094 ST. CLAIR AVENUE WEST —

2295 BLOOR STREET WEST —

1104 KING STREET WEST — TORONTO, ONTARIO

КЕРАМІКА СТУДІО

355 JANE St., Toronto, Ont. M6S 3Z3 Tel. 763-2814

ВЛАСНИКИ: РОДИНА МИКИТИН

В крамниці можна набути кераміку власного виробу, фарби, щітки, сирівець, мистецькі приладдя, ікони, картини, тканини та крайки. Постійно маємо в продажу найвищої якості краски до писанок і всі необхідні прилади.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

А Р К А

- Книжки, журнали, часописи, шкільне і бюрове приладдя
- Різьби, вишивки, нитки, панама, грамофонні платівки
- Машинки до писання,

575 Queen St. W. Toronto, Ont. Tel. 366-7061
M5V 2B6

УКРАЇНСЬКА ХАРЧОВА КРАМНИЦЯ

NATIONAL I.G.A SUPERMARKET

970 COLLEGE ST. — TORONTO, ONT. — TEL. 536-3449

УКРАЇНСЬКА ФІРМА

КУПНА І ПРОДАЖУ РЕАЛЬНОСТЕЙ

BABY POINT REAL ESTATE LTD.

2323 Bloor St. West, Suite 218, Toronto, Ontario M6S 4W1

Telephone 763-2548

Власник фірми:

МИХАЙЛО ГЕНЯГА

Відомий українській громаді продавець реальностей на протязі довгих років. У потребі купна чи продажу реальности, запрошуємо зайти до бюро або зателефонувати: **763-2548.**

DESIGN ALUMINUM INDUSTRIES Limited

3195 LENWORTH DRIVE

TEL. 625-2740

M. KOPYSTANSKY UKRAINIAN ART CERAMIC CENTRE

2388 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, CANADA
RES. 763-1000 BUS. 766-6691

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА ФІРМА
О П А Л О В О І О Л И В И**

FUEL LTD.

737 DOVERCOURT RD.
TORONTO, ONT. M6H 2W7

Tel. 536-3551

 24-ГОДИННА СОЛІДНА ОБСЛУГА

MAYKUT HARDWARE STORE

Gifts • China • Paints • Plumbing & Electrical Supplies

682 QUEEN ST. W. - TORONTO, ONTARIO - PHONE 363-1520

Коли хочете купити домашнє знаряддя, то заходьте до нас.

Продаємо по поміркованих цінах

Ніна і Тарас Парченко

ARKA SHOES

2218 Bloor St. West, Toronto, Ont., corner Runnymede & Bloor

Великий вибір взуття — жіночого, чоловічого та дитячого.

Імпортованого з Німеччини марки „Саламандра”, Франції, Італії та найкращого канадського виробу.

ЦІНИ ПОМІРКОВАНІ

ВЛАСНИК — Т. ГРУБИЙ

ТЕЛЕФОН 763-1851

JENNIE'S FLOWER SHOP

ВЛАСНИКИ — БОГДАНА І ІВАН ІГНАТОВИЧІ

Tel. 766-0813 — 3316 Dundas St. West (at Runnymede)

Toronto, Ontario M6P 2A4

PARKWAY AUTO BODY REPAIRS

1974 DUNDAS ST. W.

TELEPHONE 531-1227

Направляємо знищені авта, виконуємо механічну працю

РОБОТА СОЛІДНА

ВЛАСНИК — А. ПРЕДКО

Т Р И З У Б

TRIDENT-ALBERTA FUEL OIL

260 Jane St., Toronto, Tel. 763-5312

ВЛАСНИКИ: РОДИНА ПАНЬКІВ

— Доставка оливи і фахова безплатна обслуга —

MC DAIRY CO. LTD.

212 MAVETY ST., TORONTO, ONT., TEL. 766-6711

ПРОДАЄМО КВАСНУ СМЕТАНУ, СИР, ГУСЛЯНКУ,
ЙОГУРТ, ФРУТ ЙОГУРТ, МАСЛО І СИР

НАЙКРАЩІ М'ЯСНІ ВИРОБИ РІЗНИХ СОРТІВ
МОЖНА НАБУТИ В

Superior Sausage and Meat Products Co. Ltd.

1004 DUNDAS ST. W. — TORONTO — TEL. 531-8422

Продаємо тільки першоякісне м'ясо та відомі в Торонті
й околиці зі своєї якості і смаку м'ясні вироби.

Durie Meat Products & Delicatessen

Крамниця м'ясних і споживчих товарів. Мистецькі вироби

2302 Bloor St. West, Toronto, Ont., Tel. 762-4956

ВЛАСНИКИ: СТЕПАН і ОЛЬГА МОЦЯК

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

BLOOR TRAVEL AGENCY

ВЛАСНИКИ: МАРКІЯН КОГУТ ТА ІГОР КУРИЛІВ

1190 BLOOR STREET WEST (near DUFFERIN)

Toronto, Ontario M6J 1E9

TEL. (416) 535-2135 & 535-2136

О Р Г А Н І З У Є :

- всякого роду подорожування по всьому світі
- спровадження рідних на постійне перебування або на візити
- продаж квитків на всі літунські, корабельні та автобусні лінії
- нотаріальні завірення документів; особистих, спадкових і т. п.
- переклади з різних мов

НЕ ЙДИ, НЕ ШУКАЙ ЧУЖИХ СОБІ БЮР,
БО НАЙКРАЩЕ ОБСЛУЖИТЬ „АГЕНЦІЯ БЛЮР”!

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖІ

ASTRO TRAVEL SERVICE

2206 BLOOR ST. WEST, TORONTO, ONT. M6S 1N4

Tel. 766-1117

IONA SQUARE, 1585 MISSISSAUGA VALLEY BLVD.

MISSISSAUGA, ONT. — TEL. 270-4111

Prestige Woodcraft Ltd.

3471-75 DUNDAS ST. WEST, TORONTO, ONT. M6S 2S5

TELEPHONE: 766-2929

Кухонні кабінети — Туалети — Меблі

Крамничне устаткування

С. Пелех

Г. Сукмановський

А. Л. Баверс

ПАВИЧ

М'ЯСАРНЯ І КРАМНИЦЯ СПОЖИВЧИХ ТОВАРІВ

809 QUEEN ST. WEST, TORONTO, ONT. TEL. 364-0658

УКРАЇНСЬКА КРАМНИЦЯ

ANNETTE FOOD MARKET

238 Annette Street, Toronto, Ontario, Telephone 767-8011

ВЛАСНИКИ — О. і П. КАВУНИ

АПТЕКА МЕДВІДСЬКИХ

SANITAS PHARMACY

546 Queen St. West, Toronto, Ontario, Tel. 363-3746

WEST END MEDICAL PHARMACY

O. E. Dzulynsky, B.Sc.Pharm. O. G. Chabursky, B.Sc.Pharm.

2199 BLOOR ST. WEST, TORONTO, ONT. M6S 1N2

Tel. 769-1717 & 769-3674

ОРКЕСТРА

DIAMOND MUSIC AGENCY A. F. of M.

Mr. S. SOBOLEWSKI

НА ФЕСТИВАЛІ, КОНЦЕРТИ, ЗАБАВИ, ВЕСІЛЛЯ І Т. Д.

37 Warren St., Hamilton, Ont., Canada L9A 3C7

Tel. (416) 385-8332

OVER
30

YEARS OF
SERVICE

OVER
30

YEARS OF
SERVICE

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
R. CHOLKAN & CO. LIMITED,
REALTOR

REAL ESTATE ● APPRAISALS

EXECUTIVE OFFICES

527 Bloor Street West, Toronto, Ontario M5S 1Y5 (416) 532-4404

METRO BRANCHES

Central 527 Bloor Street West, Toronto, Ontario M5S 1Y5
(416) 532-4404

West 2336 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1P3
(416) 763-5555

Etobicoke 5302 Dundas Street West, Etobicoke, Ont. M1B 1B2
(416) 236-2666

Out-of-Town Branch

Main Street, Port Sydney, Ont. P0B 1L0
(705) 385-2983

ЗАГАЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ

CHOLKAN INSURANCE BROKERS
LIMITED

GENERAL INSURANCE

5302 Dundas St. West, Etobicoke, Ont. M1B 1B2
(416) 763-5666

АРАНЖУВАННЯ МОРТГЕДЖІВ

DIXDALE INVESTMENTS LIMITED

MORTGAGES

527 Bloor Street West, Toronto, M5S 1Y5
(416) 532-4404

OVER 200 REPRESENTATIVES TO SERVE YOU

SIPCO OIL LIMITED

83 SIX POINT ROAD

TORONTO, ONTARIO M8Z 2X3 — TEL. 232-2262

SIPCO — OSHAWA

183 BLOOR ST. E., OSHAWA, ONT. L1H 3M3

— TEL. 728-5138

1. Доставляє найкращої якості опалову оливу та дає безкоштовне чищення печей і обслугу для покупців, в Торонті.
2. Вкладає нові оливні печі (форнеси).
3. Вкладає прилади для зволоження повітря („гюмідифайрс”).

● 24-ГОДИННА ОБСЛУГА ●

ТЕЛЕФОНУЙТЕ ВДЕНЬ І ВНОЧІ

232-2262

REALTY
2001
INC.

762-2003

HEAD OFFICE
568 ANNETTE ST.
TORONTO, ONT.
M6S 2C2

— **RESIDENTIAL** —
— **COMMERCIAL** —
— **INVESTMENT** —
— **REAL ESTATE** —
MORTGAGE & BUSINESS
BROKERAGE

**МОДЕРНА УКРАЇНЬСЬКА ФІРМА КУПНА І ПРОДАЖУ
РЕАЛЬНОСТЕЙ. ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ. АРАНЖУ-
ВАННЯ, КУПНО І ПРОДАЖ МОРТГЕДЖІВ**

**ЯКЩО ВИ ХОЧЕТЕ ПРОДАТИ ВЛАСНУ ХАТУ ЧИ ПІД-
ПРИЄМСТВО ПОКЛИЧТЕ ФІРМУ „РІЛТИ 2001”, ЯКА
ВАМ В ЦЬОМУ ДОПОМОЖЕ.**

**ЯКЩО ВИ ПЛЯНУЄТЕ КУПИТИ ДЛЯ СЕБЕ ХАТУ ЧИ
ЯКУСЬ ІНШУ РЕАЛЬНІСТЬ ЗВЕРНІТЬСЯ В ЦІЙ СПРАВІ
ЗА ПОРАДОЮ ДО НАС А МИ ВАС ДУЖЕ РАДО ОБСЛУ-
ЖИМО.**

ПАМ'ЯТАЙТЕ НАШ РІДНИЙ КЛИЧ:

СВІЙ ДО СВОГО, ПО СВОЄ!

ARGUS BUSINESS CONSULTANTS

ФАХІВЦІ У: БУХГАЛЬТЕРІЇ (ACCOUNTING)

КНИГОВОДСТВІ (BOOKKEEPING)

ПОДАТКАХ (INCOME TAX)

Tel. 276-2121

COURTESY CHEVROLET - OLDSMOBILE LTD.

1635 THE QUEENSWAY TORONTO, ONT. M8Z 1T9
TEL. 255-9151

Роман Тисяк

Перед тим, поки Ви купите авто, перевірте ціни і зайдіть до нас за порадою.

Я РАДО ПОСЛУЖУ ВАМ ПРИ ВИБОРІ АВТА. При тому впевняю Вас, що заощадите на цьому кількасот доларів.

ДИМ: 767-8175

УКРАЇНСЬКИЙ ЧОРНОМОРСЬКИЙ ДІМ

455 Welland Ave.

St. Catharines, Ont. L2M 5V2

РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНІ ЗАЛІ

НА КОНЦЕРТИ, СВЯТКУВАННЯ, ВИСТАВИ,

ВЕСІЛЬНІ ГОСТИНИ І Т. П.

НА ВАШЕ БАЖАННЯ І ЗА ВАШИМ ВИБОРОМ

ПРИГОТОВЛЯЄМО НА ГОСТИНУ

ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ

ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN BLACK SEA HOME

455 WELLAND AVE., ST. CATHARINES

ONT., L2M 5V2

TEL.: 682-6531

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В СТ. КЕТЕРИНС
UKRAINIAN (ST. CATHARINES) CREDIT UNION

118 Niagara Street — St. Catharines, Ontario, L2R 4L4

Phone: 684-5062

Приймає вклади, уділяє позички особисті і мортгеджові,
асекуровані до \$15.000.

На випадок смерті родина не сплачує позички згідно з
законом Кред. Спілок.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:

Понеділок, вівторок і середа від 10:00 — 5:00 ввечері

Четвер і п'ятниця від 10:00 — 6:00 ввечері

Субота від 9:00 — 1:00 по пол.

Кредитовий Комітет урядує кожного вівтірка
від год. 7:00 — 8:30 веч.

А С Е К У Р А Ц І Я

ЖИТТЄВА — АВТА — ХАТИ — ПІДПРИЄМСТВА

ТА ІНШЕ

DEPENDABLE INSURANCE
BROKERS LTD.

2490 Bloor St. West, Suite 403, Toronto, Ont. M6S 1B4

ІВАН ЦЕРКОВНИК — ПРЕЗИДЕНТ

Telephone: 762-8304/5/6

КРЕДИТОВА СПІЛКА

„ПОСТУП—ВІРА”

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ ТА КОРИСТАЙТЕ З НАШИХ ПОСЛУГ
ВИМІНА ЧЕКІВ — ОПЛАТА МІНІМАЛЬНА

Урядові години:

Від понеділка до четверга: 10 вранці — 5:30 по пол.

В п'ятницю: 10 вранці — 6:00 ввечері

В суботу: 9:30 вранці — 12:00 в полудне

“PROGRESS-VERA” CREDIT UNION LTD.

627 Selkirk Avenue, Winnipeg, Manitoba R2W 2N2

Tel. 589-7849 & 586-7715

CENTRAL PRODUCTS

&

FOODS LTD.

“Famous Products”

МАРКА ЗНАНОЇ КОВБАСИ

630 NAIRN AVENUE, WINNIPEG, MAN. PH. 667-3855

Управитель Я. ДЕРЖКО

КРАМНИЦЯ ДОБІРНИХ М'ЯСНИХ ВИРОБІВ

M. & S.

915 MAIN STREET

WINNIPEG, MANITOBA

Tel. 942-4924

Управитель

ВОЛОДИМИР КОСТЮК

Єдине українське похоронне заведення у Вінніпегу

KORBAN FUNERAL CHAPEL

907 MAIN STREET WINNIPEG, MAN.

Tel. 956-2193

ВАКАЦІЇ НА ФЛґОРИДІ

BEACHCOMBER APARTMENTS

330 — 85th STREET, MIAMI BEACH, FLA., USA 33141

Tel. 305--865-2291

У К Р А І Н С Ь К Е

ФОТО ЗАВЕДЕННЯ

В ЕДМОНТОНІ

**ALPHA
PHOTO**

10562 - 97th Street
EDMONTON, ALTA.
T5H 2L2

Власники:

ЯРОСЛАВ І ТЕТЯНА
ФЕДОРІВ

ДІМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ім. Ген. Тараса Чупринки-Романа Шухевича

9615-153 Ave. Едмонтон, Альберта

Винаймаємо залі на весілля, бенкети і т. п. із солідною кухонною обслугою.

Просимо телефонувати на число телефону: 478-4881
(після 7:00 год. вечора).

Дирекція

УКРАЇНСЬКА ФІРМА М'ЯСНИХ ВИРОБІВ
В ЕДМОНТОНІ

CENTRAL ALBERTA MEAT CO. LTD.

12165 FORT ROAD

EDMONTON, ALBERTA

479-1714 — Телефон — 477-1714

ПОРУЧАЄМО ШАНОВНИМ ПОКУЦЯМ СМАЧНІ
ЕВРОПЕЙСЬКІ І КАНАДСЬКІ М'ЯСНІ ВИРОБИ,

ЯК:

ЧАСНИКОВА КОВБАСА, КІЛЬКА РОДІВ ШИНКОВИХ
КОВБАС, САЛЯМІ, САЛЬЦЕСОНИ, ПАШТЕТИ,
ДОМАШНЬОГО ВИРОБУ ШИНКИ, ВУДЖЕНИНУ І Т. П.

ЗАВЖДИ МАЄМО НА СКЛАДІ
ВЕЛИКИЙ ВИБІР СВІЖОГО М'ЯСА
ДОСТАВЛЯЄМО ЗАМОВЛЕННЯ ДО ХОЛОДИЛЬНИКІВ

Питайте за нашими товарами в крамницях по цілій Аль-
берті, або зайдіть до нашої власної крамниці під повище
поданою адресою і переконайтеся самі про великий ви-
бір товарів, помірковані ціни та ввічливу обслу́гу.

ДОСТАВЛЯЄМО ДО КРАМНИЦЬ

ПО ГУРТОВИХ ЦІНАХ

**УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА
В ЕДМОНТОНІ
Ukrainian (Edmonton) Credit Union Ltd.**

**В ЕДМОНТОНІ ЛИШЕНЬ ОДНА
УКРАЇНСЬКА ФІНАНСОВА ІНСТИТУЦІЯ**

ЗАЙДІТЬ ДО НАС

**● THE ONLY UKRAINIAN FINANCIAL INSTITUTION ●
IN EDMONTON**

MAIN BRANCH

ST. MICHAEL'S BRANCH

10850 - 97th Street

7404 - 139 Avenue

(403) 429-1431

(403) 473-6911

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

В ЕДМОНТОНІ

В НАШІЙ КНИГАРНІ МОЖЕТЕ НАБУТИ:

- Найбільший і найкращий вибір українських книжок.
- Великий вибір українських платівок і касет.
- Різного роду полотна до вишивання і нитки ДМЦ.
- Матеріали до українських танцювальних строїв, плахти, пояси, обшиття, ленти, вінки, і т.п.
- Стінні календарі.
- Прибори до писання писанок.

Висилаємо безплатні каталоги:

Книжок — Платівок — Приборів до писанок —
Календарів

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 1640

10215—97 Street

Tel. 422-4255

Edmonton, Alberta, Canada T5J 2N9

Висилка „Бандеролів” в Україну як рівнож продаж різних галантерейних виробів по доступних цінах.

Власник МИХАЙЛО СВИСТУН

10219 — 97 Стр.

Едмонтон, Альберта T5J 0L5

Тел.: 422-5693

Увага!

КАЛГАРИ

Увага!

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА В КАЛГАРАХ

UKRAINIAN (CALGARY) SAVING & CREDIT UNION LTD.
6948 LIVINGSTONE DR. S. W., CALGARY, ALTA.

Заохочуємо Вас складати свої ощадності у своєму фінансовому підприємстві.

- У своїй спілці одержите високі відсотки і безплатну асекурацію до \$2,000.
- Можете також одержати догідну позику, які забезпечені до висоти \$10,000.

Години урядування:

кожного вівторка і п'ятниці від год. 7-ої до 9-ої ввечері

ДИРЕКЦІЯ

Leyden's & BOW VALLEY Crematorium
FUNERAL HOME LTD.
"Chapel of Remembrance"

(Owned and Operated by LEYDEN'S Funeral Home Ltd.)

Services at Prices to Accommodate
Families in all Financial Circumstances

Offering Various Cremation Services
to Meet Your Personal Needs

304 - 18th Avenue S.W., Calgary — 228-4422
Claresholm — 625-3212

WHOLLY CANADIAN FAMILY OWNED & OPERATED
Serving Calgary Area Since 1930

КРЕДИТ КАРТКА "VISA" У КАСІ САМОПОМІЧ

САМОПОМІЧ
дає Вам певні банкові услуги

КАСА „САМОПОМІЧ“ ЧІКАГО
Є ВАШИМ УКРАЇНСЬКИМ БАНКОМ

SELFRELIANCE FEDERAL CREDIT UNION

2351 W. Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622 Tel. (312) 489-0520

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

**1-й УКРАЇНСЬКИЙ ФЕДЕРАЛЬНИЙ
ЩАДНИЧИЙ БАНК
«ПЕВНІСТЬ»**

**ВСЕСТОРОННЯ БАНКОВА
ОБСЛУГА**

Щадіть, позичайте та полагоджуйте всі свої банкові потреби у найбільшій українській фінансовій установі

Ощадності забезпечені федеральним агентством до висоти 100 тисяч дол.

**1ST SECURITY FEDERAL
SAVINGS BANK**

932 - 936 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 772-4500

2166 Plum Grove Road Rolling Meadows, IL 60008 (312) 991-9393

DRIVE UP CASH STATION® WALK UP
820 N. Western Avenue Chicago, IL 60622 (312) 276-4144

„ДЕЛЬТА ІМПОРТ”

МАРІЯ ЛЕЩУК і ІРЕНА БОДНАР

— власники —

Зайдіть до нашої крамниці, де зможете набути дарунки на різні okazji, і також вибрати товар на посилки в Україну. На складі у нас є трипільська і гуцульська кераміка, кришталь, образи, платівки, ікони, найновіші книжки, дереворізьба, матеріали і нитки до вишиття, хустки вовняні і шовкові, светри і т. п.

DELTA IMPORT COMPANY

2242 W. Chicago Ave.

Chicago, IL 60622

(312) 235-7788

ІВАН ТЕЛЬВАК — ВЛАСНИК

М'ЯСАРНІ І ХАРЧОВОЇ КРАМНИЦІ

MIDWEST FOOD MARKET

941 N. WESTERN AVENUE

CHICAGO, ILL. 60622

TEL. HU 6-7174

Єдине кооперативне підприємство на американському
терені під назвою
УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ КООПЕРАТИВНЕ ТОВАРИСТВО

„САМОДОПОМОГА”

В ЧІКАГО

що провадить харчову крамницю в Чікаго та літню відпочинкову
оселю в Равнд Лейку, Іл. Адреса Кооп. „Самодопомога”:

“SAMODOPOMOHA”

2204—06 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622

Tel. 252-2793

ВАСИЛЬ ДМИТРАШ — ВЛАСНИК ПЕКАРНІ

ANN'S BAKERY

2158 West Chicago Avenue & 2601 W. Iowa St.

Chicago, Ill. 60622

Tel. EV 4-5562

Губиться мова... Тратиться Народ...

ДРУКУЙТЕ ПО=УКРАЇНСЬКИ !

ВИКОНУЄМО ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ:

Книжки ♦ Журнали ♦ Листочки ♦ Шкільні матеріали
Білетки ♦ Афіші ♦ Програмки ♦ Стрічки
Фірмові друки ♦ Візитівки ♦ Образці

*Наша спеціальність — гравіровані весільні запрошення
з українськими зображеннями.*

Trident Associates Printing
P. O. Box 614
Buffalo, New York 14240

Українська Друкарня
„ТРИЗУБ”
у Бюфало, Нью Йорк

Phone: 716-691-8404

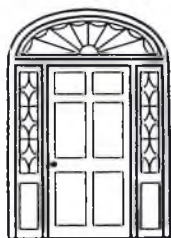
UKRAINIAN PRINTERS

Personal and Commercial Printing:

Books ♦ Journals ♦ Newsletters ♦ Educational Material
Tickets ♦ Posters ♦ Program Books ♦ Ribbons
Office Forms ♦ Business Cards ♦ Memorium Cards

Our Specialty:

Engraved wedding invitations with Ukrainian designs.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА БАРРІНГТОН

ДРУКУЄМО ПО УКРАЇНСЬКИ
І ПО АНГЛІЙСЬКИ!

Виконуємо всякі друкарські роботи:

Книжки ● Журнали ● Летючки

Шкільні матеріали ● Білет

Афіші ● Програмки ● Стрічки

Фірмові друки ● Візитівки ● Образці

Наша спеціальність — весільні запрошення з українськими vzорами. Ми також друкуємо вже новою методою в чотирьох кольорах.

За ближчими інформаціями тел.: 629-1240.

BARRINGTON
PRINTING & LITHOGRAPHY
4995 TIMBERLEA BLVD., UNIT 6
MISSISSAUGA, ONTARIO
L4W 2S2

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

83-85 CHRISTIE ST., TORONTO, ONT. M6G 3B1

РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНІ ЗАЛИ

НА КОНЦЕРТИ, СВЯТКУВАННЯ, ВИСТАВИ,

ВЕСІЛЬНІ ГОСТИНИ І Т. П.

НА ВАШЕ БАЖАННЯ І ЗА ВАШИМ ВИБОРОМ

ПРИГОТОВЛЯЄМО НА ГОСТИНУ

ХАРЧІ І НАПИТКИ З ПОВНОЮ ОБСЛУГОЮ

❧ ВСІ ПРИМІЩЕННЯ ОХОЛОДЖУВАНІ ❧

Дуже вигідний доїзд підземкою і автобусами

Пишіть або телефонуйте:

UKRAINIAN CULTURAL CENTRE

83-85 CHRISTIE ST., TORONTO, ONT. M6G 3B1

Tel. (416) 531-3610

НОВИЙ ПОЧИН УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО
ЦЕНТРУ — ОСНУВАННЯ ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО
МУЗИЧНОГО ІНСТИТУТУ ІМ. МИКОЛИ ЛИСЕНКА.

ДЕРЖАВНІ СВЯТКОВІ ДНІ КАНАДИ

● Велика п'ятниця. ● Новий рік — 1 січня. ● Великодній понеділок. ● День Вікторії — 18 травня. ● Народини монарха — дату проголошується. ● День Канади — 1 липня. ● День праці — перший понеділок вересня. ● День подяки — другий понеділок жовтня. ● День прослави поляглих — 11 листопада. ● Різдво Христове — 25 грудня.

АМЕРИКАНСЬКІ ДЕРЖАВНІ СВЯТА

● 1 січня — Новий рік. ● 16 лютого — День народин Джорджа Вашингтона. ● 25 травня — День прослави поляглих („Меморіял Дей”). ● 4 липня — Свято самостійности. ● 7 вересня — День праці. ● 12 жовтня — День Колумба. ● 11 листопада — День воєнних ветеранів. ● 26 листопада — День подяки. ● 25 грудня — Різдво Христове.

МІРИ ДОВЖИНИ

В Канаді впроваджено метричну систему. Для ознайомлення читачів подаємо канадські і європейські міри, ваги і т. п.

Канадські:

1 миля — 1,760 ярдів — 5,280 стіп
1 ярд — 3 стопи — 36 цілів
1 стопа — 12 цілів

Європейські:

1 кілометр — 1,000 метрів
1 метр — 100 сантиметрів
1 сантиметр — 10 міліметрів

При переміні канадських мір на європейські і навпаки:

1 миля — 1.60935 кілометра — 1,609.35 метрів.
1 ярд — 0.9144 метра — 91.44 сантиметрів — 914.4 міліметрів.
1 стопа — 30.48 сантиметрів — 304.8 міліметрів.
1 кілометр — 0.62137 милі — 1,093.61 ярдів — 3,280.84 цілів.
1 метр — 1.09361 ярда — 3.28084 стопи — 39.3701 цілів.
1 сантиметр — 0.3937 цяля.

ТЕМПЕРАТУРА ЗА ТРЬОМА СИСТЕМАМИ

Реомір	Цельсій	Фаренгайт	
80°	100°	212°	пункт кипіння води
76	95	203	
72	90	194	
68	85	185	
63.1	79.9	174	
60	75	167	пункт кипіння алькоголю
56	70	158	
52	65	149	
48	60	140	
44	55	131	
42.2	52.8	127	
40	50	122	
36	45	113	
33.8	42.2	108	
32	40	104	
29.3	36.7	98	температура людської крові
28	35	95	
25.3	32.2	90	
24	30	86	
21.3	26.7	80	
20	25	77	
16	20	68	
12.4	15.3	60	
10.2	12.8	55	
8	10	50	
5.8	7.2	45	
4	5	41	
1.3	1.7	35	
0	0	32	пункт замерзання води
— 0.9	— 1.1	30	
— 4	— 5	23	
— 5.5	— 6.7	20	
— 8	— 10	14	
— 9.8	— 12.2	10	
— 12	— 15	5	
— 14.2	— 17.8	0	
— 16	— 20	— 4	
— 20	— 25	— 13	
— 24	— 30	— 22	
— 28	— 35	— 31	
— 32	— 40	— 40	

МІРИ ПОВЕРХНІ

Канадські:

- 1 фарма — 160 акрів
- 1 акр — 4,840 квадратних ярдів
- 1 кв. ярд — 9 квадратних стіп
- 1 кв. стопа — 144 квадратні цілі

Европейські:

- 1 гектар — 10,000 кв. метрів
- 1 морг — 5,754.6 кв. метрів
- 1 кв. метр — 10,000 кв. сантиметрів
- 1 кв. сантиметр — 100 кв. міліметрів

Або при заміні європейських на канадські:

- 1 гектар — 2.471 акра — 11,960 ярдів
- 1 морг — 1.397 акра — 6,752.5 кв. ярдів — 60,772.5 кв. стіп.
- 1 кв. метр — 1.196 кв. ярда — 10,764 кв. стіп — 1,550.016 кв. цілів.
- 1 кв. сантиметр — 0.155 кв. цяля.

Заміна канадських на європейські міри поверхні:

- 1 фарма — 64.75 гектарів — 112.5 моргів.
- 1 акр — 0.404 гектара — 0.703 морга — 4,047 кв. метрів.
- 1 кв. ярд — 0.83613 кв. метра.
- 1 кв. стопа — 929.03 кв. сантиметрів.
- 1 кв. цяль — 6.41516 кв. сантиметрів.

МІРИ ВАГИ

В Канаді:

- 1 унція — 16 драм
- 1 центнер — 100 фунтів
- 1 фунт — 16 унцій

В Європі:

- 1 тонна — 10 центнерів
- 1 центнер — 100 кілограмів
- 1 кілограм — 100 декаграмів
- 1 декаграм — 10 грамів

Або при заміні канадських на європейські:

- 1 тонна (канад.) — 0.907 тонни (європ.) — 9,07185 центнерів — 907.185 кілограмів.
- 1 центнер (канадський) — 0.453 центнера (європ.) — 45.359 кілограмів.
- 1 фунт — 0.45359 кілограма — 45.359 декаграмів.
- 1 унція — 2.835 декаграмів — 28.35 грамів.
- 1 драм — 1.77 грамів.

МІРИ ОБ'ЄМУ

Міри шливких тіл

Канада:

- 1 гальон — 4 кварта
- 1 кварта — 2 півкварти або пайнти

Європа:

- рівняється 4.456 літри
- рівняється 1.1365 літри

Міри сипких тіл

- 1 буншель — 4 пеки
- 1 пек — 2 гальони
- 1 кварта → 1 півкварти або пайнти
- рівняється 35.648 літри
- рівняється 8.912 літри
- рівняється 1.1365 літри
- 1 канадська миля рівняється 1.6609 кілометра
- 1 кілометр рівняється 0.621 милі
- 1 кілограм рівняється 2.2046 канадським фунтам

ЗМІСТ

Микола Щербак. Київ (вірш)	ст. 5
Календарюм і історичний календар	6
Микола Верес. Універсал (вірш)	30
Портрет сл. п. Ярослава Стецька	31
У першу річницю смерти голови Проводу ОУН Я. Стецька	32
Оксана Романишин. На свіжу могилу Катрусі Зарицької	37
Роман Рахманний. Досвід і пересторога з української революції 1917 року	42
Володимир Макар. Ярослав Старух — лицар золотого хреста заслуги	54
Роман Малащук. Маніфестації і демонстрації у Львові в 1937-38 рр.	65
Петро Ковальський. Пам'яті друга Михайла	71
О.І.М. ОУНр в Запоріжжі	74
І. Кійко. Трудармія	81
Національне Кredo (з нагоди 20-річчя створення СКВУ)	85
Дещо про наш світ	87
Якого нам клімату сподіватися після 2000 року?	89
Чим буде людство жити після 2000 року?	89
Де ховатимуть померлих після 2000 року?	89
Чи телевізор шкодить здоров'ю?	89
Будьмо самі собі лікарем	90
Календар у народних приповідках (з книжки „Українська Народна Творчість” Д. Гулея	92
Великдень у роках 1967-2000	95
Оголошення	96
Державні святкові дні Канади	141
Американські державні свята	141
Міри довжини	141
Міри поверхні	142
Міри ваги	142
Міри об'єму	142
Температура за трьома системами	143

ПРЕДСТАВНИКИ „ГОМОНУ УКРАЇНИ”:

У всіх справах передплат, оголошень і купна уділів (шерів)
просимо звертатися до наших представників

за поазбучним порядком місцевостей:

W. Wiwcharuk
58 Collingdon Dr.
Brantford, Ont. N3S 3E2

A. Kolomijczuk
5324 — 40 Ave. N. W.
Calgary, Alta. T3A 0X4

D. Kit
23 Coverdale St.
Chatham, Ont. N7L 2V1

Mr. H. Dron
2325 W. Rice Street
Chicago, Ill. 60622

W. Walkiw
9222 — 116 St.
Edmonton, Alta
T6G 1R1

M. Hlawka
87 Gainsborough Rd.
Hamilton, Ont. L8E 1E4

S. Medynskyj
121 Tavistock Rd.
London, Ont. N6J 1Z5

M. Andruchiw
3960 St. Lawrence Blvd.
Montreal, Que. H2W 1Y3

M. Boychuk
342 Vancouver Ave. N.
Saskatoon, Sask. S7L 3P6

J. Chuchman
610 Scott St.
St. Catharines, Ont.
L2M 3X8

M. Kocijowskyj
583 McNeil Blvd.
Sudbury, Ont. P3C 2H7

W. Kachnycz
836 Simpson St.
Thunder Bay, Ont. P7C 3K4

J. Humeniuk
33 Linstedt St.
Sault Ste Marie, Ont.
P6B 3H8

I. Fedoni
141 Wilson Rd.
Welland, Ont. L3C 2T5

“West Arka”
2282 Bloor St. West
Toronto, Ont. M6S 1N9

“Arka”
575 Queen St. W.
Toronto, Ont. M5V 2B6

M. Mostowyj
1150 Parent Ave.
Windsor, Ont. N9A 2E5

P. Rybak
10 Willard St.
Ottawa, Ont. K1S 1T5

M. Char
395 Flora Ave.
Winnipeg, Man. R2W 2R6

W. Fuke
335 Connant St.
Oshawa, Ont. L1H 3S7

Ukrainian Publishers
200 Liverpool Rd.
London, NI-1LF, ENGLAND

або прямо до Видавництва:

“Homin Ukrainy” (Ukrainian Echo) Publ. Co. Ltd.
140 Bathurst Street, Toronto, Ontario, Canada M5V 2R3